

**A'ALO LAIXE NOXOU IESU
KALISITO ANE
IOANESI
MUKAUKAVUNU
Vaikala lamana**

No nano no anu lavuku noxou Ioanesi la anu mupa'alixu Iesu lamana lexe Iesu ne “Anu vaikala noxou Lataua,” e muxali itema la mune'e muxolu no tainenge. Ioanesi mukaukavunu a'alo laixe noxou Iesu 'o, xo umasaxa lexe ta mitema iitisou la imuxaxu tane'i noxou Iesu lexe Anu Lataua 'Olu mo ilavusou lexe Anu itema nesi ane Lataua musakiinu vaikalasou tei lexe upalusou une'e sou ulivulixa'a ta mitema xe no mine ane'i imuxaxu tane'i noxou la sou ino'u mauli ane kaluxu uasi (20:31).

Tei la Ioanesi mua'aloxu Iesu lamana lexe, “Iesu anu vaikala noxou Lataua e muxolu tei.” Xe ili'i la anu mua'aloxu sosovo mose'i Iesu mu'oxonu, mo sou nenge talavusou lexe anu Iesusi ane Lataua musakiinu vaikalasou tei lexe une'e sou ulivulixa'a ta mitema xe talavusou laixe lexe anu Lataua 'Olu. Mo Ioanesi mulamanalixu sosovo e Iesu mu'oxonu laaxu, mo mua'aloxa'a ta mitema mose'i mimuxaxu tane'i noxou Iesu la mimulinu, ia leviani mixilili la muxaxu tane'i uasi. No anu mautunu 13-17, la Ioanesi mua'aloxu mii ma'ia muxali no 'olovoxo e mine'e mitetelisu Iesu. Mo mua'aloxu Iesu ilo'a ta molomolo noxou mixolu mipita sou mupeletotosi'a mo mupateteline'i mo mukilakasi'a xe mulalaxine'i. No anu a'alo kaluxusou noxou Ioanesi la anu mua'aloxu Iesu no mine mine'e mitetelisu la mino'u mulai sou mitulusou no

anu vaivaikala mo mivau xe mivau mukalu lamililixu teitexi no ovu valautu. Xe mua'aloXu Iesu no mine musoli xe mutulu la mupala'a noxi'a ta molomolo noxou.

No anu mautunu 8:1-11, la mua'aloXe sema e mi'oxonu 'ilixu sou vote'i la ta mitema mitetelisie mine'ene noxou Iesu. A'alo ane ne mimuxaxu sosovo mose'i no anu, xo no mine mipitanu a'alo sou muxali lavuku xe ane'i ane mixiunu vaikala 'o tatei la mixexeenu muai va'axu ia i'unanu no anu a'alo uasi, ia leviani mikaukavu mu'una loxo a'alo vile.

Mii vile tamaisou Ioanesi muvivikala tavu'alo no anu ane maui ane tano'u noxou Iesu Kalisito no voxovoxo utotomu. Maui ane ne ta mitema isoko sou ino'u vaimomo 'o mo ili'i noxi'a ane'i ane imuxaxu tane'i noxou Iesu lexe Anu vaikala manina, mo tava'u maui xe xavi. Mii tatila manina Ioanesi muvikala no anu ane mimii e sou usu'ulinu ta mitema maulixa'a no voxovoxo loxo lexa, veleti, telu, itema sou usaxila'a ta sipsip ilo'a ta sipsipiou xe ovu uaini ilou uaini tematemanu. Mimii ane ne Iesu muvikala tovola'isi no anu. Ia anu maninasou, la Anu mu'oxonu vaikala tovola'i sou maui no anu ulenenge.

A'alo muai no nano aloxo 'o

Vaikala anu muxali itema 1:1-18

Iesu musokou xaixai noxou 1:19-51

Iesu muxalixu lamana xaixai noxou 2:1-11

Voxo kalukaluxusou no ale xe no nano ne Ielusalemu 12:1-19

Iesu mutulu xe mupala'a noxi'a ta molomolo noxou 20:1-29

Tava'u lavuku ane 'o aloxo 'o 20:30-31

Iesu mupala'a alaxu vile la noxi'a ta molomolo noxou 21:1-25

Vaikala Anu Muxali Itema

1-2 ✧ Tatei manina no mine Lataua ukoinu mii uao, la vaikala anu muxolu. Anu ilou Lataua mixolu. Mo anu vaikala ne, Anu Latauasi. 3 ✧ Mimii latala mukalusi ne, muxali no anu vaikala nesi, io mii vile uxali no anu vote'i vile la uasi. 4 ✧ Mauli muxolu no Anu mo mauli ane ne, Anu ulosi'a ta mitema lamana. 5 ✧ Lamana uiei no nano no isivoxo, ia isivoxo utaloxolixu uasi.

6 ✧ Lataua mupalusou itema vile mune'e, ualasu lexe Ioanesi. 7 Anu mune'e sou ua'alo xe uvikala lamana no anu lamana ne. Mo sou ta mitema latala ilomusou, la imulaxu tane'i no Anu. 8 Anu ane mune'e ne, anu lamana uasi, ia anu mune'e sou ua'aloxu lamana nesi. 9 ✧ Lamana maninasou e ulosi'a ta mitema latala lamana ne, Anu a unene'e ulu'e no lia 'o. 10 Anu muxolu no lia 'o mo mimii latala no lia 'o ne, muxali noxousi. Ia ta mitema no lia 'o itongonu uasi. 11 Mune'e no tualasou manina, la ta tema tualasou mipianu. 12 Ia, ane'i ane ipianu uasi, imulaxu tane'i no anu ualasu, la Lataua umoxo'a lexe ane'i Lataua ta 'olu. 13 ✧ Ane'i ixali no anu masaxa noxou Lataua, ia no anu vote'i sou taula'i mo xavutala noxou itema vile mo masaxa noxou itema vile uasi. Ane'i ixali no anu masaxa noxou Latauasi.

14 ✧ Ioxe, Lataua mupalusou vaikala ane ne mune'e no lia 'o, la Anu muxali itema mo muxolu no tainenge. Mo, nenge temaisou xavi noxou 'Olu vilesisi molu noxou Momu ne. Itema ane ne, Anu itema sou alauna mo Anu uvikala la

✧ **1:1-2:** Ioa 17:5; 1Ioa 1:1-2; Pal 19:13 ✧ **1:3:** 1Ko 8:6; Kol 1:16-17; Eva 1:2 ✧ **1:4:** Ioa 5:26 ✧ **1:5:** Ioa 3:19 ✧ **1:6:** Mat 3:1; Luk 1:13-17, 76 ✧ **1:9:** Ioa 8:12 ✧ **1:13:** Ioa 2:11; 3:3-6; 1Pi 1:23 ✧ **1:14:** Pil 2:7

uvikala maninasi. ¹⁵ La sou Ioanesi mu'ava mulai noxi'a ta mitema sou uvikala lamana aloxo 'o, “Eni ea'alomengixu itema ano 'o tei lexe itema ane uxali ili'i noxilo ne, Anu tila noxilo xo Anu muxolu tei.” ¹⁶ Anu mu'ana'ana no anu alauna manina, la sou Anu mu'italonu alauna noxou mune'e noxinge utotomu. ¹⁷ ✧Xo Lataua mulosou Mosesi lapuloto noxou, ia alauna mo vaikala manina noxou Lataua ne, muxali manina noxou Iesu Kalisito. ¹⁸ ✧Itema vile umaisou Lataua iou uasi. Ia itema vilesisi Anu muxolu noxou Momu pa'umolu nesi, mupala'alixu Momu noxi'a ta mitema. Anu Lataua 'Olu mo Anu Lataua kalumo.

*Ioanesi Anu Itema sou U'ulosi'a ta Mitema
Mua'aloxu Vaikala Manina
(Mat 3:1-12; Mak 1:1-8; Luk 3:15-17)*

¹⁹ Ioxe, ili'i la ta tatila noxi'a ta Iutaia ne Ielusalemu mipalusi'a ta mitema sou i'elaxa'a ta sipsip ilo'a ta Levi mine'e mitali'isou Ioanesi lexe anu 'ena'ei. ²⁰ Anu utalumeiou vaikala vile uasi, anu movikalane'i lamana aloxo 'o, “Eni Kalisito uasi.” ²¹ ✧La sou ane'i mitali'isou la, “Ia nini 'ena'ei manina? Nini Eliasi?” Anu mukoline'i aloxo 'o, “Uasi.” La ane'i mitali'isou la, “Nini itema sou palomatana e mia'aloxene tatei ano?” Anu movikalane'i lexe, “Eni uasi.” ²² La sou ane'i mitali'isou la lexe, “Ia nini 'ena'ei manina? Navikalanexi lamana mo sou nexi talivu la talai tavikalane'i ane'i ane mipalusixe tene'e 'o lexe nini 'ena'ei manina.” ²³ ✧Anu mukoline'i, la movikala loxo Aisaia e itema sou

✧ **1:17:** Mul 34:28; Rom 6:14 ✧ **1:18:** Mul 33:20; Ioa 6:46; 1Ti 6:16 ✧ **1:21:** Lap 18:15, 18; Mat 11:14 ✧ **1:23:** Ais 40:3

palomatana mulemolu tatei aloxo 'o, “Eni loxo itema vile u'ava'ava no xalee lia vitanisi. Anu u'ava aloxo 'o, ‘Ngamomosou vote'isou IAUE.’”

²⁴ Ta Palisaio se'i mitutulu no taiine'i ta mitema ne, ²⁵ mitali'isou aloxo 'o, “Nini nevikala lexe nini Kalisito xe nini Eliasi mo itema sou palomatana ane ne uasi. Ia tava'u loxovaa la nini na'ulosi'a ta mitema 'o?”

²⁶ La Ioanesi mukoline'i aloxo 'o, “Eni a'ulosi'a ta mitema no anu lexasi. Ia itema vile a ututulu no taiingengi ne, ia ngingi ngalavusou uasi. ²⁷ ✧Anu itema ane une'e ili'i noxilo ne, eni amomomo sou alulusou lamotasou siovexu tava'u uasi, xo Anu mutila musuku.”

²⁸ Tei la Ioanesi mu'ulo'ulosi'a ta mitema no xalee vile no tuala ne Vetania no xaleenu lexa Ioridani. Ia anu musuku mune'e ne Vetania la mimii ane ne, muxali ane.

Iesu Anu Sipsip 'Olu Noxou Lataua

²⁹ ✧No voxo vile ili'i, la Ioanesi mumaisou Iesu mumuamua'i mune'e noxou, la muvikalane'i aloxo 'o, “Ngamaisou ane! Anu Sipsip 'Olu noxou Lataua e une'e sou ulivulixa'a ta mitema ine'e 'alai noxou Lataua xo ane'i mixolu va'axu!

³⁰ ✧Itema e eni elemolu tei lexe, ‘Anu une'e ili'i noxilo ne, Anu mutila musuku noxilo. Xo Anu muxolu tei.’ Anu ano. ³¹ Eni kalumo alavusou itema ane ne uasi. Ia eni ene'e sou a'ulosi'a ta Isilaeli no anu lexa sou ane'i ilavusou lexe itema ane ne Anu 'ena'ei.”

³² ✧La sou Ioanesi muvikala lamana aloxo 'o, “Eni emaisou Uleenu Tavuna molu no opo loxotolo mulu'e loxo kuau vile la muxolu noxou. ³³ Eni kalumo alavusou itema ane ne uasi. Ia anu ane mupalusilo sou a'ulosi'a

✧ **1:27:** Ioa 1:15 ✧ **1:29:** Ais 53:6-7; 1Pi 1:18-19 ✧ **1:30:** Ioa 1:15 ✧ **1:32:** Mat 3:16

ta mitema no anu lexa muvikalaleli lexe, ‘Namaisou itema ane Uleenu Tavuna mulu'e muxolu noxou, la Anu ane sou u'ulosi'a ta mitema no anu Uleenu Tavuna ane.’ ³⁴ ✧Eni emaisou, la sou eni apala'alixu lexe Anu Lataua 'Olu.”

Tatalu Mixali ta Molomolou Iesu

³⁵ No voxo vile ili'i, la Ioanesi ilo'a ta molomolou ta tamei itutulu, ³⁶ ✧ia anu iou mulai la mumaisou Iesu umuamua'i ulalai. La sou muvikalane'i aloxo 'o, “Ngamaisou Sipsip 'Olu noxou Lataua! Anu ane!” ³⁷ Ane'i ilou milomusou aloxo ne, la ane'i ilou miavuti sou mimulinu Iesu. ³⁸ Iesu iou mulivu la mumaisi'a ilou a imulinu inene'e, la sou mutali'isi'a ilou aloxo 'o, “Ngongou ngemasaxau ma'i?” La ane'i mivikalane lexe, “Rabi (vaikala ane ne, laaxu lexe anu itema sou ulosi'a ta mitema lavulavu.) Nini nexoxolu no tani anevaa?” ³⁹ Iesu mukoline'i ilou aloxo 'o, “Ngane'e mo ngamaisou.” La sou Anu muolene'i sou milai mimaisou tani e Anu muxolu no anu. Mixali no tani, la aso iou tami'a no 'olo'olovoxo. No voxo ane ne, la ane'i ilo'a mixolu. ⁴⁰ ✧Vile noxi'a e mulomusou vaikala noxou Ioanesi la mumulinu Iesu ne, ualasou lexe Andeleasi, anu Saimoni Pita vimou. ⁴¹ Anu mulutu la anu u'oxonu mii vile uasi, anu muavuti la mulai mukamulinu vimou Saimoni sou muvikalane lexe nexi texalisou Mesaia (Anu Kalisito). ⁴² ✧La sou anu muolenu Saimoni sou mulai noxou Iesu. Iesu mumaisou la muvikalane aloxo 'o, “Saimoni. Nini Ioanesi 'olu. Vaimomo 'o, la eni amoxo'ine lexe nini Kepasi (uala ane ne, ixiunu la uxali lexe Pita).”

✧ **1:34:** Mat 3:17 ✧ **1:36:** Ioa 1:29 ✧ **1:40:** Mat 4:18-20

✧ **1:42:** Mat 16:18

Iesu Mu'avali'a Pilipi Ilou Natanaeli

⁴³ No voxo vile ili'i, la Iesu muavuti sou ulai ne Xalilaia, la Anu muxalisou Pilipi. Mumaisou Pilipi la movikalanu aloxo 'o, "Nane'e mo namulileli." ⁴⁴ Pilipi ilo'a Andeleasi ilou Pita tualasi'a vilesisi ne Vetesaida. ⁴⁵ ✧ Pilipi mulutu mulai la muxalisou Natanaeli la movikalanu aloxo 'o, "Nexi texalisou itema ane Mosesi mua'aloxu no nano no lavuku sou lapuloto mo ta mitema sou palomatana mia'aloxu no anu lavuku noxi'a kalumo. Anu Iesu, Iosepu 'olu. Anu sou tuala ne Nasaleti." ⁴⁶ Natanaeli muavuti la movikalanu lexe, "Loxovaa mii vile laixe uxali no tuala ne Nasaleti? Uasisi manina." Ia Pilipi movikalanu aloxo 'o, "Nane'e mo mene namaisou." ⁴⁷ Iesu mumaisou Natanaeli unene'e la movikalane'i lexe, "Ngamaisou! Itema ne, anusie Isilaeli manina. Anu ulavusou ukalavoi uasi." ⁴⁸ La sou Natanaeli muavuti la mutali'isou Iesu aloxo 'o, "Nini nelavusilo a loxovaa?" La sou Iesu mukolinu aloxo 'o, "No mine Pilipi u'avaline uao, la eni emaisine nexoxolu no ovu lovo tava'u." ⁴⁹ ✧ Natanaeli mupala'alixu lexe, "Rabi. Nini Lataua 'Olu mo nini tatananu tuala tila ne Isilaeli." ⁵⁰ La Iesu mukolinu vaikala noxou aloxo 'o, "Nini nemulaxu taneni noxilo xo eni emaisine nexoxolu no ovu lovo tava'u. Ia mii ane eni emaisine ne, anu mii kitu'asi. Io ili'i la sou nini namaisou xaixai noxilo se'i ta tatila. ⁵¹ ✧ Eni avikalangengi manina musuku. Ili'i la ngamaisou opo loxotolo ukisi la ngamaisi'a ta angelo noxou Lataua ilulu'e noxou Itema 'Olu xe

✧ **1:45:** Lap 18:18; Ais 7:14; 9:6; Iel 23:5; Ese 34:23 ✧ **1:49:** Mat 14:33; 16:16; Mak 3:11 ✧ **1:51:** Tav 28:12

itetelai.”

2

Iesu Muxiunu Lexa Muxali Uaini

¹ Iesu mu'avali'a Pilipi ilou Natanaeli mukalu xe voxo tamei ili'i no anu, la la'ilali vile sou taula'i alavua muxali no tuala ne Kana no xalee lia tila ne Xalilaia. La Iesu nenu milai kalumo. ² Mo anu Iesu ilo'a ta molomolou ne, mi'avali'a sou milai no anu la'ilali sou taula'i ne. ³ No mine uaini mukalu, la Iesu nenu mivikalanu Iesu lexe uaini mukalu. ⁴ ✧ La Iesu mukoline aloxo 'o, “Sema 'o, mii ane ne, nini na'anini. Eni na'axe uasi. Xo eni voxo noxilo uxali uao.” ⁵ Iesu nenu miavuti la mivikalane'i ta mitema sou xaixai sou la'ilali ne aloxo 'o, “Mii ma'ia ane Anu uvikalangengixu, la nga'oxonusi.” ⁶ Io, no nano no tani ne, lexa vexasou muxatele vile a uai sou ta mitema i'una la iui avo'a no anu. Xo anu 'ilixu noxi'a ane'i ta Iutaia aloxo ne. Ane'i mi'oxonu lexa vexasou no anu lavo'o. Io itau lexa u'una no anu xe u'ana'ana, la itiitisou se'i uxali loxo Lita itemaxu tami'a (80) xe se'i Lita itemaxu muxatele vile (120). ⁷ Iesu movikalane'i ta mitema sou xaixai sou la'ilali lexe, “Ngatau lexa u'unalai no lexa vexasou mo u'ana'ana.” La ane'i milomuxusi ka mitau mu'ana'ana. ⁸ La sou Iesu movikalane'i lexe, “Toxe, ngasixolo se'i mo ngano'u ulai noxou itema ane usaxila'u la'ilali ne. La ane'i mi'oxo aloxo ne.” ⁹ Lexa ne muxiu la muxali uaini. Mino'u uaini milai milosou itema sou usaxila'u la'ilali, la anu mutovo muiexu. Ia anu ulavusou lexe mino'u uaini ane ne a ne'ei uasi. Ta mitema ane ane'i misixolonu ne, ane'isi milavusou. La sou anu mu'avalou mulu ane mutaula'i alavua

✧ 2:4: Ioa 7:30; 8:20

ne mune'e. ¹⁰ Anu muxali la itema sou usaxila'u la'ilali muvikalano aloxo 'o, "No anu la'ilali aloxo 'o, la ta mitema tavu'alo ilavusou ivelunu uaini lailaixe tei xe ili'i no mine ta mitema i'ana'ana manina, la sou ane'i ivelunu uaini masumasua seville 'ole. Ia nini na'oxo loxo ne uasi. Nini nevelunu uaini lailaixe no mine tesokou la'ilali mo mune'e mukalu 'o." ¹¹ Iesu mu'oxonu sosovo ane ne alavua no tuala ne Kana no xalee lia tila ne Xalilaia. Anu mumaxa'u xavi noxou, la sou ta molomolou mimaisou la mimulaxu tane'i noxou.

Iesu Mukusai'a ta Mitema Isosova Mimii no Nano no Taasou Lalotu Tatila Noxou Lataua (Mat 21:12-13; Mak 11:15-17; Luk 19:45-46)

¹² ✧Ioxe, Iesu mumaxa'u xavi noxou ne Kana mukalu xe ili'i, la Anu ilo'a nenu mo ta vimovimou mo ta molomolou milutu sou milai lu'e ne Kapenaumu. Milai mixolu lu'e ne voxo se'i.

¹³ ✧Io, voxo tila noxi'a ta Iutaia sou isosovosou voxo ane Lataua Iou Muvaxai'a muxali 'alai, la Iesu muavuti sou mulutu mununalai ne Ielusalemu. ¹⁴ Anu muxali ne Ielusalemu, la mu'unalai no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua. La Anu mumaisi'a ta mitema e mitata'olune'i ta bulumakau mo ta sipsip mo ta kuau sou ta mitema ilotone'i xe ta mitema e ilavusou ivalavala lamoli, ¹⁵ la sou Anu mu'oxo kulue sou mupuapulasi'a ta mimii mo mukusai'a ta mitema ilo'a ta mimii loxo ta sipsip ilo'a ta bulumakau milai no ale. Ia muavuti la mupeinu lamoli'a xe muvuluvexanu valovalo e ta mitema ivalavala lamoli no anu ne. ¹⁶ Xe muvikalane'i ta mitema e ane'i itata'olune'i ta kuau sou ilotone'i aloxo 'o, "Ngano'a ta kuaumengi mo ngalai no

ale! Ngexiu tani noxou Mamilo Lataua muxali loxo taasou ilotoloto no anu.” ¹⁷ ✧Ta molomolou mimaisou mii ane ne, la mixavutalanu kaukavu vile muxolu no nano no Lavuku Tavuna teinu. Mikaukavunu aloxo 'o, “Eni asou akalu, xo talelixu taasine misevile.” ¹⁸ Ta tatila noxi'a ta Iutaia mimaisou mii e Iesu mu'oxonu ne, la mivikalanu aloxo 'o, “Namaxa'u sosovo vile mo sou nexi tamaisou la talavu lexe 'ei muvikala laixe lexe nini ne'oxonu mii ane ne.” ¹⁹ ✧Iesu mukoline'i aloxo 'o, “Ngingi ngamamulonun tani tila noxou Lataua ane ne, la eni atulusou voxo tatalusi.” ²⁰ Ta tatila noxi'a ta Iutaia la'iaxa'a la miavuti mikolinu vaikala noxou aloxo 'o, “Tani 'o ne, nexi tetulusou tauu ie itemaxu tamei mo muxatele vile (46). Ia nini nevikala lexe natulusou voxo tatalusi?” ²¹ ✧Ia Anu mulemolu tani tila noxou Lataua e ta mitema itulusou ne uasi. Anu mulemolu vasimolu. ²² ✧Io, no voxo ili'i no mine Iesu usoli xe utulu, la ta molomolou mixavutalanu vaikalau. La sou ane'i imulaxu tane'i no anu Lavuku Tavuna mo vaikala e Anu mulemolu ne.

²³ ✧No mine ane'i misosovosou voxo sou Lataua Iou Muvaxai'a ukalu uao xe Iesu muxolu ne Ielusalemu, la ta mitema tavu'alo mimaisou sosovo e Anu mu'oxonu la mimulaxu tane'i no ualasou. ²⁴ Ia Anu umulaxu tanu noxi'a uasi, xo Anu mulavusi'a mo umasaxa umuli xavutalai'a uasi. ²⁵ Anu umasaxa lexe evile ua'aloxu uasi. Xo Anu mulavusou ta mitema tane'i mukalusi.

3

Iesu Mulosou Nikodimo Lavulavu

✧ **2:17:** Lex 69:9 ✧ **2:19:** Mat 26:61; 27:40 ✧ **2:21:** 1Ko 6:19

✧ **2:22:** Luk 24:6-8; Ioa 12:16 ✧ **2:23:** Ioa 7:31

¹ ✨Ioxe, no voxo vile la itema vile ualasou lexe Nikodimo, anu Palisaio vile mo anu itema tila vile noxi'a ta Iutaia ² mune'e noxou Iesu no 'olovoxo. La muvikalanu aloxo 'o, “Rabi, nexi telavusou lexe Lataua mupalusine nene'e loxo itema sou ulosi'a ta mitema lavulavu. Lexe Lataua uxolu noxine uasi, la umomomo sou nini na'oxonu sosovo ane ne uasi.” ³ ✨Iesu mukolinu vaikalau aloxo 'o, “Eni avikalaneni manina musuku. Lexe itema vile uxali alavua uasi, la umomomo sou umaisou saxisaxila'u noxou Lataua uasi.” ⁴ Nikodimo muavuti la mutali'isou aloxo 'o, “Loxovaa, umomomo sou itema vile aululu ulivu u'unalai noxie nenu opoone, la ivo'onu la?” ⁵ ✨Iesu mukoli aloxo 'o, “Eni avikalaneni manina musuku. Lexe itema vile uxali alavua no anu lexa mo Uleenu Tavuna uasi, la anu umomomo sou u'unalai no 'a saxisaxila'u noxou Lataua uasi. ⁶ ✨Mauli ane muxali no anu masaxa noxi'a ta mitemasi ne, la anu mauli ane ne ukalu vitanisi. Ia mauli ane muxali no anu Uleenu Tavuna, anu mauli ane ne kaluxu uasi. ⁷ Eni evikalaneni lexe nini naxali alavua la, io mamu nini nakuluke no anu vaikala ane 'o. ⁸ Nini namaisou atume uili ulai no anu masaxa na'u mo nalomusou luluxusi, ia nalavusou lexe molu ava xe ulai ava uasi. Ta mitema ane maulixa'a ane uxali no anu Uleenu Tavuna ne, anu aloxo nesi.” ⁹ Nikodimo mutali'isou aloxo 'o, “Mole, anu uxali a loxovaa?” ¹⁰ Iesu mukolinu aloxo 'o, “Nini namitema sou nalosi'a ta Isilaeli lavulavu ane, ia nalavusou mii ane ne uasi? ¹¹ Avikalaneni manina musuku. Nexi talemolu ma'ia nexi telavusou mo temaisou. Ia ngingi ta mitema nga'osasou mo

✨ **3:1:** Ioa 7:50; 19:39 ✨ **3:3:** Mat 18:3; 1Pi 1:23 ✨ **3:5:** Ese 36:25-27 ✨ **3:6:** Ioa 1:13

ngano'u uasi. ¹² Eni evikalangengixu mii sou no lia 'o, ia ngingi ngamulaxu tangengi no anu uasi. Io lexe eni avikalangengixu mii sou teitexi no opo loxotolo, la sou ngingi ngamulaxu tangengi no anu a loxovaa? ¹³ Itema vile ulai teitexi no opo loxotolo uao, ia itema vile molu teitexi no opo loxotolo mulu'e, Anu anusisi Anu Itema 'Olu. ¹⁴ ✧Loxo Mosesi mu'itinu sinana veveeni no xalee lia vitanisi, ane'i iitinu Itema 'Olu kalumo, ¹⁵ ✧sou lexe 'ena'ei ane umulaxu tanu noxou la uno'u maui ane kaluxu uasi.”

¹⁶ ✧Lataua tanunenge nenge ta mitema no xalee lia mukalusi, la sou mulosinge 'Olu vilesisi mo sou lexe anu ane umulaxu tanu noxou 'Olu ne, la usoli uasi, uno'u maui kaluxu uasi. ¹⁷ ✧Anu Lataua mupalusou 'Olu mulu'e sou utulusi'a ta mitema no lia 'o no anu vaivaikala uasi, mulu'e sou upamauline'i. ¹⁸ ✧'Ei ane umulaxu tanu noxou, la anu utulu no anu vaivaikala uasi. 'Ei ane umulaxu tanu no anu Lataua 'Olu vilesisi ualasu uasi, la anu mutulu no anu vaivaikala mukalu ne. ¹⁹ ✧Tava'u itulu no anu vaivaikala ne, aloxo. Lamana mulu'e no lia mukalu, ia ta mitema mimasaxau lamana ne uasi, imasaxau isivoxo. Xo 'ili'ilixi noxi'a ne, masumasua mi-sevile. ²⁰ Ane'i ane i'oxo'oxonu 'ili'ilixi masumasua ne, imasaxau lamana ne mo ilai no lamana ne uasi. Xo ane'i imasaxa lexe 'ili'ilixi masumasua noxi'a ne upala'a no ie'i ta mitema uasi, utalumesi. ²¹ Ia anu ane u'oxonu 'ili'ilixi ane laixe ne, anu unene'e no lamana, la sou

✧ **3:14:** Iti 21:9; Ioa 8:28; 12:32 ✧ **3:15:** Ioa 20:31 ✧ **3:16:** Ioa 3:36; 10:28; Rom 5:8; 8:32; 1Ioa 4:9-10 ✧ **3:17:** Luk 19:10
 ✧ **3:18:** Ioa 5:24 ✧ **3:19:** Ioa 1:5, 9; 8:12

ta mitema ilavusou manina lexe anu mu'oxonu 'ili'ilixo ane manina no anu xavi noxou Lataua.

Ioanesi Anu Itema sou U'ulosi'a ta Mitema Muvikala Lamana Noxou Iesu Lexe Anu 'Ei

²² ✧ Iesu ilou Nikodimo mivivikala mukalu xe ili'i, la Iesu ilo'a ta molomolou milutu ne Ielusalemu sou milai no xalee vile no xalee lia tila ne Iutaia. La mixolu voxo se'i sou Iesu mu'ulosi'a ta mitema. ²³ Mo Ioanesi kalumo u'ulosi'a ta mitema no tuala ne Ainon 'alai ne Salimu. Xo no xalee lia ane ne, lexa tavu'alo. Ta mitema tavu'alo inene'e noxou Ioanesi sou u'ulosi'a. ²⁴ No voxo ane ne, Ioanesi, itatuxu no anu taasou navunavu uao. ²⁵ No voxo ane ne, la ta molomolou Ioanesi ilo'a Iutaia vile mi'otosou anaxa'a sou vote'i sou itema vile u'ulo sou uxali malemalenga no iou Lataua a loxovaa. ²⁶ La sou ane'i milutu milai noxou Ioanesi la mivikalanu aloxo 'o, "Rabi, itema e ngingi ngongou ngexolu no xalee vile ne Ioridani xe nini nepala'alixu noxixe ne, Anu a u'ulo'ulosi'a ta mitema mo ta mitema latala a ilalai noxou sio." ²⁷ Anu mukoline'i aloxo 'o, "Lexe Lataua no opo loxotolo ulosou itema vile mii vile uasi, la anu umomomo sou uno'u uasi. ²⁸ ✧ Ngingi ngelomusilo eni evikalangengixu aloxo 'o, 'Eni Kalisito uasi. Lataua mupalusilo sou euli noxousi.' ²⁹ Itema vile utaula'i alavua la sema ne anu semausi. Ia menexu e mune'e no anu la'ilali sou taula'i alavua ne, uxolu mo ulomusou xolinu la 'osa'ila noxou u'oki manina. La sou eni kalumo a'osa manina xo mii ne muxali manina. ³⁰ Xo Anu ualasu utelai, ia eni ualasilu ulu'elai."

✧ 3:22: Ioa 4:1-2 ✧ 3:28: Mat 11:10; Ioa 1:20

31 ✧ Anu ane molu teitexi, Anu tila no anu mimii mukalusi. Ia Anu ane molu no lia 'o, Anu sou lia 'osi mo uvikala loxo itema vile sou lia 'osi. Anu ane molu no opo loxotolo, Anu tila no anu mimii mukalusi. 32 ✧ Itema ane ne mupala'alixu mimii ane mumaisou mo mulomusou. Io itema vile u'osasou sou uno'u vaikala ane Anu mulemolu ne uasi. 33 'Ei ane u'osa sou uno'u vaikalau ne, anu musosovosou lexe Lataua anu manina. 34 Anu ane Lataua mupalusou mulu'e ne, Anu uvikala vaivaikala noxou Lataua. Xo Lataua mulosou Uleenu Tavuna mukalusi. 35 ✧ Momu mumasaxau 'Olu misevile, la sou mu'italonu mimii latala mukalusi no avolu. 36 ✧ 'Ei ane umulaxu tanu noxou Lataua 'Olu ne, la uno'u mauli ane kaluxu uasi. Ia lexe 'ei ane ulomuxu vaikala noxou Lataua 'Olu uasi, la umomomo sou umauli uasi xo la'ia noxou Lataua a uxolu noxou.

4

Iesu Muvikala Noxie Sema sie Samalia

1-2 ✧ Iesu anu molu u'ulosi'a ta mitema uasi, ta molomolo noxou me'a mi'ulo'ulosi'a. Ia no mine ta Palisaio milomu lexe Iesu mu'ulosi'a ta mitema mo ane'i mixali loxo ta molomolou, la itiitisi'a muaulixu itiitisi'a ta molomolo noxou Ioanesi. 3 Ioxe Tila mulavu aloxo ne, la sou Anu mu'umesou xalee lia tila ne Iutaia sou muliyu mulai to'o no xalee lia tila ne Xalilaia la. 4 Ia muavuti sou lexe ulai la muxavutala lexe u'unalai no xalee lia tila ne Samalia tei o. 5 ✧ Mu'unalai la muxali no tuala ne Sikari 'alai no lia e Iakovo mu'italonu mulai noxou 'olu Iosepu.

✧ **3:31:** Ioa 8:23 ✧ **3:32:** Ioa 3:11 ✧ **3:35:** Mat 11:27; Ioa 5:20 ✧ **3:36:** Ioa 3:16-18; 1Ioa 5:12 ✧ **4:1-2:** Ioa 3:22 ✧ **4:5:** Tav 33:19; Ies 24:32

6 Iesu mumuamua'i xoo mole mutotosa la mulai muxali no anu lexa iou vile Iakovo mu'asou la muma'ila ne, la aso mukulupa. 7-8 Iesu muavuti la mupalusi'a ta molomolou milai no tuala sou ilotoxa'a la'ilali. Io Iesu anusisi muxoxolu ne, la sema Samalia vile mine'e sou lexe itau lexa. Iesu mumaisie la movikalane lexe, "Natau lexa sevile une'e mo aie." 9 ✧Ane miavuti la mivikalanu aloxo, "Nini namitema sie lutaia xe eni sie Samalia. Ia tava'u loxovaa la nini nevikalaleli sou atauxene lexa o?" Ane mivikalanu aloxo ne, xo ta lutaia ilo'a ta Samalia ilavusou ixolu ipita uasi. 10 ✧Iesu mukoline aloxo 'o, "Lexe nini nalavusou mii molu noxou Lataua ane Anu mulosine vitanisi mo nalavusou itema e mulingau lexa noxine sou lexe uie'u, la nini natali'i noxou mo sou Anu ulosine lexa sou mauli." 11 La sema ne mivikalanu aloxo 'o, "Tila, nini mii vile sou natau lexa no anu uasi, mo lexa iou ne muxolu no lia manina. La sou nini natau lexa sou mauli a loxovaa? 12 ✧Nini natatila loxo mutu'uovunenge Iakovo uasi. Anu mu'italonu lexa iou 'o sou nexi taie no anu. Anu ilo'a ta 'olu mo ta mimii ta temene kalumo miie no anu." 13 Iesu mukoline aloxo 'o, "Lexe 'ena'ei uie no anu lexa ane 'o, la usoliu lexa la. 14 ✧Ia lexe anu ane uie no anu lexa ane eni alosou, la anu umomomo sou usoliu lexa la uasi. Lexa e eni alosou ne, uxali loxo lexa luuxu no nano no tanu la ulosou mauli kaluxu uasi." 15 Sema miavuti la mivikalanu aloxo 'o, "Tila, nalosilo lexa ane ne, la sou eni aie'u la asoliu la uasi, mo ane'e 'o sou atau lexa 'o la uasi." 16 La Iesu movikalane aloxo 'o, "Nalai na'avalou mulumeni mo une'e." 17 Sema

✧ 4:9: Esi 4:1-5 ✧ 4:10: Ioa 7:37-38; Pal 21:6 ✧ 4:12: Ioa 8:53 ✧ 4:14: Ioa 6:35

mikolinu lexe, “Eni muluxeni uasi.” La Iesu muvikalane la, “Nini nevikala lexe mulumeni uasi ne, manina. ¹⁸ Xo tei la ta mulumulumeni ta'uve, ia vaimomo ane ngingi ngongou ngaxoxolu ne, anu mulumeni manina uasi. La sou nini nevikala ne manina.” ¹⁹ Sema mikolinu Iesu aloxo 'o, “Tila, eni elavusou lexe nini itema sou palomatana vile. ²⁰ ✧Ta totoxosixe ilotolu no laxa'ilu ano 'o, ia ngingi ta Iutaia ngavikala lexe nenge talotu lai 'o uasi, talotu ne Ielusalemusi.” ²¹ Iesu muvikalane sema lamana aloxo 'o, “Nini namulaxu taneni no 'a vaikala noxilo. Voxo a unene'e sou ngingi ngalotu noxou Maminge no laxa'ilu 'o mo ne Ielusalemu ne uasi. ²² ✧Ngingi ta Samalia ngalavusou ngalotu noxou 'ena'ei uasi. Ia nexi ta Iutaiasi telavusou lexe talotu noxou 'ena'ei manina. Xo itema sou upamaulinenge uxali noxixe nexi ta Iutaia. ²³ Ia voxo e lexe ta mitema ilotu manina ulai noxou Maminge a unene'e a mune'e mukalu. Ia lexe ta mitema e ilotu manina noxou Maminge no anu uleene'i mo opon'e'i maninasou. Xo Maminge ukakamuline'i ta mitema aloxo ne. ²⁴ ✧Xo Lataua anu uleenu la sou ane'i ane ilotu noxou, la ilotu no anu uleene'i mo opon'e'i maninasou.” ²⁵ Sema mivikalanu Iesu aloxo 'o, “Eni elavusou lexe Mesaia e ilemo lexe Kalisito, Anu a unene'e. No voxo ane Anu une'e, la sou Anu ululusou mimii tavu'alo une'e noxixe.” ²⁶ ✧Iesu muvikalane lamana aloxo 'o, “Itema ne, ane enisi o ane avivikalaneni.”

Ta Molomolou Iesu Milivu Mine'e La

✧ **4:20:** Lap 12:5-14; Lex 122:1-5 ✧ **4:22:** 2Ta 17:29-41; Ais 2:3; Rom 9:4-5 ✧ **4:24:** Rom 12:1; 2Ko 3:17; Pil 3:3 ✧ **4:26:** Mak 14:61-62

27 Iesu ilee sema ne ivivikala aloxo ne, la ta molomolo noxou milotoxa'a la'ilali mo milivu mixali. Mine'e mixali la mimaisou Iesu uvivikalane sema ne, la mikuluke. Ia vile noxi'a utali'isou uasi lexe, “Nemasaxau ma'i noxie?” mo “Tava'u loxovaa la sou ngingi ngongie ngavivikala 'o?” 28 Xe sema miavuti la mi'italonu lexaxe vexasou muai ne, ia milivu milai no tuala. Mixali no tuala, la mivikalane'i ta mitema no tualasie aloxo 'o, 29 “Ngane'e mo ngamaisou itema vile e Anu mupala'alixu mimii tavu'alo no anu maulixo. Male Anu Kalisito ane.” 30 Ane'i milomusou vaikalaie la milutu sou milai mimaisou. 31 No mine ta mitema ine'e ixali uao, la ta molomolou mivikalane aloxo, “Tila, nexi temasaxa lexe nini na'ani sevile o.” 32 Ia Anu muavuti la muvikalane'i aloxo, “Eni la'ilalixo a uai. Ia ngingi ngalavusou uasi.” 33 La ta molomolou mivikalane'i ngato'o lexe, “Evile mune'e muitixu la'ilali male.” 34 ✨Iesu muvikalane'i la aloxo 'o, “La'ilalixo ne, ane eni amulinu masaxa noxou Anu ane mupalusilo ene'e sou akalusou xaixai noxou. 35 ✨Ngingi ngavikala lexe, ‘Uao so'io tami'a a uxolu sou ngamolo la'ilali uxali,’ ia eni avikalangengi aloxo 'o, ngatulu mo ngamaisou xai laixe o. La'ilali a lingamo sou ngalai ngamolou. 36 Vaimomo 'o itema sou umolo la'ilali ne, muno'u lakolisou xaixai noxou mo vaimomo 'o umolo la'ilali sou mauili kaluxu uasi. La sou itema utotou xai xe itema sou umolo la'ilali ne, ilou i'osa mo ixolu ipita. 37 Anu vaikala ane ne manina lexe, ‘Itema vile sou utotou xe itema vile sou umomolou.’ 38 Eni apalusinge ngalai sou ngamolo la'ilali

✨ 4:34: Ioa 6:38 ✨ 4:35: Luk 10:2

no xai e ngingi ngatou uasi. Ta mitema mose'i sasaie'i no anu, ia ngingi ngalai sou ngamolousi.”

Ta Mitema sie Samalia Tavu'alo Ane'i Mimulaxu Tane'i Noxou Iesu

³⁹ Sema mipala'alixu noxi'a ta Samalia lexe anu Iesu mululusou mimii tavu'alo no anu maulixe. Ane'i tavu'alo milomusou aloxo ne, la mimulaxu tane'i noxou. ⁴⁰ La sou ane'i mine'e noxou la mivikalanu mimasaxa lexe ilo'a ixolu. La ilo'a mixolu voxo tamei. ⁴¹ No anu vaikalausi, la ta mitema tavu'alo la mimuxaxu tane'i noxou. ⁴² ✧ Ane'i mivikalane sema ne aloxo 'o, “Nexi temulaxu tanexi noxou xo nini nene'e nea'alomexi o uasi. Nexi mexe telomusou mo telavu manina lexe itema ano 'o Anu itema sou upamaulinenge no lia 'o.”

Iesu Mupamaulinu Itema sou Xaixai Noxou Tatananu Tuala 'Olu
(*Mat 8:5-13; Luk 7:1-10*)

⁴³ Ilo'a mixolu voxo tamei mukalu, la Iesu mulutu sou mulai to'o no xalee lia tila ne Xalilaia. ⁴⁴ ✧ Xo Iesu anu molu muvikala lexe, “Itema sou palomatana vile, ta tema tualasou itoxonu uasi.” ⁴⁵ ✧ Anu mulutu xe muxali ne Xalilaia, la ta mitema mi'osasou. Xo ane'i mimaisou sosovo ane Iesu mu'oxonu ne Ielusalemu no voxo e misosovosou voxo sou Lataua Iou Muvaxai'a.

⁴⁶⁻⁴⁷ ✧ Io Iesu mulutu la mulai no tuala ne Kana la. Tei la Anu muxiunu lexa muxali uaini. Iesu muxali ne Kana, la itema vile sou xaixai noxou tatananu tuala ne Xalilaia muxolu ne Kapenaumu, mulomu lexe Iesu molu ne Iutaia mune'e muxali ne Xalilaia la mulai noxou Iesu.

✧ **4:42:** 1Ioa 4:14 ✧ **4:44:** Mat 13:57 ✧ **4:45:** Ioa 2:23

✧ **4:46-47:** Mat 8:5-6; Ioa 2:1-11

Xo anu 'olu pipiena mu'oxonu mo 'alai sou usoli. Anu mulai noxou Iesu la mulingau sou lexe ilou ilai mo upamaulinu. ⁴⁸ ✧ Iesu muvikalanu aloxo 'o, “Ngingi ngamaisou sosovo noxilo uasi, la ngamulaxu tangengi noxilo uasisi manina.” ⁴⁹ Itema sou xaixai noxou tatananu tuala ne Xalilaia muavuti la muvikalanu aloxo 'o, “Tila, nane'e mo nengei talai ua, 'alixe usoli maasi.” ⁵⁰ ✧ Iesu muvikalanu aloxo 'o, “Nalivu mo nalai. Xo 'iline a mumauli mukalu.” Anu mumulaxu tanu no anu vaikala noxou Iesu la mulutu mulai. ⁵¹ Anu uxali no tualasou uao, la ta mitema e ixaxai noxou ne mixalisou la mivikalanu lexe 'olu mumauli. ⁵² Anu muavuti la mutali'isi'a lexe mumauli talu. La ane'i mikolinu aloxo 'o, “Vasimolu ialuxu a mukalu no aso iou vile mei no 'olo'olovoxo.” ⁵³ Molomolo momu mulomusi'a la mulavu lexe 'olu mumauli no aso iou vile no 'olo'olovoxo no mine Iesu muvikalanu lexe, “'Iline mumauli.” La sou anu ilo'a ta mitema no taasou mimulaxu tane'i noxou Iesu. ⁵⁴ ✧ Sosovo tamei sou ne, muxali no mine Iesu mulutu ne Iutaia mune'e muxali ne Xalilaia.

5

Iesu Mupamaulinu Itema Vile no Kupa no Lexa ne Betesida

¹ Ili'i no anu Iesu mupamaulinu molomolo ne Kana mukalu, la Anu mulivu mununa ne Ielusalemu no voxo vile tila noxi'a ta Iutaia. ² No voxo ane ne, la kupa vile ilemo lexe Vetesaida no anu vaikala noxi'a ta Alamu, muxolu no nano ne Ielusalemu 'alai no aitenga vile ilemolu lexe

✧ 4:48: Ioa 2:18; 1Ko 1:22 ✧ 4:50: Mat 8:13 ✧ 4:54: Ioa 2:11

Aitengasi'a Ta sipsip. Io no kupa ne la tani alelaxu ta'uve mitulusou muxoxosou. ³⁻⁴No kupa pa'umolu ne, la ta mitema tavu'alo lavileo iouiou mu'oxone'i a miai. Se'i no taiine'i ie'i seleveenu xe se'i tava'a mukikalukalu xe se'i xine'i musoisoli. ⁵Ia itema vile no taiine'i ne, pipiena toxoxa'a muxolu noxou mumomomo loxo tauu ie mavulovexa tatalu mo muxatele tatalu (38). ⁶Iesu mumaisou mii e uai la mulavusou lexe pipiena muxolu noxou maxuveeni misevile. Muavuti la mutali'isou aloxo 'o, "Loxovaa nini nemasaxa lexe namauli?" ⁷Anu muavuti la mukolinu aloxo 'o, "Tila, itema vile sou usu'ulileli sou ulu'elailixo no kupa no mine ixiunu lexa uasi, la sou eni ano'u mauli uasi. Lexe eni atovo sou alu'elai la ane'i ane iuli noxilo ne italuxo." ⁸✧Iesu muavuti la movikalanu aloxo 'o, "Natulu mo nataxusou misimisine mo namuamua'i nalai." ⁹Alaxu vilesisi la itema ne mumauli la mutavulenu misomisou la mumuamua'i mulai.

Ia no voxo ane ne, voxo tavuna. ¹⁰✧Ta tatilasi'a ta Iutaia mimaisou itema e Iesu mupamaulinu la mivikalanu aloxo 'o, "Nalavusou lexe voxo tavuna vaimomo o uasi? Nini umomomo sou natavulenu misimisine mo namuamua'i no voxo vaimomo o uasi." ¹¹Ia anu mukoline'i aloxo 'o, "Itema vile mupamaulileli movikalaleli aloxo 'o, 'Nalutu mo nataxusou misimisine mo namuamua'i nalai.'" ¹²Ane'i mitali'isou aloxo 'o, "Itema 'ena'ei ane mupalusine sou lexe nataxusou misimisine mo namuamua'i?" ¹³Itema ane ne, ulavusou itema e mupamaulinu ne uasi. Xo ta mitema tavu'alo mipita la umaisou Iesu la ua. Anu mulai. ¹⁴Ili'i la Iesu muxalisou itema ne

✧ 5:8: Mat 9:6 ✧ 5:10: Nee 13:19; Iel 17:21

no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua la muvikalanu aloxo 'o, “Namaisou, nini nemaui mukalu. Nini na'oxonu 'ili'ilixo masumasua la uasi. Loxo 'o io tu'umaxu tila vile uxali noxine la.” ¹⁵ Itema ne muavuti la mulai muvikalane'i ta tatilasi'a ta Iutaia aloxo 'o, “Itema e mupamaulileli ne anu Iesu.” ¹⁶ Ane'i milavu lexe Iesu mupamaui itema ne no voxo tavuna, la sou ane'i mi'oxo masuanu. ¹⁷ Anu muvikalane'i ta Iutaia aloxo 'o, “Mamilo uxaxai utotomu xoo mo a muxali no voxo vaimomo. La sou eni kalumo axaxai.” ¹⁸ ✧Iesu umulinu lapuloto vile noxi'a ta tatilasi'a ta Iutaia sou voxo tavuna uasi mo muvicala lexe Lataua anu Momu xe anu Lataua. Tava'u aloxo ne, la sou ta Iutaia mitovo ikamuli vote'i se'i sou lexe ivau.

Lataua Mulosou 'Olu Xavi sou U'oxo Xaixai Noxou

¹⁹ ✧Iesu muvikalane'i ta Iutaia aloxo 'o, “Eni avikalangengi manina musuku. Itema 'Olu anu-sisi la umomomo sou u'oxonu mii vile uasi. Anu u'oxonu mii ma'ia e mumaisou Momu u'oxonusi. Xo mii ma'ia Momu u'oxonu la anu 'Olu kalumo u'oxonu. ²⁰ Momu umasaxau 'Olu, la sou ulosiouxu mii ma'ia sou u'oxonu. Ili'i la Momu ulosiouxu xaixai se'i ta tatila no anu xaixai e Anu mu'oxonu tei. Ia ngingi ngamaisou la ngakuluke no anu. ²¹ Loxo Momu utulusi'a ta mitema ane misoisoli, la anu 'Olu kalumo upamauline'i ta mitema e Anu umasaxa lexe ane'i imauli. ²² ✧Momu molu utulusou itema vile no anu vaivaikala uasi. Anu mu'italonu xaixai ane ne noxou 'Olu. ²³ ✧La sou ane'i tavu'alo itoxonu 'Olu loxo itoxonu Momu. Ane'i ane itoxonu

✧ **5:18:** Mat 26:4; Ioa 7:1; 10:30 ✧ **5:19:** Ioa 5:30 ✧ **5:22:** Ioa 5:27; Apo 10:42 ✧ **5:23:** Pil 2:10-11; 1Ioa 2:23

'Olu uasi, la itoxonu itema e mupalusou 'Olu ne uasi. ²⁴ ✧Eni avikalangengi manina musuku. 'Ei ane ulomusou vaikala noxilo mo umulaxu tanu noxou ane mupalusilo ene'e, la uno'u mauli ane kaluxu uasi mo itulusou no anu vaivaikala uasi. Xo Anu muaulixu soli mo mumauli. ²⁵ Eni avikalangengi manina musuku. Voxo ane ta mitema misoisoli ilomusou Lataua 'Olu xolinu a unene'e. Ia voxo ane ne, a muxali vaimomo o. Ane'i ane ilomusou la imauli. ²⁶ Xo loxo mauli ane muxolu noxou Momu, a mu'italonu noxou 'Olu kalumo. ²⁷ Momu mu'italonu xaixai e sou utulusi'a ta mitema no anu vaivaikala mulai noxou 'Olu. ²⁸ Ngingi ngakuluke no anu vaikala ano 'o uasi. Xo voxo sou ta mitema miai no lulu ilomusou 'olu xolinu mo iuatu a unene'e. ²⁹ ✧Ane'i ane mimulaxu tane'i noxou la itulu sou imauli, ia ane'i ane imulaxu tane'i uasi, la itulu sou itulu no anu vaivaikala sou 'ilixu masua noxi'a.

Ta Mitema Mose'i Kalumo Mivikala Lexe Iesu Anu 'Ena'ei

³⁰ ✧Enisisi la eni amomomo sou a'oxonu mii vile uasi. Eni atulusi'a ta mitema no anu vaivaikala, la alomusou vaikala noxou Mamilo tei, ka sou a'oxonu xaixai noxilo. La eni a'oxonu xaixai noxilo laixesi. Xo eni a'oxonu no anu masaxa noxilo uasi, a'oxonu no anu masaxa noxou ane anu mupalusilo ene'e o. ³¹ Lexe eni melo aa'alofo, la ta mitema imomo sou ilomuxu vaikala noxilo uasi. ³² Ia vile ane ua'alofo a muxolu ne mo eni elavu lexe a'alo ane ne anu manina. ³³⁻³⁴ Ia lexe anu ua'alofo uasi, la anu mii vile no anu uasi. Ngingi ngepalusi'a ta mitema

✧ **5:24:** Ioa 3:15-18 ✧ **5:29:** Tan 12:2; Mat 16:27; Apo 24:15

✧ **5:30:** Ioa 5:19; 6:38

milai noxou Ioanesi, la anu mua'aloXu mii ane manina. Ia eni elemolu a'alo noxou Ioanesi sou lexe Lataua upamaulingengi.

³⁵ Ioanesi anu loxo lalamo ane mukaakaa sou mulosi'a ta mitema lamana. La ngingi nge'osasou lamana ane ne, ia 'osa'ila noxinge ne uxolu maxuvee uasi. ³⁶ ✧Ia mii ane anu uaulixu a'aloXu noxou Ioanesi a muxolu ne. Mii ane ne, anu xaixai e Mamilo mulosilo sou lexe akalusou mo eni a a'oxo'oxonu, muvikala lamana lexe Mamilo mupalusilo ene'e. ³⁷ ✧Mamilo ane mupalusilo Anu molu mupala'alixu. Ia ngingi ngalomusou xolinu mo ngamaisou vasimolu mo ³⁸ vaikala noxou uxolu noxinge uasi. Xo ngingi ngamulaxu tangengi noxou itema e Momu mupalusou mune'e uasi. ³⁹ ✧Ngingi ngaitiiti lailaixe no anu Lavuku Tavuna teinu, xo ngaxavutala lexe ngano'u mauli ane kaluxu uasi no anu. Ia uasi. Kaukavu muxolu no nano ne, muvivikalasilosi. ⁴⁰ Ia ngingi ngamasaxa ngane'e noxilo sou ngano'u mauli ane ne uasi.

⁴¹ Eni amasaxa lexe ta mitema i'itinu ualasilo uasi. ⁴² Ia eni elavusinge, mo elavu lexe alauna noxou Lataua uxolu noxinge uasi. ⁴³ Eni ene'e sou asosovosou ualasou Mamilo, ia ngingi nga'osasilo uasi. Ia lexe itema vile une'e sou usosovosou ualalousi, la ngingi nga'osasousi. ⁴⁴ Ngingi nga'osasou nga'itinu ualasinge ngato'o, ia ngingi ngatovo nga'oxonu xaixai vile sou lexe Lataua anu Anusisi umaisou la u'itinu ualasinge no anu uasi. La sou ngingi ngamulaxu tangengi noxilo a loxovaa? ⁴⁵ Ngaxavutala lexe

✧ 5:36: Ioa 3:2; 14:11 ✧ 5:37: Mat 3:17; Ioa 5:32; 8:18 ✧ 5:39: Luk 24:27

eni atulusinge no anu vaivaikala no iou Mamilo uasi. Itema e anu utulusinge no anu vaivaikala ne, anu Mosesi e ngingi ngaloopala noxou lexe usu'ulingengi. ⁴⁶ ✨Lexe ngingi ngamulaxu tangengi noxou Mosesi, la ngingi ngamulaxu tangengi noxilo kalumo. Xo Mosesi mukaukavu lavuku noxou, la anu mukaukavu a'aloxosi. ⁴⁷ Ia ngingi ngamulaxu tangengi no anu kaukavu noxou Mosesi uasi, la ngingi ngamomomo sou ngamulaxu tangengi no anu vaikala e eni alelemolu o uasi.”

6

Iesu Mulosi'a ta Mitema 5,000 Veleti (Mat 14:13-21; Mak 6:30-44; Luk 9:10-17)

¹ Iesu muvivi'kalane'i ta Iutaia mukalu xe ili'i, la mulivu muto'o no xalee vile no kupa ne Xalilaia, ualasou vile lexe Tiberia. ² La ta mitema tavu'alo mimulinu. Xo ane'i mimaisou sosovo ane Anu mu'oxonu noxi'a ta mitema e lavileo mu'oxone'i. ³ La sou Iesu ilo'a ta molomolou mitelai mixolu no laxa'ilu vile. ⁴ No voxo ane ne, la voxo sou ta Iutaia isosovosou voxo sou Lataua Iou Muvaxai'a mune'e 'alai. ⁵⁻⁶ Iesu iou muvaxa la mumaisi'a ta mitema tavu'alo misevile inene'e noxou, la Anu mulavusou ma'ia lexe Anu u'oxonu. Ia Anu muavuti la mutovonu Pilipi. La mutali'isou aloxo 'o, “Nenge talotoxa'a ta mitema la'ilali sou i'ou a ne'ei?” ⁷ Pilipi mukolinu aloxo 'o, “Lexe nenge talotonu la'ilali no anu Denalia itemaxu mavulovexa (200), la anu umomomo noxi'a kalumo uasi. Anu mumomomo sou itema vilevilesi uno'u kitu'a sesi ane.” ⁸ Ia

✨ 5:46: Apo 3:22

vile noxi'a ta molomolou Iesu, ualasou lexe Andeleasi, Saimoni Pita vimou movikalanu Iesu aloxo 'o, ⁹ “Molomolo soxo vile ano 'o. Anu muno'u veleti ta'uve mixutuxu no anu bali ngiaxu xe ta sinana moso tamei. Ia anu umomomosi'a ta mitema tavu'alo a loxovaa?” ¹⁰ Iesu movikalane'i ta molomolou lexe ivikalane'i ta mitema mo ixolu no lia. No xalee ane ne, la ia'eia'e muleme tapiena. Ta mitema mixolu no lia ne, la itiitisi'a ta mulusi muaulixu itemaxu itemaxu mavulovexa mo itemaxu mavulovexa ta'uve (5,000). ¹¹ Ane'i mixolu no lia mukalu, la Iesu muno'u veleti ilou sinana sou movikala laixe mulai noxou Lataua. Xe mukalu la Anu muvelunu mulai noxi'a ta mitema sou mi'ou. ¹² Ane'i mi'ani mo mi'ana'ana mukalu la Iesu mupalusi'a ta molomolou mo movikalane'i aloxo 'o, “Ngavila'isou veleti pa'usou usu'a uasi. Ngataxusou mo ngapitanu.” ¹³ Iesu movikalane'i aloxo ne, la sou ane'i mitaataa veleti pa'upa'usou mu'una no lakelakela 'ole la muxali loxo mavulovexa mulelia tamei. ¹⁴ Ane'i mimaisou sosovo e Anu mu'oxonu ne la mivikala aloxo 'o, “Manina musuku. Itema 'o ne, Anu itema sou palomatana vile e Lataua mupalusou mune'e no lia 'o ano.” ¹⁵ ✧ Iesu mulavusou lexe ta mitema ine'e sou itetelisu sou uxali loxo tatananu tuala tila noxi'a, la Anu mu'ume mulivu mulai no laxa'ilu la.

*Iesu Mumuamua'i Teitexi no Lexa Kupa
(Mat 14:22-27; Mak 6:45-52)*

¹⁶ No 'olo'olovoxo, la ta molomolou Iesu milu'elai no kupa pa'umolu. ¹⁷ Milai mixali la mitelo no anu uaxa sou lexe ilai xalee vile ne Kapenaumu. Ane'i mitelo no anu uaxa, ia lexe

✧ 6:15: Ioa 18:36

ilutu la 'olovoxo. Ia anu Iesu une'e ilo'a ikei uao. ¹⁸ Io ane'i milutu milai maxuvee sevile la atume toxoxa'a muxali la muavutilixu kupa loxo'u. ¹⁹ Ane'i mivovole uaxa milai mixali loxo Kilo Mita tami'a o ta'uve, la ane'i mimaisou Iesu mine mumuamua'i no kupa loxou mune'e 'alai noxi'a. Ane'i mimaisou aloxo ne, la mi'olo'olo. ²⁰ Ia Anu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, “Enisi ane. Nga'ume uasi.” ²¹ Mimaisou la mi'osasou mo mino'u mutelo no anu uaxa ne. Alaxu vilesisi, la uaxa muxali no tasi'i no tuala ane lexe ilalai no anu.

Ta Mitema Ane'i Mikamulinu Iesu

²² Voxo vile ili'i, la ta mitema e mixolu no xalee vile no kupa pa'umolu milavusou lexe uaxa vilesisi a muai mo ta molomolou Iesusi mitelai no anu mo milai, ia Anu uasi. ²³ Ia uaxa se'i molu ne Tiberia mune'e muxali no xalee lia 'alai e Tila muvikala laixe mulai noxou Lataua, mo muvelunu veleti mulai noxi'a ta mitema sou mi'ou. ²⁴ Ta mitema milavu lexe Iesu ilo'a ta molomolou ixolu ne uasi, la sou mitelotelo no uaxa sou milai mikamulinu Iesu ne Kapenaumu.

Iesu Anu Veleti sou Mauli

²⁵ Ane'i mixalisou Iesu no kupa xalee vile, la mitali'isou aloxo 'o, “Tila, nini nene'e 'o talu?” ²⁶ Anu mukoline'i aloxo 'o, “Eni avikalangengi manina musuku. Ngemaisou sosovo noxilo, ia ngakakamulileli xo ngingi nge'ou veleti mo nge'ana'ana. ²⁷ ✧ Mamu ngaxaxai sou la'ilali ane ukalu vitanisi, ngaxaxai sou la'ilali ane ulosinge mauli ane ukalu uasi. La'ilali ane ne, anu Itema 'Olu molu ulosinge, xo Momu Lataua

✧ 6:27: Ioa 6:48-58

musosovosou lexe Anu u'oxonu xaixai noxou.”

²⁸ Ane'i miavuti la mitali'isou aloxo 'o, “Nexi ta'oxonu mii ma'ia, la sou ta'oxonu xaixai noxou Lataua? Anu umasaxainge lexe nenge ta'oxonu.”

²⁹ ✧ Iesu mukoline'i aloxo 'o, “Xaixai noxou Lataua e Anu umasaxa lexe ngingi nga'oxonu ne aloxo 'o. Ngamulaxu tangengi noxou itema e Lataua mupalusou mune'e.” ³⁰ ✧ La ane'i mitali'isou la,

“Sosovo ma'ia nini na'oxonu sou nexi tamaisou la tamulaxu tanexi noxine? Ia nini na'oxonu ma'ia?” ³¹ ✧ Tatei la ta totoxosixe mi'ou veleti ilemolu lexe Mana no xalee lia vitanisi aloxo mikaukavunu no nano no Lavuku Tavuna teinu,

“Anu mulosi'a veleti molu no opo loxotolo sou mi'ou.” ³² Iesu muvikalane'i aloxo 'o, “Eni avikalangengi manina musuku. Mosesi ulosinge veleti molu no opo loxotolo uasi. Ia eni Mamilo ulosinge veleti maninasou molu no opo loxotolo.

³³ Veleti noxou Lataua ne, Anu molu no opo loxotolo mulu'e sou ulosi'a ta mitema no lia 'o mauli.”

³⁴ Ane'i miavuti la mivikalanu aloxo 'o, “Tila, naitinexe veleti ane ne utotomu.” ³⁵ ✧ Iesu muavuti la muvikalane'i lamana aloxo, “Eni veleti sou mauli. 'Ei ane une'e noxilo la anu umomomo sou usolixu uasi. Mo 'ei ane umulaxu tanu noxilo la umomomo sou usoliu lexa la uasi.

³⁶ Ia eni evikalangengi lexe ngemaisilo ne, ia ngamulaxu tangengi uasi. ³⁷ Ane'i ane Mamilo ulosilo la ine'e noxilo, ia ane'i ane ine'e noxilo la umomomo sou eni akusai'a uasi. ³⁸ Tava'u xo eni melo no opo loxotolo elu'e, la eni a'oxonu xaixai no anu masaxa noxilo uasi, no anu masaxa

✧ **6:29:** 1Ioa 3:23 ✧ **6:30:** Mat 16:1; Ioa 2:18 ✧ **6:31:** Mul 16:14-15; Iti 11:7-9; Lex 78:24 ✧ **6:35:** Ioa 4:14

noxou ane mupalusilo ene'e. ³⁹ ✧ Masaxa noxou ane mupalusilo ene'e ne, aloxo 'o. Mamu sou eni axovulaunu itema vile anu mulosilo, ia atulusi'a ukalusi no voxo ane sou kaluxu. ⁴⁰ Xo masaxa noxou Mamilo ne aloxo 'o, 'ena'ei ane umaisou 'Olu mo umulaxu tanu noxou, la uno'u mauli ane ukalu uasi. Eni atulusou itema ane ne no voxo ane sou kaluxu.”

⁴¹ Ane'i ta Iutaia mimunumunuxu Iesu, xo Anu muvikala lexe Anu veleti molu no opo loxotolo mulu'e. ⁴² ✧ Ane'i mivikala aloxo 'o, “Iesu anu Iosepu 'olu mo nenge telavusi'a momu ilee nenu. Ia loxovaa la Anu muvikala lexe Anu molu no opo loxotolo mulu'e 'o?” ⁴³ Iesu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, “Ngamunumunu mamu.” ⁴⁴ ✧ “Mamilo e Anu mupalusilo ene'e 'o, Anu umasaxa lexe evile une'e noxilo uasi, la anu umomomo sou une'e noxilo uasi. Ia 'ei ane une'e noxilo ne, la eni atulusou no anu voxo sou kaluxu. ⁴⁵ ✧ Kaukavu vile no anu lavuku noxi'a ta mitema sou palomatana muvikala aloxo 'o, 'Lataua ulosi'a ta mitema lavulavu,' ia 'ena'ei ane ulomu mo ulavusou Mamilo la une'e noxilo. ⁴⁶ ✧ Evile umaisou Mamilo uasi. Ia anu ane molu noxou Latauasi anusisi mumaisou. ⁴⁷ ✧ Eni avikalangengi manina musuku. 'Ena'ei ane umulaxu tanu, la uno'u mauli kaluxu uasi. ⁴⁸ ✧ Eni veleti sou mauli. ⁴⁹ Ta totoxosinge mi'ou veleti ilemolu lexe Mana no xalee lia vitanisi, ia misoisoli mukalu. ⁵⁰ Ia Anu veleti maninasou 'a ane molu no opo loxotolo mulu'e lexe itema vile u'ou la usoli uasi. ⁵¹ Eni veleti sou mauli e molu no opo loxotolo mulu'e. Ia

✧ **6:39:** Ioa 10:28-29; 17:12 ✧ **6:42:** Mat 13:55 ✧ **6:44:** Ioa 6:65 ✧ **6:45:** Ais 54:13 ✧ **6:46:** Ioa 1:18 ✧ **6:47:** Ioa 3:15-16
 ✧ **6:48:** Ioa 6:32, 58

'ei ane u'ou veleti ne, la anu uno'u mauli kaluxu uasi. Veleti ano 'o, anu vasimelo e ulosi'a ta mitema no lia mauli.”

⁵² Ta Iutaia milomusou vaikala noxou Iesu mukalu, la ane'i mi'otosou anaxa'a ngato'o. Mivikala aloxo 'o, “Itema 'o muvikala lexe ulosinge vasimolu mo ta'ou a loxovaa?” ⁵³ Iesu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, “Eni avikalangengi manina musuku. Lexe ngingi nga'ou Itema 'Olu vasimolu mo ngaixu sialuxu uasi, la ngano'u mauli uasi. ⁵⁴ 'Ena'ei ane u'ou vasimelo mo uixu sialuxo, la uno'u mauli kaluxu uasi. La sou eni atulusou no anu voxo kaluxu. ⁵⁵ Xo vasimelo anu la'ilali manina mo sialuxo anu lexa maninasou sou ngaixu. ⁵⁶ 'Ei ane u'ou vasimelo mo uixu sialuxo, la eni axolu noxou mo anu uxolu noxilo. ⁵⁷ ✧Aloxo Mamilo e Anu itemasou mauli mupalusilo ene'e mo emauli, 'ena'ei ane u'ou vasimelo ne la anu kalumo umauli noxilosi. ⁵⁸ Anu veleti molu no opo loxotolo mulu'e. Ta totoxosinge mi'ou veleti ilemo lexe Mana tatei, la misoisoli. Ia 'ei ane u'ou veleti ane 'o, la anu uno'u mauli kaluxu uasi.” ⁵⁹ Iesu muxolu no nano no taasou lalotu noxi'a ta Iutaia ne Kapenaumu, la Anu mulosi'a vaivaikala ane ne.

Jesu Anu Vaikala sou Mauli Maninasou

⁶⁰ Ta molomolou tavu'alo milomusou vaivaikala ane ne, la mivikala aloxo 'o, “Vaivaikala ane ne, telomusou la laixe uasi. Nexi tamasaxa talomusou uasi.” ⁶¹ Iesu mulavusi'a lexe ane'i imunumunu la muvikalane'i aloxo 'o, “Loxovaa ngelomusou vaikala noxilo la mu'oxo xavutalamengi masua? ⁶² Ngamaisou Itema 'Olu utelai no tuala e Anu muxolu tei no anu, la ngingi

✧ 6:57: 1Ioa 3:24

nganavaa? ⁶³ Anu ane ulosinge mauli ne, anu Uleenu Tavuna. Mimii sou vasimenge ne, anu mii vitanisi. Vaivaikala ane eni evivikalangengixu ne, Anu uleenu mo mauli. ⁶⁴ ✧Ia se'i no taiingengi imulaxu tane'i no anu vaikala noxilo uasi.” Iesu movikala aloxo ne, xo Anu mulavusi'a ane'i ane imulaxu tane'i noxou uasi xe mulavusou tei 'ei ane u'italonu no avo'a ta mitema. ⁶⁵ ✧Musolo vaikala la aloxo 'o, “Tava'u aloxo ne, la sou eni evikalangengi tei aloxo 'o, 'Lexe Mamilo usu'ulinu uasi, la evile umomomo sou une'le noxilo uasi.’”

⁶⁶ Ta molomolou tavu'alo milomusou vaivaikala noxou Iesu aloxo ne, la tavu'alo noxi'a mi'ume milailai la ilo'a ikei la ua. ⁶⁷ Iesu mutali'isi'a ta molomolou mavulovexa mulelia tamei aloxo 'o, “Loxovaa ngingi kalumo nga'umesilo ngalai?” ⁶⁸ ✧Vile noxi'a ualasou lexe Saimoni Pita mukolinu aloxo 'o, “Tila, nexi talai noxou 'ena'ei? Vaikala noxine anu ulosixe mauli e kaluxu uasi. ⁶⁹ Nexi temulaxu tanexi mo telavusou lexe nini itema e Lataua musosovosine lexe nini Anu na'u.” ⁷⁰ Iesu movikalane'i aloxo 'o, “Eni melo esosovosinge ngingi mavulovexa mulelia tamei. Ia vile no taiingengi ne, uleenu masua vile a muxolu noxou.” ⁷¹ Iesu mulemolu Iudasi, anu Saimoni Isikarioti 'olu. Anu vile noxi'a ta molomolou mavulovexa mulelia tamei e ili'i la anu u'italonu Iesu no avo'a ta mitema.

7

Iesu Mulai Mumaisou Voxo Tila Noxi'a ta Iutaia sou Tani Alelaxu Tavuna Noxou Lataua

1 ✨Xe ili'i, la Iesu ununalai no xalee lia tila ne Iutaia uasi. Xo ta tatila noxi'a ta Iutaia ilooxu sou lexe ivau. La sou Anu muxolu mo muxixaoxao no nano no xalee lia tila ne Xalilaiasi. 2 ✨Io, voxo tila noxi'a ta Iutaia misosovosou voxo e ta totoxosi'a mixolu no tani alelaxu tavuna noxou Lataua no xalee lia vitanisi, muxali 'alai. 3 La Iesu ta vimovimou mivikalanu aloxo 'o, "Mamu nini naxolu lai 'o, nalai nuna no xalee lia tila ne Iutaia mo sou ta molomolomeni imaisou sosovo se'i nini na'oxonu. 4 Nini naxali lamana no ie'i ta mitema, la mii ma'ia na'oxonu ne, natalumeu uasi. Napala'alixu mo ta mitema tavu'alo imaisine." 5 ✨Xo ta vimovimou kalumo imulaxu tane'i noxou uasi. 6 La sou Iesu movikalane'i aloxo 'o, "Voxo noxilo a uxali uao. Ia voxovoxo ne, ngingi nga'angingisi. 7 Ta mitema no lia 'o imasaxainge, ia imasaxailo uasi. Xo eni apala'alixu 'ili'ilixu masumasua ane ane'i i'oxo'oxonu. 8 Ngingi ngalai no anu voxo tila ne. Ia eni umomomo sou alai uasi. Xo voxo noxilo uxali uao." 9 La sou Anu muxolu ne Xalilaia.

10 Ta vimovimou milutu la milai sou voxo tila ne. Ili'i la anu Iesu mumuline'i mulai, ia upala'a noxi'a ta mitema uasi. Mutalumesi. 11 No anu voxo tila ne, la ta tatila noxi'a ta Iutaia imaisou Iesu iou uasi, la mitali'isi'a ta mitema lexe Anu a uxolu ne'ei? 12 Ta mitema tavu'alo imunumunu noxi'a ngato'o sou Iesu. Se'i ivikala lexe Anu itema laixe, xe se'i ivikala lexe Anu ukalakalavoine'i ta mitema. 13 Ia ane'i ta mitema ivikala tatila uasi. Xo mi'ume'a ta tatila noxi'a ta Iutaia.

14 No nixi no anu voxo tila noxi'a ta Iutaia, la Iesu mu'unalai no nano no taasou lalotu

noxou Lataua sou musokou mulosi'a ta mitema lavulavu. ¹⁵ ✧ Ta tatila noxi'a ta lutaia milomusou vaikala noxou Iesu, la mikuluke la mitali'i aloxo 'o, "Itema ano 'o uvivikala loxo 'o xo mulai muno'u lavulavu ne'ei?" ¹⁶ ✧ Iesu mukoline'i aloxo 'o, "Lavulavu e eni elosi'a ta mitema ne, anu noxilo uasi. Anu molu noxou ane mupalusilo ene'e. ¹⁷ Lexe vile umulinu masaxa noxou Lataua, la anu ulavusou lexe lavulavu noxilo molu noxou Lataua 'o molu noxilosi. ¹⁸ ✧ Anu ane uvikala no anu lavulavu noxousi, la anu umasaxa lexe ta mitema i'itinu ualasou. Ia anu ane umasaxa lexe u'itinu ualasou ane mupalusou une'e 'o, anu uvikala manina mo ukalavoi uasi. ¹⁹ ✧ Mosesi mulosinge lapuloto noxou ne. Ia evile noxinge umulinu lapuloto ne uasi. Ia tava'u loxovaa la ngingi ngavelo asoli?" ²⁰ ✧ Ane'i mikolinu vaikala noxou aloxo 'o, "Uleenu vile masua a muxolu noxine! 'Ei umasaxa lexe uvene?" ²¹ Iesu mukoline'i aloxo 'o, "Eni e'oxonu xaixai ma'ia tila ne, la sou ngingi ngexavutala piena no anu 'o. ²² ✧ Mosesi mulosinge vote'isou xooxoo ungasia'a ta molomolo. Ia anu molu noxou Mosesi uasi, molu noxi'a ta totoxosinge. La sou ngingi ngamuli lapuloto noxou sou xooxoo ungasia'a ta molomolo no voxo tavuna. ²³ ✧ Ngingi ngavikala lexe ngamulinu lapuloto noxou Mosesi sou xooxoo ungasia'a ta molomolo, la ngingi nga'oxonu no voxo tavuna kalumo. Ia loxovaa la eni epamulinu itema no voxo tavuna kalumo, la ngingi la'iangenge

✧ **7:15:** Mat 13:54; Luk 2:47 ✧ **7:16:** Ioa 12:49; 14:10 ✧ **7:18:** Ioa 8:50 ✧ **7:19:** Apo 7:53; Rom 2:21-24 ✧ **7:20:** Ioa 8:48; 10:20 ✧ **7:22:** Tav 17:9-13; Liv 12:3 ✧ **7:23:** Ioa 5:8-10, 16

o? ²⁴ Iengi umaisou itemasi ka ngavikala lexe itema anu laixe uasi la anu masua aloxo 'o uasi. Ngalavusou itema laixe ukalu, la sou ngavikala lexe anu itema laixe uasi la anu masua.”

Ane'i ta Mitema Mimasaxa Lexe Ilavusou Iesu Anu 'Ei Manina

²⁵ Io, ta mitema se'i ne Ielusalemu milomusou vaikala noxou Iesu, la mivikala lexe, “Anu itema ane ta mitema imasaxa lexe ivau 'ole ane? ²⁶ Anu ane uvivikalane'i ane'i tavu'alo ne, ia ane'i ilea vaikala vile noxou uasi. Ta tatila noxi'a ta Iutaia, male ilavusou lexe Anu Kalisito uasi? ²⁷ ✧Ia nenge telavusou itema ne mo telavusou tualasou. Ia lexe Kalisito uxali, la evile umomomosou ulavusou lexe anu molu ne'e'i uasi.” ²⁸ ✧Iesu uao ulolosi'a ta mitema lavulavu no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua. Muavuti la mu'ava aloxo 'o, “Manina, ngingi ngelavusilo mo ngelavusou tualasilo. Ia eni ane'e 'o no anu masaxa noxilo uasi. Eni ene'e no anu masaxa noxou ane mupalusilo. Anu ne manina. Ngingi ngalavusou itema ane ne uasi. ²⁹ Ia enisi elavusou. Xo eni melo noxou mo anu mupalusilo ene'e.” ³⁰ ✧No anu vaivaikala noxou ne, la ane'i mitovonu lexe itetelisu, ia evile utetelisu uasi. Xo voxo noxou a uxali uao. ³¹ Ta mitema tavu'alo mimulaxu tane'i noxou la imunumunu sou ivikala aloxo 'o, “Lexe Kalisito uxali la male anu u'oxonu sosovo se'i uaulixu sosovo noxou itema 'o?”

Ta Mitema Mipalusi'a ta Mitema sou Isaxila'u Tani Tila Noxou Lataua sou Itetelisu Iesu

✧ **7:27:** Ioa 7:41; 9:29 ✧ **7:28:** Mat 11:27; Ioa 8:55 ✧ **7:30:** Ioa 7:44

³² Ta Palisaio mixolu no taiine'i ta mitema la milomusi'a mimunumunusou Iesu. La sou ane'i ta tatilasi'a ta mitema sou i'elaxa'a ta sip-sip ilo'a ta Palisaio mipalusi'a ta mitema sou isaxila'u tani tila noxou Lataua sou lexe ilai itetelisou. ³³ La Iesu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, "Nenge nenge'a taxolu maxuvee uasi. Xo eni alivu alai noxou anu ane mupalusilo ene'e. ³⁴ ✧Ngingi ngakakamulileli la ngaxalisilo uasi mo umomomo sou ngingi ngane'e no tuala e eni alai no anu uasi." ³⁵ Ta tatila noxi'a ta Iutaia milomu aloxo ne, la mivikalane'i ngato'lo aloxo 'o, "Itama 'o umasaxa lexe ulai ne'ei, la sou nenge tamaisou uasi o. Loxovaa anu ulai noxi'a ta mineminenge se'i mi'ume la milai mixolu no tuala tila ne Elenasi* sou ulosi'a lavulavu? ³⁶ La sou Anu muvika lexe, 'Ngingi ngakakamulileli, la ngaxalisilo uasi,' mo 'Umomomo sou ngingi ngane'e no tuala e eni alai no anu uasi.' Ia laaxu vaikala noxou ne a loxovaa?"

Iesu Anu Mulemo Lexa sou Mauli

³⁷ ✧No anu voxo kaluxu sou voxo tila noxi'a ta Iutaia, la anu Iesu mutulu mo mu'ava tila aloxo 'o, "'Ei ane usoliu lexa, la une'e noxilo mo uie. ³⁸ ✧'Ei ane umulaxu tanu noxilo, la lexa sou mauli usiali no nano no tanu loxo Lavuku Tavuna teinu mulemolu." ³⁹ ✧Lexa sou mauli ne, anu Uleenu Tavuna e 'ei ane umulaxu tanu noxou Iesu, la anu uno'u ili'i. Xo no voxo ane ne, la Iesu ulivu ulai noxou Momu teitexi no opo loxotolo uao. La sou Lataua upalusou Uleenu Tavuna ulu'e uasi.

✧ **7:34:** Ioa 8:21; 13:36 * **7:35:** Elenasi ne ane'i ta mitema ta Xiliki. ✧ **7:37:** Liv 23:36; Ais 55:1; Ioa 4:14 ✧ **7:38:** Ais 58:11
 ✧ **7:39:** Ioa 16:7; 20:22; Apo 2:4

Ta Mitema Mikalipala Mixali Laoluxa'a Tamei

⁴⁰ ✧ Ta mitema milomusou vaikala noxou Iesu la se'i mivikala aloxo 'o, “Manina. Itema 'o Anu itema sou palomatana e Lataua mupalusou mulu'e no lia 'o 'a,” ⁴¹ ✧ ia se'i mivikala aloxo 'o, “Anu Kalisito.” Xe se'i mivikala aloxo 'o, “Kalisito ne, umomomo sou uxali ne Xalilaia uasi. ⁴² ✧ Xo Lavuku Tavuna muvikala lexe Kalisito uxali noxi'a Deviti ta 'ilu'ilusunu mo uxali ne Vetiliemu e Deviti muxolu no anu tei.” ⁴³ La sou xavutalai'a muxali iouiou noxou Iesu la ane'i mikalipala. ⁴⁴ Mose'i mimasaxa lexe itetelisu Iesu, ia evile sou utetelisu uasi.

Ta Tatilasi'a Imulaxu Tane'i Noxou Iesu Uasi

⁴⁵ Ili'i la ta mitema sou isaxila'u tani tila noxou Lataua milivu mixali noxi'a ta tatilasi'a ta mitema sou i'elaxa'a ta sipsip ilo'a ta Palisaio. La ane'i mitali'isi'a aloxo 'o, “Loxovaa la ngano'u itema ne une'e ua?” ⁴⁶ ✧ Ane'i ta mitema sou isaxila'u tani tila noxou Lataua mikoline'i aloxo, “Evile uvivikala aloxo itema 'o tatei uasi.” ⁴⁷ Ta Palisaio milomu aloxo ne, la mivikalane'i aloxo 'o, “Itema ne mukalavoingengi kalumo ne? ⁴⁸ ✧ Ngemaisixe nexi ta tatilasinge mo ta Palisaio o temulaxu tanexi noxou? Uasi manina. ⁴⁹ Ane'i tavu'alo mipita ne ilavusou lapuloto noxou Mosesi uasi. La sou Lataua u'oxo masuane'i ne.” ⁵⁰ ✧ Io, vile noxi'a ualasou lexe Nikodimo anu itema e mune'e noxou Iesu tei muvikalane'i aloxo 'o, ⁵¹ “No anu lapuloto noxinge, la umomomo sou tatulusou itema vile no anu vaivaikala vitanisi uasi. Talomu noxou laixe mo

✧ **7:40:** Ioa 6:14 ✧ **7:41:** Ioa 1:46 ✧ **7:42:** Lex 89:3-4; Mai 5:2 ✧ **7:46:** Mak 1:22 ✧ **7:48:** Ioa 12:42 ✧ **7:50:** Ioa 3:1-2

talavusou mii ma'ia ane anu mu'oxonu, la sou tatulusou no anu vaivaikala.” ⁵² ✧Ane'i miavuti la mivikalanu aloxo 'o, “Male nini sie Xalilaia kalumo? Namalei laixe no anu Lavuku Tavuna, la sou nini nalavusou lexe itema sou palomatana vile uxali ne Xalilaia uasi.” ⁵³ Aloxo ne, la sou ane'i milivulivu no taataasi'a.

8

Ane'i Mine'e ne Sema Vile sou Vote'i Noxou Iesu

¹ Ia Iesu mulai no laxa'ilu vile ilemo lexe Olivu. ² No kakau manina, la Iesu mulivu mulai mu'unalai no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua. La ta mitema tavu'alo milai noxou. Iesu mumaisi'a, la sou muxolu no lia sou mulosi'a lavulavu. ³ La ta mitema sou lapuloto ilo'a ta Palisaio milai noxie sema vile sou vote'i e i'oxo'oxo 'ili'ilixu sou vote'i. La mino'e sema ne, mine'ene sou mitulusie no talaxa'a ta mitema ⁴ la mivikalanu Iesu aloxo 'o, “Tila, sema 'o ne nexi texalisie no mine i'oxo'oxo 'ili'ilixu sou vote'i. ⁵ ✧Ia lapuloto noxou Mosesi muvikalanege lexe 'ena'ei ane u'oxonu 'ili'ilixu ane ne, la tava'u no anu lavo'o mo usoli. Ia nini navikalanexi a loxovaa?” ⁶ Ane'i mitali'isou aloxo ne sou itovonu lexe anu uleanu vaikala vile, la sou itulusou no anu vaivaikala. Ia Iesu mutangatulu sou mukaukavu no lia no anu avolu simisou. ⁷ ✧Ane'i italitali'isou la, la sou Iesu mutulu la muvikalane'i aloxo 'o, “Ei ane mulavusou lexe anu u'oxonu 'ilixu vile masua uasi, la uvee no anu lavo'o tei.” ⁸ Muvikalane'i aloxo ne mukalu, la mutangatulu no lia sou mukaukavu la. ⁹ Ane'i milomusou aloxo ne, la ta tatila milaa tei, la sou

✧ 7:52: Ioa 7:41-42 ✧ 8:5: Liv 20:10; Lap 22:22-24 ✧ 8:7: Lap 17:7

ane'i ta mitema milaa vilevilesi. Ia Iesu ilee sema ne, ane'isisi mixolu. ¹⁰ Iesu muavuti mutulu la mutali'isie sema aloxo 'o, "Se 'o, ta mitema milai ne'ei? Evile utulusine no anu vaivaikala uasi?" ¹¹ ✧ Sema miavuti la mikolinu aloxo 'o, "Tila, evile uasi." Iesu muavuti la movikalane aloxo 'o, "Mo eni kalumo atulusine no anu vaivaikala uasi. Nalai, ia na'oxonu 'ilixo masua la uasi."

Iesu Anu Telusi'a ta Mitema no Lia 'o

¹² ✧ Iesu movikalane'i ta mitema aloxo 'o la, "Eni telusi'a ta mitema no lia ukalusi. 'Ei ane umulileli la anu umuamua'i no isivoxo uasi manina. Anu uno'u lamana sou maui." ¹³ Ta Palisaio milomusou aloxo ne la mivikalanu aloxo 'o, "Nini navivikalasinesi. Navikala aloxo ne, la ta mitema imomomosou ilomuxu vaikala noxine uasi." ¹⁴ ✧ Anu mukoline'i aloxo 'o, "Eni avivikalasilo, la vaikala noxilo ne manina. Xo eni elavusou lexe eni melo ne'ei mo alivu la alai ne'ei. Ia ngingi ngalavusou lexe eni melo ne'ei mo eni alai ne'ei uasi. ¹⁵ ✧ Ngingi ngamaisou itema vilesi ka ngavikala lexe anu itema laixe o masua. Ia eni a'oxo aloxo ne uasi. ¹⁶ ✧ Lexe eni avikala lexe itema anu laixe o masua, la vaikala noxilo ne anu manina. Xo enisisi uasi. Nexi noxou Mamilo ane mupalusilo ene'e, tavikala lexe anu itema vile laixe o masua. ¹⁷ ✧ Xo lapuloto noxinge ne, mikaukavu lexe ta mitema tamei ivikala lamana la anu vaikala noxi'a ne manina. ¹⁸ ✧ Nexi noxou Mamilo e mupalusilo ene'e ne, tavikala lamasilo." ¹⁹ Ane'i miavuti la mitali'isou la, "Mamine 'ava?" Anu mukoline'i aloxo 'o, "Ngingi

✧ **8:11:** Ioa 5:14 ✧ **8:12:** Ais 49:6; Ioa 1:4-9; 9:5; 12:46 ✧ **8:14:** Ioa 5:31-32; 7:28 ✧ **8:15:** Ioa 12:47 ✧ **8:16:** Ioa 5:30; 8:29 ✧ **8:17:** Lap 19:15 ✧ **8:18:** 1Ioa 5:9

ngalavusilo mo ngalavusou Mamilo uasi. Ia lexe ngalavusilo, la ngalavusou Mamilo kalumo.”
²⁰ ✧ Iesu mulosi'a ta mitema lavulavu no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua, la Anu mulemolu vaivaikala ane ne no pa'umolu tani e ta mitema ilavusou ilea lamoli ulai noxou Lataua no anu. Ia evile sou utetelisu uasi. Xo voxo noxou uxali uao.

Iesu Muvikala lexe Ane'i ta Mitema Imomomo sou Ilai no Anu Tuala Ane Anu Ulai no 'a Uasi

²¹ ✧ Iesu muavuti la muvikalane'i la lexe, “Eni asou alai. Ia ngingi ngakakamulileli la ngamaisilo uasi. Ngingi ngasoli la ngaxolu va'axu noxilo. Tuala ane eni alai no anu ne, ngingi ngamomomo sou ngalai no anu uasi.” ²² Ane'i ta tatila noxi'a ta Iutaia milomusou aloxo ne, la mitali'isi'a ngato'o aloxo 'o, “Anu muvikala lexe nenge umomomo sou talai no tuala ane anu ulai no anu ne uasi. Ia loxovaa anu molu uvau?” ²³ ✧ Anu musolonu vaivaikala noxou la aloxo 'o, “Ngingi ngexali no lia 'o, la sou ngingi sou no lia 'osi. Ia eni melo teitexi, la sou eni sou no lia 'o uasi. ²⁴ La sou eni evikalangengi lexe ngingi ngasoli la ngingi ngaxolu va'axu noxilo. Lexe ngingi ngamulaxu tangengi no 'a vaikala noxilo e eni elemolu lexe eni 'ena'ei uasi, la ngingi ngasoli la ngingi ngaxolu va'axu noxilo.” ²⁵ La ane'i mitali'isou la aloxo 'o, “Nini 'ena'ei?” Anu mukoline'i aloxo 'o, “Vaivaikala noxilo musoko tei xe mune'e mutalo vaimomo 'o, anu molu uvikalangengi lamana lexe eni 'ena'ei. ²⁶ Vaikala tavu'alo sou avikalangengi lexe ngingi ngamitema ta laixe

uasi la ngingi ta masua, a uxoxolu. Ia anu ane mupalusilo ene'e ne, anu manina. Mii ma'ia eni alomusousi noxou la avikalane'i ta mitema no lia 'o no anu.”²⁷ Ane'i ta Iutaia ilavusou lexe Anu uvivikalane'ixu Momu uasi.²⁸ ✧ La sou Anu movikalane'i la aloxo 'o, “No voxo ane ngingi nga'itinu Itema 'Olu utelai, la ngingi ngalavusou lexe eni 'ena'ei xe eni alemolu mii vile no anu masaxa noxilo uasi, ia eni alemolu mii ma'ia e Mamilo mulosilosu.”²⁹ Anu ane mupalusilo ene'e ne, anu a uxolu noxilo, ia u'umesilo uasi. Xo eni a'oxonu ma'ia la anu u'osasiloxusi.”³⁰ No anu vaivaikala noxou ne, la ta mitema tavu'alo mimulaxu tane'i noxou.

Nexi ta Mutu'u Ovuxu Avalaamu

³¹ Anu movikalane'i ta Iutaia ane'i mimulaxu tane'i noxou aloxo 'o, “Ta'ei ane itetelisu lavulavu ane eni elosinge, la ane'i ixali ta molo-molo noxilo manina.”³² La sou ane'i ilavusou vaikala manina, mo vaikala manina ne, molu ululusi'a.”³³ ✧ Ane'i mikolinu aloxo 'o, “Nexi ta mutu'u ovuxu Avalaamu mo evile usakisakinexi uasi. Io tava'u loxovaa, la sou nini nevikala lexe ilulusixe?”³⁴ ✧ Anu mukoline'i la aloxo 'o, “Eni avikalangengi manina musuku. 'Ei ane u'oxo'oxo 'ili'ilixu masumasua la 'ilixu ane ne musakisakiinu.”³⁵ Itema sou ipalupalusou ne, uxolu talo noxou tatananu taasou uasi, ia 'olusi anu uxoxolu ne utotomu.”³⁶ La sou 'olu ululusinge la evile usakisakingengi la uasi manina.”³⁷ Eni elavu lexe ngingi Avalaamu ta mutu'u ovuxu. Ia vaikala noxilo uxolu no tangengi uasi, la sou ngingi ngavikala lexe ngavelo mo asoli.”³⁸ Eni

✧ **8:28:** Ioa 3:14 ✧ **8:33:** Mat 3:9 ✧ **8:34:** Rom 6:16, 20

avivikalangengixu mii ma'ia ane eni emaisou noxou Mamilo. Ia ngingi nga'oxonu mii ma'ia ane Maminge mulosiengixu.”³⁹ ✧Ane'i mivikala aloxo 'o, “Nexi mutu'u ovunexe Avalaamu.” La Anu mukoline'i la aloxo 'o, “Manina lexe ngingi mutu'u ovungenge Avalaamu, la ngingi ngamulinu 'ilixu ma'ia ane anu mu'oxonu.”⁴⁰ Eni ea'alomengixu mii ane manina molu noxou Lataua, ia ngingi ngamasaxa lexe ngavelo mo asoli. 'Ilixo ane ne, Avalaamu u'oxonu uasi.⁴¹ ✧Ngingi maminge u'oxonu 'ilixo ane ne, la sou ngingi ngamulinu ne.” Ane'i mikolinu aloxo 'o, “Nexi ta 'olovote'i uasi. Nexi Mamixe vilesisi, ane anu Lataua.”⁴² Anu muvikalane'i aloxo 'o, “Lexe ngingi Lataua ta 'olu, la ngingi ngamasaxailo. Xo eni melo noxou Lataua mo a ene'e 'o. Eni ene'e no anu masaxa noxilo uasi, ia anu Lataua molu mupalusilo ene'e.”⁴³ Loxovaa, vaikala noxilo lamana noxinge uasi? Anu lamana uasi, xo tava'u aloxo 'o. Sangalinge umomomo sou ulomusou vaikala noxilo laixe uasi.”⁴⁴ ✧Ngingi ngexali noxou maminge anu Satani mo nga'osa sou ngamulinu masaxa noxou maminge ne. Tei manina anu itema sou uve'a ta mitema mo utetelisu vaikala manina uasi. Xo vaikala manina ne, uxolu noxou uasi. Anu ukalavoine'i ta mitema la anu uvikala no anu vaikala noxou. Xo anu itema sou kalavoi mo anu kalavoi momu.”⁴⁵ Ia eni avikala manina musuku, la sou ngingi ngamulaxu tanengi no anu vaikala noxilo uasi.”⁴⁶ ✧Eville uvikala manina lexe eni esusu no anu mii ma'ia? Eni asusu no anu mii vile uasi. Ia lexe eni avikala

✧ 8:39: Mat 3:9 ✧ 8:41: Ais 63:16 ✧ 8:44: 1Ioa 3:8 ✧ 8:46: 2Ko 5:21; 1Pi 2:22

manina musuku, la loxovaa la ngingi ngamulaxu tangengi noxilo ua? ⁴⁷ ✧ 'Ena'ei ane noxou Lataua, la anu ulomusou vaikala noxou. Tava'u xo ngingi ngalomuxu uasi, la ngingi noxou uasi.”

Iesu Muvikala Lexe, “Avalaamu Uxali Uao Ia Enisi a Exolu”

⁴⁸ ✧ Ta Iutaia milomusou vaikala noxou la mikolinu aloxo 'o, “Nexi tevikala manina lexe nini itema sie Samalia mo uleenu vile masua a muxolu noxine.” ⁴⁹ Anu muvikalane'i aloxo 'o, “Eni uleenu vile masua uxolu noxilo uasi. Eni atoxonu Mamilo, ia ngingi ngatoxoleli uasi. ⁵⁰ Eni a'iti ualasilo uasi. Ia itema vile mo molu u'itinu ualasilo. Anu molu umaisou xaixai noxilo lexe eni e'oxonu laixe o uasi la masua. ⁵¹ ✧ Eni avikalangengi manina musuku. Lexe 'ei ane umulinu vaikala noxilo, la anu umomomo sou usoli uasi.” ⁵² Ta tatila noxi'a ta Iutaia mi-avuti la mivikalanu la aloxo 'o, “Vaimomo 'o nexi telavusou lexe uleenu vile masua a uxoxolu noxine! Avalaamu ilo'a ta mitema sou palomatana misoisoli mukalu. Ia nini nevikala lexe 'ei ane umulinu vaikala noxine la umomomo sou usoli uasi. ⁵³ Loxovaa nini tatila noxou mutu'u ovunexe Avalaamu? Ia anu ilo'a ta mitema sou palomatana misoisoli. Ia nini navikala loxo 'o xo nini 'ena'ei manina?” ⁵⁴ Anu mukoline'i aloxo 'o, “Lexe eni melo a'itinu ualasilo, la anu uala ne mii vitanisi. Anu ane u'itinu ualasilo ne, anu Mamilo e ngingi ngalemolu lexe Anu Lataua noxinge. ⁵⁵ Ia ngingi ngalavusou uasi. Enisisi elavusou. Lexe eni avikala lexe alavusou uasi, la

eni itema sou kalavoi loxo ngingi ne. Eni elavou-sou, la sou amulinu vaikala noxou. ⁵⁶ Mutu'u ovungenge Avalaamu muxavutalanu voxo noxilo la anu mu'osa. Xe anu mumaisou muxali, la mu'osa.” ⁵⁷ Ta Iutaia mivikalanu aloxo 'o, “Nini tauu iexene uxali loxo mavulovexa ta'uve uao, ia loxovaa la nevikala lexe nemaisou Avalaamu?” ⁵⁸ ✧ Anu mukoline'i aloxo 'o, “Eni avikalangengi manina musuku. No voxo ane Avalaamu uxali uao, la eni a exolu.” ⁵⁹ Ane'i milomusou vaikala noxou Iesu aloxo ne, la mino'u lavo'o sou lexe ivau no anu. Ia Anu mutalume la mu'ume no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua, la mulai no ale.

9

Iesu Mupamaulinu Itema Vile Iou Seleveenu no Mine Nenu Mivo'onu

¹ Iesu ilo'a ta molomolou mimua-mua'i milai la mixalisou itema vile iou seleveenu no mine nenu mivo'onu mo. ² ✧ Ane'i ta molomolou mimaisou itema ne, la mitali'isou Iesu aloxo 'o, “Tila, tava'u loxovaa, la sou itema 'o iou seleveenu no mine nenu mivo'onu mo 'o? Loxovaa momu ilee nenu mi'oxonu 'ilixo masumasua, uasi anu mu'oxonu, la sou anu iou seleveenu o?” ³ ✧ Anu mukoline'i aloxo 'o, “Momu ilee nenu mo anu i'oxonu 'ilixo masumasua uasi. Xaixai noxou Lataua uxali no 'a mauli noxou, la sou ta mitema imaisou lamana no ie'i. ⁴ Aso a uxoxolu o, la nenge ta'oxonu xaixai noxou e mupalusilo ene'e. Xo 'olovoxo uxali la umomomo sou ta'oxonu xaixai vile la uasi. ⁵ ✧ No mine eni axolu no lia 'o, la eni telusi'a ta mitema

✧ **8:58:** Ioa 1:1 ✧ **9:2:** Ese 18:20; Luk 13:2, 4 ✧ **9:3:** Ioa 11:4

✧ **9:5:** Mat 5:14; Ioa 8:12

no lia 'o ukalusi.” ⁶ ✧ Anu muvikala aloxo ne xe mukalu, la mutuve mulu'e no lia sou muxi-unu lia ilou tuvexu. Xe mukalu la muno'u sou muteinu movaxa no iou itema ne. La muvikalanu aloxo 'o, ⁷ “Nalai mo na'uinu ieni no kupa ne Siloamu (laaxu vaikala Siloamu ne, lexe itema e mipalusou mulai).” Itema ne mulai mu'uinu iou mukalu, la mumalei laixe xo iou lamana mukalu. La anu mulivu no taasou. ⁸ Anu muxali no tani, la ta mitema no tuala noxou ilo'a ta mitema e mimaisou uxolu ulingalinga, mivikala aloxo 'o, “Itema e ulingalinga mimii, anu male ane?” ⁹ Se'i mivikala lexe, “Anusi ane.” Xe se'i mivikala lexe, “Uasi, itema ne, iou loxo anu ane iou seleveenu.” Ia anu molu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, “Enisi ano!” ¹⁰ La ane'i mitali'isou lexe, “Loxovaa la ieni muxali lamana?” ¹¹ La anu mukoline'i aloxo 'o, “Itema vile ualasou lexe Iesu muxiunu lia ilou tuvexu la muteinu no ieli. Mo mupalusilo lexe alai a'uinu ieli no kupa ne Siloamu. Eni elai e'uinu la sou ieli muxali lamana o.” ¹² Ane'i miavuti la mitali'isou aloxo 'o, “Itema ne anu 'ava?” Anu mukoline'i aloxo 'o, “Eni alavusou uasi.”

¹³⁻¹⁴ Iesu muxiu lia ilou tuvexu muxali loxo pita mo muteinu no iou itema e iou seleveenu ne, no voxo tavuna. La sou itema ne ta tulanu mino'u mulai noxi'a ta Palisaio. ¹⁵ Milai mixali noxi'a ta Palisaio mukalu, la ta Palisaio kalumo mitali'isou lexe, “Nini ne'oxo a loxovaa la sou ieni lamana o?” La anu mukoline'i aloxo 'o, “Itema ne muteinu pita no ieli mo mupalusilo elai e'uinu ieli. La sou emalei laixe o.” ¹⁶ Ta Palisaio se'i miavuti la mivikala aloxo 'o, “Nexi telavusou lexe

✧ 9:6: Mak 8:23

Lataua upalusou itema ane ne, une'e 'o uasi. Xo anu utaxanu voxo tavuna uasi.” Ia se'i noxi'a mivikala aloxo 'o, “Loxovaa la anu itema masua, ia anu mu'oxonu sosovo ne?” Xavutalai'a muxali iouiou la sou ane'i mikalipala. ¹⁷ ✧ La sou ane'i mitali'isou itema iou seleveenu la aloxo 'o, “Itema e mu'oxonu ieni lamana ne, nini nexavutala lexe anu 'ena'ei?” Anu mukoline'i aloxo 'o, “Anu itema sou palomatana vile.” ¹⁸ Ta tatila noxi'a ta Iutaia imulaxu tane'i no anu vaikala noxou lexe anu iou seleveenu ia muxali lamana, la uasi. La sou mi'avali'a momu ilee nenu mine'e. ¹⁹ Ane'i miavuti la mitali'isi'a ilou aloxo 'o, “Ngingi ngongou 'ilinge e nenu mivo'onu la iou seleveenu ano? Ia tava'u loxovaa, la sou iou laixe o?” ²⁰ Ane'i ilou mikoline'i aloxo 'o, “Nexi telavusou lexe anu 'ilixe mo nenu mivo'onu la iou seleveenu. ²¹ Ia nexi talavusou lexe 'ena'ei mu-pamaulinu, la sou iou muxali lamana a loxovaa o uasi. Ngatali'isou la sou anu molu uvikalangengi. Xo anu muleme muxali tila mo anu tanu.” ²² Ane'i ilou mivikala aloxo ne, xo ta tatila noxi'a ta Iutaia misakiinu vaikala lexe 'ei ane upala'alixu lexe Iesu anu Kalisito, la umomomo sou ilo'a ixolu ipita sou ilotu uasi. ²³ Tava'u aloxo ne, la sou momu ilee nenu mivikala lexe ngatali'isou xo anu muleme muxali tila mo anu tanu.

²⁴ Ane'i mi'avalou itema e iou seleveenu alaxu tameisou la, la mivikalanu aloxo 'o, “Nini navikala manina lexe mii ma'ia muxali noxine la sou na'itinu Lataua ualasou. Nexi telavusou lexe itema ne Anu itema masua.” ²⁵ Anu mukolinu vaikala noxi'a la muvikala aloxo 'o, “Eni alavusou lexe Anu itema masua uasi la itema laixe o uasi. Ia mii vilesisi eni elavusou lexe ieli seleveenu

✧ 9:17: Ioa 4:19

ia vaimomo 'o ieli lamana.” ²⁶ Ane'i miavuti la mitali'isou la aloxo 'o, “Itēma ane ne, mu'oxonu mii ma'ia noxine la sou ieni lamana o?” ²⁷ Anu mukoline'i aloxo 'o, “Eni evikalangengi tei, ia ngingi ngalomu noxilo uasi. Tava'u loxovaa la ngatalitali'isilo la. Male ngingi kalumo ngamasaxa lexe ngaxali loxo ta molomolo noxou?” ²⁸ Ane'i milomousou vaikala noxou aloxo ne la milavixu aloxo, “Ninisi ane nini namolomolo noxou. Ia nexi ta molomolou Mosesi. ²⁹ Nexi telavusou vaikala noxou Lataua anu muvikalānu Mosesi. Ia nexi talavusou itēma ane ne lexe molu 'ava uasi.” ³⁰ Anu muvikalane'i aloxo 'o, “Eni ekuluke xo ngingi ngevikala lexe ngalavusou itēma ne molu ne'ei uasi. Ia eni elavusou lexe itēma ne, mupaipounu ieli la lamana. ³¹ ✧Nenge telavusou lexe Lataua ulomuxa'a ta mitēma e mixolu va'axu noxou uasi. Mo telavusou lexe 'ei ane utoxonu Lataua mo umulinu masaxa noxou, la Lataua ulomusou mii ma'ia anu ulemolu ulai noxou. ³² Tatei mo mune'e mutalo vaimomo 'o, evile ulomusou a'alo vile sou itēma vile nenu mivo'onu la iou seleveenu, ia itēma vile upaipounu mo iou lamana, uasi. ³³ Lexe Lataua upalusou une'e uasi, la umomomo sou u'oxonu mii vile loxo ne uasi.” ³⁴ ✧No anu vaikala noxou ne la ane'i mikolinu aloxo 'o, “No mine nenine mivo'oneni mo mune'e mutalo vaimomo 'o, nini itēma masua manina. Ia tava'u loxovaa la nini nalosixe lavulavu o?” Ane'i miavuti la mikusau mulai no ale.

Ta Mitēma Ane'i Imulaxu Tane'i Noxou Iesu Uasi La Ane'i Loxo Ie'i Seleveenu

³⁵ Iesu mulomusou lexe ane'i mikusau itema ne, la Anu mulai mukamulinu. Muxalisou itema ne la muvikalanu aloxo 'o, “Nini namulaxu taneni noxou Itema 'Olu o uasi?”
³⁶ Anu mukolinu vaikala noxou aloxo 'o, “Tila, navikalalelixu itema ne, mo sou eni amulaxu taleli noxou.”
³⁷ Iesu muvikalanu aloxo 'o, “Nini nemaisou. Anu ane ngongou ngavivikala ne.”
³⁸ Anu itema ne muvikalanu lexe, “Tila, eni emulaxu taleli noxine.” La sou anu muxola'u tava'u vo'uxu mulu'elai sou mulotu noxou.
³⁹ Anu muvikalanu la aloxo 'o, “Eni ene'e 'o sou atulusi'a ta mitema no anu vaivaikala. Eni a'oxonu aloxo ne sou lexe ta mitema ane ieli selevelenu ne, ieli uxali lamana, ia ane'i e ieli lamana ne uxali selevelenu.”
⁴⁰ ✧Ta Palisaio se'i mixoxolu ne milomusou vaikala noxou Iesu la mitali'isou aloxo 'o, “Loxovaa nexi kalumo iexi selevelenu?”
⁴¹ Iesu mukolinu tali'i noxi'a aloxo 'o, “Lexe ngingi iengi selevelenu la umomomosou ngingi ngasusu uasi. Ia ngingi ngevikala lexe iengi lamana, la susu noxinge a uxoxolu o.”

10

Iesu Anu Itema Laixe sou Usaxila'a ta Sipsip

¹ Iesu muvikalane'i ta Palisaio la aloxo 'o, “Eni avikalangengi manina musuku. Itema vile u'una no aitengaxu vimelusi'a ta sipsip uasi, ia uili'esou vimelu la anu itema sou pakali mo itema sou utaxusou mii vitanisi. ² Ia itema ane u'unalai no aitenga ne, anu itema sou usaxila'a ta sipsip. ³⁻⁴ Itema sou usaxila'u aitenga ne, ukisiinu aitengasou itema ne sou u'unalai. Anu umoxo'u ualasi'a ta sipsipiu la itongo xolinu, la

✧ 9:40: Mat 15:14

sou imulinu sou ilo'a ilai no ale. Ane'i iuatulai ukalu, la anu uulaxune'i. ⁵ Ia lexe itema vilemo une'e uulaxune'i, la ane'i i'ume'ume xo ilavusou itema ne mo itongonu xolinu uasi.” ⁶ Iesu muvicala latilovo ne, ia ane'i ilavusou laaxu mii ma'ia e Anu mulemolu ne uasi.

⁷ Ane'i ilavusou uasi, la sou Iesu muvikalane'i la aloxo 'o, “Eni avikalangengi manina musuku. Eni aitengaxu vimelusi'a ta sipsip. ⁸ ✧Ane'i ane miuli noxilo ne, ane'i ta mitema sou pakali mo ta mitema sou itaxusou mimii vitanisi. Ia ta sipsip ilomuxa'a uasi. ⁹ Enisi eni aitenga. 'Ei ane u'una noxilo la anu umauli mo u'una xe ulaa ulai no ale sou u'ani'ani ia'eia'e. ¹⁰ Itema sou pakali une'e sou upakali mo uve'a xe u'oxo masuane'i ta sipsip. Ia eni ene'e sou lexe ane'i imauli mo mauli ne u'ana'ana. ¹¹ ✧Eni amitema laixe sou asaxila'a ta sipsip. Xo eni a'osa sou asolisi'a ta sipsip noxilo. ¹² ✧Itema sou usaxila'a ta sipsip u'avalou itema vile sou une'e uxaxai noxou. Ia no voxo sou a'aa vova uxali, la itema ne anu u'umesi'a ta sipsip mo ulai. Xo anu tatanane'i ta sipsip manina uasi. La sou a'aa vova ne une'e ungangasi'a xe ulelemuline'i. ¹³ Tava'u xo anu uxaxaisou lamolisi la uxavutalane'i ta sipsip uasi. ¹⁴ Eni amitema laixe sou asaxila'a ta sipsip. Eni elavusi'a xe ane'i milavusilo. ¹⁵ ✧Aloxo Mamilo mulavusilo xe eni elavusou Mamilo. Mo eni a sou auluasi'a ta sipsip. ¹⁶ ✧Ta sipsip se'i ixolu no nano no vimelu uasi, la sou eni ano'a i'una. Ane'i itongonu xolileli mo ixali la'oluxa'a vilesisi.

✧ **10:8:** Iel 23:1-2; Ese 34:2-3 ✧ **10:11:** Lex 23:1; Pal 7:17

✧ **10:12:** Apo 20:29 ✧ **10:15:** Mat 11:27; 1Ioa 3:16 ✧ **10:16:** Ais 56:8; Ese 34:23

17 ✧Tava'u Mamilo umasaxailo, xo eni auluasi'a ta sipsip sou eni alivunoxu maulixo. 18 Evile umomomo sou ukalusou maulixo vitanisi uasi. No anu masaxa noxilo, eni a'italonu maulixo. Eni amomomo sou a'italonu maulixo mo amomomo sou alivunoxu. Mamilo muvikalaleli lexe eni a'oxonu aloxo ne.”

19 Ta tatila noxi'a ta Iutaia milomusou vaikala noxou Iesu aloxo ne, la ane'i mikalipala. 20 Xo tavu'alo noxi'a mivikala aloxo 'o, “Uleenu vile masua a uxolu noxou, la sou u'oxonu uxovulaulau ne. Loxovaa la ngingi ngalolomu noxou ne?” 21 Xe se'i mivikala aloxo 'o, “Anu uvivikala la uvikala loxo itema e uleenu masua uxolu noxou uasi. Uleenu masua umomomo sou upamaulinu itema iou seleveenu uasi.”

Ane'i ta Iutaia Imulaxu Tane'i Noxou Iesu Uasi

22 No imama ane ne, la voxo tila noxi'a ta Iutaia sou isosovosou voxo sou mikisiinu tani tila noxou Lataua muxali ne Ielusalemu. 23 No voxo ane ne, la anu voxo sou sivo mo tani lelemesou. Iesu mu'unalai no tani tila noxou Lataua la mumuamua'i no matavalaxu tani ilemolu lexe matavala noxou Solomoni. 24 Ta Iutaia mimaisou Iesu la mine'e mipita mixaliliou la mivikalanu aloxo 'o, “Nini ne'oxonexi texavutala piena maxuveeni misevile lexe nini 'ena'ei manina. Lexe nini Kalisito, la navikalanexi lamana.”

25 La Anu mukoline'i aloxo 'o, “Eni evikalangengi, ia ngingi ngamulaxu tangengi no anu vaikala noxilo uasi. Sosovo ane eni e'oxonu no anu xavi noxou Mamilo, Anu molu uvikalangengi lamana lexe eni 'ena'ei manina. 26 Ngingi ngamulaxu tangengi noxilo uasi, xo ngingi ta sipsip noxilo

✧ 10:17: Pil 2:8-9

uasi. ²⁷ Ta sipsip noxilo itongonu xolileli mo eni elavusi'a, la sou ane'i imulileli. ²⁸ ✧Eni alosi'a mauli ane kaluxu uasi mo ane'i imomomo sou isoli la uasi. Ia evile umomomo sou utokine'i no avolo uasi. ²⁹ Mamilo ane Anu mulosilo ta sipsip ne, Anu tila no anu mimii latala ukalusi. Evile umomomo sou utokine'i no avolu uasi. ³⁰ Xo nexi noxou Mamilo ne, nexi vilesisi.”

³¹ Ta Iutaia milomusou vaikala noxou aloxo ne, la mino'u lavo'o sou lexe ivau la. ³² Ia Anu mukoline'i aloxo 'o, “Eni elosiengixu sosovo tavu'alo Anu molu noxou Mamilo. Ia loxovaa sosovo anevaa masua no iengi, la sou ngingi la'iangengeilo lexe ngavelo no anu lavo'o?” ³³ ✧Ane'i mikolinu aloxo 'o, “Nexi tavene no anu lavo'o sou sosovo vile masua uasi. Tava'u manina aloxo. Nini nevikala masua mulai noxou Lataua. Xo nini namitemasi ia nevikala lexe nini Lataua.” ³⁴ ✧La Anu mukoline'i la aloxo 'o, “Nenge telavusou lexe kaukavu vile muxolu no nano no Lavuku Tavuna teinu. Mikaukavu aloxo 'o, ‘Eni evikalangengi lexe ngingi ngexali loxo ta latalataua.’ ³⁵ Lavuku Tavuna ulavusou uxiuxiu uasi. Io Lataua mumoxo'a ta mitema tei e mino'u vaikala noxou lexe ane'i loxo ta latalataua. ³⁶ Ia ngingi ngaxavutalanu itema e Lataua musosovosou lexe Anu na'u mo mupalusou mulu'e no lia 'o loxovaa? Tava'u loxovaa la sou ngingi ngevikala lexe eni evikala masua mulai noxou lexe, ‘Eni Lataua 'Olu?’ ³⁷ Lexe eni a'oxonu xaixai noxou Mamilo uasi, la ngamulaxu tangengi noxilo uasi. ³⁸ ✧Ia lexe eni a'oxonu xaixai noxou, la ngamulaxu tangengi no anu

✧ **10:28:** Ioa 3:16; 6:39 ✧ **10:33:** Liv 24:16 ✧ **10:34:** Lex 82:6 ✧ **10:38:** Ioa 14:10-11

vaikala noxilo uasi, ngamulaxu tangengi no anu xaixai e eni e'oxonu. Mo sou ngingi ngalavusou lexe Mamilo a muxolu noxilo xe eni exolu noxou.”³⁹ Anu muvika aloxo ne mukalu, la ane'i itovo lexe itetelisu la ua. Anu mu'ume la mulai.

⁴⁰ ✧ Anu mu'ume mulai la muxisa'isu lexa ne Ioridani sou mulai muxolu no xalee lia e Ioanesi mu'ulosi'a ta mitema tei. ⁴¹ Anu mulai muxolu ne, la ta mitema tavu'alo milai noxou la mivikalanu aloxo 'o, “Ioanesi u'oxonu sosovo vile uasi. Ia mii ma'ia ane anu mua'alosou itema 'o ne, anu manina.” ⁴² No xalee lia ne, la ta mitema tavu'alo mimulaxu tane'i noxou.

11

Lasarusu Musoli

¹ ✧ Ioxe, itema vile ualasu lexe Lasarusu, anu mupipiena. Tualasu ne Vetania ilo'a Mata ilee vimoe Malia. ² ✧ Malia e vimoe Lasarusu mupipiena ne, ane sema sou e inixiu ueli tuma'u lailaixe noxou tatila tava'u ka iiasou no anu laxusie. ³ Lasarusu mupipiena, la sou ta vimovimou ta sema tamei ne misova vaikala mulai noxou Iesu lexe, “Tila, itema e nini nemasaxau misevile ne pipiena mu'oxonu.” ⁴ ✧ Anu mulomusou la muvika aloxo 'o, “Pipiena ane ne sou u'oxonu itema usoli uasi. Anu sou ta mitema imaisou Lataua xaviinu la i'itinu 'Olu ualasu no anu.” ⁵ Anu mumasaxai'a Mata ilee vimoe Malia mo Lasarusu manina, ⁶ la sou Anu mulomu lexe Lasarusu mupipiena, la Anu muxolu ne voxo

✧ **10:40:** Ioa 1:28 ✧ **11:1:** Luk 10:38-39 ✧ **11:2:** Ioa 12:3

✧ **11:4:** Ioa 9:3

tamei la. ⁷ Xe ili'i, la Anu muvikalane'i ta molomolou aloxo 'o, "Nenge'a talivu talai ne Iutaia la." ⁸ Ane'i ta molomolou miavuti la mivikalanu aloxo 'o, "Tila, maxuveeni uasi, la ta Iutaia mivikala lexe ivene no anu lavo'o mo nasoli. Ia nini navikala lexe nenge talivu talai noxi'a la?" ⁹ Iesu mukoline'i aloxo 'o, "Itama vile umuamua'i no aso usokou no kakau mo ulai uxali no 'olovoxo, la umomomo sou ulapau uasi. Xo anu umuamua'i no lamana. ¹⁰ Ia itama ane umuamua'i no 'olovoxo, la anu ulapau. Xo lamana sou umuamua'i no anu uasi." ¹¹ Anu muvikala aloxo ne xe mukalu, la mulai sou muvikalane'i ta molomolou aloxo 'o, "Menexinge Lasarusu soxu a muai. Ia eni alai sou atulusou." ¹² Ta molomolou miavuti la mivikalanu aloxo 'o, "Tila, lexe anu uai, la anu uai ne la sou laixenu la utulu." ¹³ Ia Anu mulemolu soli noxou Lasarusu. Ia ta molomolou mikalavoi lexe anu mulemolu ne uai si. ¹⁴ La sou Anu muvikalane'i lamana aloxo 'o, "Lasarusu musoli. ¹⁵ Ia eni e'osa xo eni alai noxou uasi sou lexe ngingi ngamulaxu tangengi noxilo ili'i. Nenge'a talai noxou." ¹⁶ ✧ Ia Tomasi ualasou vile lexe Didimasi, muvikalane'i ta menexu aloxo 'o, "Nenge nenge'a Tila talai mo tasoli."

Iesu Muvikala Lexe, "Eni Amitema sou Atulusi'a ta Mitema Misoisoli Mo Alosi'a Mauli"

¹⁷ Lasarusu musoli mo mi'asixu voxo tami'a mukalu, la Iesu ilo'a ta molomolou milai mixali ne Vetania. ¹⁸ Tuala ane ne, muxolu 'alai ne Ielusalemu mo mumomomo loxo Kilo Mita tatalu. ¹⁹ Ta Iutaia tavu'alo mine'e mixolu noxi'a Mata ilee Malia sou mivaitaone'i ilou. Xo vimo'a mu'umesi'a. ²⁰ Mata milomu lexe Iesu a muxali,

✧ **11:16:** Mak 14:31

la milai noxou. Ia Malia mixolu no tanisi. ²¹ Mata milai mixali noxou Iesu, la mivikalanu aloxo 'o, “Tila, lexe nini naxolu 'o, la vivilo umomomo sou usoli uasi. ²² Ia eni elavusou lexe mii ma'ia nini nalinga ulai noxou Lataua, la Anu ulosinesi.”

²³ Iesu muvikalane aloxo 'o, “Vivine maasi 'o la utulu.” ²⁴ ✧ Ane mivikalanu aloxo 'o, “Eni elavusou lexe no voxo ane ta mitema misoisoli itulu, la anu utulu kalumo.” ²⁵ Anu muvikalane

la aloxo 'o, “Eni amitema sou atulusi'a ta mitema misoisoli mo alosi'a mauli. 'Ei ane umulaxu tanu noxilo, la anu usoli no anu vasimolu ia uleenu umauli. ²⁶ Ia 'ei ane umauli mo umulaxu tanu noxilo, la anu umomomo sou usoli uasi. Loxovaa nini nemulaxu taneni no anu vaikala ane ne?”

²⁷ ✧ Ane mivikalanu aloxo 'o, “Ani. Tila. Eni emulaxu taleli lexe nini Kalisito Lataua 'Olu e Anu mupalusou sou lexe ulu'e no lia 'o.” ²⁸ Ane mivikala aloxo ne xe mukalu, la milivu milai no tani sou mi'avalie vimoe Malia mine'e noxie. La mivikalane aloxo 'o, “Tila anu a muxali mo Anu mu'avaline.” ²⁹ Malia milomu aloxo ne, la alaxu vilesisi milutu milai noxou.

³⁰ Iesu u'unalai no tuala ne Vetania uao. Anu muxolu no xalee e Mata milai mixalisou no anu.

³¹ Ta Iutaia e mine'e sou mivaita'lo ne, ilo'a Malia mixolu no tani. Ia ane'i mimaisie Malia milutu sou milai, la ane'i mimuline xo mikalavoi lexe ane ilai itama no lulusou Lasarusu. ³² Malia milutu milai mixali no xalee e Iesu mututulu ne,

xe mimaisou la milapau mulu'e no tava'u sou mixavutalane noxou. La mivikalanu aloxo 'o, “Tila, lexe nini naxolu 'o, la vivilo umomomo sou usoli uasi.” ³³⁻³⁴ Anu mumaisie Malia ilo'a ta Iutaia mine'e ne mitama, la la'iaxu xe tanu

lili. La sou mutali'isi'a aloxo 'o, “Nge'asixu ava?” Ane'i mikolinu aloxo 'o, “Tila, nane'e mo namaisou.” ³⁵ La Anu mutama. ³⁶ Ane'i ta Iutaia mimaisou Iesu mine mutama la mivikala aloxo 'o, “Ngamaisou. Anu tanuxu misevile.” ³⁷ ✧Xe se'i noxi'a mivikala aloxo 'o, “Itama ne, mupamaulinu itama iou seleveenu. Ia loxovaa la upamaulinu Lasarusu ua?”

Ane'i ta Iutaia Tavu'alo Imulaxu Tane'i Noxou Iesu Uasi

³⁸ Iesu la'iaxu xe tanu lili la, la mulai muxali no lulu. Lulu ne mi'asou no tava'u maea, ia mitaulovonu no anu lavo'o vile. ³⁹ La Anu muvikalane'i aloxo 'o, “Ngaxexeenu lavo'o ne.” Mata e ane vimoe musoli ne, mivikalane aloxo 'o “Tila, vaimomo 'o anu tuma'u. Xo anu voxoxu tami'a sou ano.” ⁴⁰ Anu muavuti la muvikalane aloxo 'o, “Tei la eni evikalaneni lexe nini namulaxu taneni noxilo, la sou nini namaisou xavi noxou Lataua.” ⁴¹ La sou ane'i mixexeenu lavo'o no lulu anaxu ne. Iesu iou mulai teitexi la mulinga aloxo 'o, “Mamilo. Eni alemolu laixe musuku ulai noxine, xo nini nelomusou linga noxilo. ⁴² Eni elavusou lexe utotomu ne nini nalomusou linga noxilo. Ia eni alinga aloxo ne sou ta mitema itulutulu 'o imulaxu tane'i lexe nini nepalusilo ene'e.” ⁴³ Anu mulinga aloxo ne mukalu, la mu'ava aloxo 'o, “Lasarusu, nauatu!”

Vaikala Noxou Iesu Anu Mupala'alixu ne Utulusi'a ta Mitema no 'a Vaivaikala

(*Mat 26:1-5; Mak 14:1-2; Luk 22:1-2*)

⁴⁴ La anu muuatu no ale, ia lavalava e mikuponu vasimolu no anu ne, a uxoxolu no

✧ **11:37:** Ioa 9:6-7

vasimolu. La sou Anu muvikalane'i aloxo 'o, “Ngalulusou mo ulai.”

⁴⁵ ✧Ta Iutaia tavu'alo ane mine'e noxie Malia ne, mimaisou mii ma'ia ane Iesu mu'oxonu ne la mimulaxu tane'i noxou. ⁴⁶ ✧Ia seli noxi'a mimaisou aloxo ne, la milai noxi'a ta Palisaio sou mia'aloi'a no anu mii ma'ia ane Iesu mu'oxonu ne. ⁴⁷ La sou ta tatila noxi'a ta mitema sou i'elaxa'a ta sipsip ilo'a ta Palisaio, mi'avali'a ta tatila sou isaxila'a ta Iutaia mine'e mipita. La mivikala aloxo 'o, “Itama 'o mu'oxonu sosovo tavu'alo, ia nenge ta'oxo mii ma'ia ulai noxou? ⁴⁸ Lexe nenge ienge uvaxa'usi, la ta mitema tavu'alo imulaxu tane'i noxou. Ia ta Romu ilomusou lexe ta mitema tavu'alo imulinu, la ane'i ine'e la ikalusinge mo ino'u lianenge.” ⁴⁹ Vile no taiine'i ne, ualasou lexe Kaiapasi anu kisi'a ta mitema sou i'elaxa'a ta sipsip no nano no anu tauu ie ane ne, anu muxolu. La muvikalane'i aloxo 'o, “Ngingi ngalavusou mii vile uasisi manina. ⁵⁰ Ngingi ngalavusou uasi? Laixe lexe itama vilesisi uno'u tanixa'a ta mitema mo usoli la ta mitema iulua uasi.” ⁵¹ Anu mulemolu no anu xavutala noxousi uasi. Anu kisi'a ta mitema sou i'elaxa'a ta sipsip no tauu ie ane ne. La sou anu mutotokalasou Iesu aloxo ne. Muvikala lexe Iesu usolisi'a ta Iutaia ⁵² ✧ilo'a Lataua ta 'olu ane mi'ume milai mixolu no tuatuala ne, sou ulivilixa'a ine'e ipita vilesisi. ⁵³ ✧La no voxo ane ne, la ane'i ikamuli vote'i sou lexe ivau usoli.

⁵⁴ Aloxo ne, la sou Iesu umuamua'i no ie'i ta tatila noxi'a ta Iutaia la uasi. Mulutu la ilo'a ta molomolou milai no xalee vile 'alai no xalee

✧ **11:45:** Ioa 7:31 ✧ **11:46:** Luk 16:31 ✧ **11:52:** Ioa 10:16

✧ **11:53:** Ioa 5:18

lia vitanisi. Xe ili'i la ane'i milai no tuala vile ilemo lexe Epalaimu mo mixolu. ⁵⁵ Voxo tila noxi'a ta Iutaia misosovosou voxo sou Lataua Iou Muvaxai'a a muxali 'alai. Voxo ane ne uxali uao, la ta mitema tavu'alo no tuatuala milailai ne Ielusalemu milalaxi sou i'oxonu mimii seli sou Lataua uxexeenu susu ma'ia ane'i mi'oxonu. ⁵⁶ Ta mitema mixali ne Ielusalemu, la mikamuli Iesu. Mitulu no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua, la mitali'isi'a ngato'o aloxo 'o, “Ngingi ngexavutala loxovaa? Anu une'e no anu voxo tila 'o kalumo?” ⁵⁷ Ta tatilasi'a ta mitema sou i'elaxa'a ta sipsip ilo'a ta Palisaio mimulaxu vaikala noxi'a ta mitema lexe, “Ngingi ngamaisou Iesu iou, la ngane'e ngavikalanexi lamana lexe Anu a uxolu ne'ei. La sou nexi talai tatetelisu.”

12

Sema Vile Minixi'u Ueli E Tuma'u Lailaixexou Iesu Kisou

(Mat 26:6-16; Mak 14:3-9)

¹ ✧Voxo muxatele vile a uxolu sou voxo tila noxi'a ta Iutaia isosovosou voxo sou Lataua Iou Muvaxai'a uxali. La Iesu ilo'a ta molomolou milivu mine'e ne Vetania. No tuala ane ne, anu Lasarusu e Iesu mutulusou uxoxolu no anu. ² ✧Ta mitema mixutuxu la'ilali sou ilo'a Iesu mixolu mi'ani. Ane'i mi'oxonu aloxo ne sou imaxa'u 'osa'ila noxi'a ulai noxou. Mata mivau la'ilali mulai no luu, ia Lasarusu a muxolu no taiine'i ane'i ilo'a Iesu i'ani'ani. ³ ✧Ia Malia mino'u ueli e tuma'u lailaixexu tu'umaxu mumomomo loxo Gramu itemaxu mavulovexa mo itemaxu ta'uve (300) ia lamoli tatila sou ilotonu no anu, la mine'e

✧ 12:1: Ioa 11:1, 43 ✧ 12:2: Luk 10:40 ✧ 12:3: Luk 7:37-38

minixiu noxou Iesu tava'u. Minixi'u mukalu la miasou no anu laxusie. La tuma'u lailaixe ne, mutaasou tani no nano ne mukalusi. ⁴ Ia molo-molou vile ualasou lexe Iudasi Isikarioti anu e ili'i la u'italonu Iesu no avo'a ta mitema. Muavuti la muvikala aloxo 'o, ⁵ “Loxovaa la ueli e tuma'u lailaixe 'o uai mo ta mitema ilotonu ua? Ilotonu la tano'u Denalia itemaxu mavulovexa mo itemaxu ta'uve (300) sou usu'uline'i ta mitema ane i'a mimii uasi.” ⁶ Anu muvikala aloxo ne sou kalavoisi. Anu uxavutalane'i ta mitema ane i'a mimii uasi, 'ole uasi. Anu itema sou pakali xo anu musaxila'u lamoli'a la upakalinu no voxovoxo. ⁷ Iesu mulomusou vaikala noxou, la muvikalanu aloxo 'o, “Ieni uvaxaie sema 'o. Eni elavu lexe sema 'o misaxila'u ueli ane tuma'u lailaixe ne sou voxo e ane'i i'asixo 'ole. ⁸ ✧ Ta mitema e i'a mimii uasi ne, ngingi ngongi'a ngaxolu maxuveeni. Ia eni amomomo sou nenge'a taxolu maxuveeni uasi.”

⁹ Ta Iutaia tavu'alo milomu lexe Iesu anu uxolu ne Betania, la mine'ene'e. Ane'i mine'e sou imaisou Iesusi uasi, mine'e sou imaisou Lasarusu e Iesu mutulusou 'ole kalumo. ¹⁰ Ta tatilasi'a ta mitema sou i'elaxa'a ta sipsip mivivikala sou ikamuli vote'i sou ivau Lasarusu kalumo. ¹¹ ✧ Xo ta Iutaia tavu'alo mimaisou Iesu mutulusou Lasarusu, la mi'umesi'a mo mimulaxu tane'i noxou la mimulinu.

¹² No voxo vile ili'i, la ta mitema tavu'alo ane mine'e ne Ielusalemu sou voxo tila ne milomu lexe Iesu a unene'e ne Ielusalemu. ¹³ ✧ La ane'i milai sou milooxu la mimolo xoolou volovoloxu. Mi'ava mulai noxou Iesu aloxo 'o, “Napamaulinexi!

✧ **12:8:** Lap 15:11 ✧ **12:11:** Ioa 11:45 ✧ **12:13:** Lex 118:25-26; Ioa 1:49

Lataua ualusine xo nini nene'e sou nasosovosou.

Lataua ualou tatananu tuala ne Isilaeli!”

¹⁴ Iesu unene'e ne Ielusalemu ne la muno'u donki 'ilie vile la mutelo muxolu no latanu. Xo kaukavu vile muxolu no nano no Lavuku Tavuna teinu muvikalalo aloxo 'o,

¹⁵ ✧ “Ta Sioni ta 'ilili'a ta sema, nga'ume uasi.

Ngamaisou, tatananu tuala noxinge a unene'e.

Anu muxolu no latanu donki 'ilie vile.”

¹⁶ ✧ Tei la ta molomolou Iesu ilavusou mimii ane muxali ne uasi. Ia no voxo ane Iesu musoli xe mutulu, la ane'i mixavutalanu kaukavu muai no nano no Lavuku Tavuna teinu ne mulelemolu anu Iesusi. La sou mixavutalanu mimii e ta mitema mi'oxo noxou ne. ¹⁷ Ta mitema tavu'alo e mimaisou Iesu mutulusou Lasarusu ne, misolo a'alo sou Lasarusu mulai noxi'a ta mitema. ¹⁸ Ane'i milomusou a'alo sou Lasarusu aloxo ne, la sou ane'i milai sou milooxu Iesu. ¹⁹ Ta Palisaio mimaisi'a ta mitema aloxo ne la mivikalane'i ngato'o lexe, “Nenge tetovonu vote'i iouiou sou lexe tatetelisu, la uasi. Ngamaisou! Ta mitema tavu'alo no tuatuala ukalusi a imulinu ukalu.”

²⁰ Ta mitema minene'e sou ilotu no 'a voxo tila ne, la ta Xiliki se'i kalumo a mine'e. ²¹ Ane'i mine'e noxou Pilipi, anu sou tuala ne Vetesaida no xalee lia tila ne Xalilaia, la mivikalano aloxo 'o, “Tila, nexi temasaxa lexe tamaisou Iesu.”

²² Pilipi mulutu la mulai noxou Andeleasi sou ilou milai mivikalano Iesu. ²³ ✧ Anu muvikalane'i ilou aloxo 'o, “Voxo ane sou Itema 'Olu usoli muxali 'alal mukalu la Lataua uitinu ualasu. ²⁴ ✧ Eni

✧ **12:15:** Sek 9:9 ✧ **12:16:** Ioa 2:22 ✧ **12:23:** Ioa 13:31-32; 17:1 ✧ **12:24:** 1Ko 15:36

avikalangengi manina musuku. Lexe uiti ngiaxu vile ulapau no lia ia u'ui uasi, la uleme uasi. Ia lexe ulapau no lia ia u'ui, la sou anu uleme mo unene'a. ²⁵ ✧Itema ane anu umasaxau maulixu sou lia 'o, la anu uxovulaunu. Ia itema ane umasaxau maulixu sou lia 'o uasi, la uno'u mauli no lia 'o mo uno'u mauli ane kaluxu uasi. ²⁶ 'Ei ane umasaxa lexe uxali itema sou xaixai noxilo, la umulilelisi. Mo nexi noxou taxolu tapita. Itema ane uxaxai noxilo, la Mamilo uitinu ualasu.

²⁷ ✧Vaimomo 'o eni tale lili manina. Ia eni avikala loxovaa? Eni avikala lexe, 'Mamilo, nini naxexeenu tu'utu'umaxu ane no voxo ane une'e.' Ia uasi, eni elavu lexe ene'e sou voxo ane 'o. ²⁸ Mamilo, nini namaxa'u xavineni noxi'a ta mitema mo sou ane'i imaisou la i'itinu ualasinu." La Lataua muvikalanu molu no opo loxotolo mulu'e aloxo 'o, "Eni emaxa'u xavi noxilo mukalu. Ia eni amaxa'u alaxu vile la." ²⁹ Ta mitema tavu'alo e mitulutulu 'alai noxou Iesu ne, mivikala lexe milomusou lele'e mupau. Ia seli mivikala aloxo 'o, "Uasi, angelo vile muvikalanu." ³⁰ Ia Anu muvikalane'i aloxo 'o, "Vaikala e ngelomusou ne, anu sou usu'ulileli uasi. Anu sou usu'ulingengi. ³¹ Vaimomo 'o, anu voxo sou Lataua utulusi'a ta mitema no lia 'o ukalusi no anu vaivaikala. Mo ukusau itema e anu usaxila'a ta mitema no lia 'o ulai no ale. ³² ✧Ia no mine ane'i i'itileli atelai, la eni apitane'i ta mitema ine'e noxilo." ³³ ✧Anu muvikala aloxo ne sou uvikala lamana lexe Anu usoli a loxovaa. ³⁴ ✧Ta mitema milomusou la mivikala aloxo 'o, "Nexi telomu

✧ 12:25: Mat 16:25 ✧ 12:27: Lex 6:3; 42:5; Mat 26:38

✧ 12:32: Ioa 3:14 ✧ 12:33: Ioa 19:6 ✧ 12:34: Lex 110:4; Ais 9:7; Tan 7:14

lexe Lavuku Tavuna muvikalane lexe Kalisito umomomo sou usoli uasi. Ia loxovaa la nini nevikala lexe Itema 'Olu i'itinu utelai. Anu Itema 'Olu ne, 'ena'ei manina?" ³⁵ ✧ Anu muvikalane'i la aloxo 'o, "Lamana ne a uxolu noxinge, ia umomomo sou uxolu maxuveeni uasi. Lamana uao a uxolu 'o, la ngingi ngamuamua'i xo isivoxo uxali la usu'asinge. Itema ane umuamua'i no isivoxo, la anu ulavusou lexe ulai 'ava uasi. ³⁶ ✧ Uao lamana uxoxolu 'o, la ngamulaxu tangengi no anu, mo sou ngaxali loxo lamana ta 'olu."

Iesu muvivilalane'i aloxo ne mukalu, la Anu mulai sou mutalume. ³⁷ Anu mu'oxonu sosovo tavu'alo mo mimaisou, ia imulaxu tane'i noxou uasi. ³⁸ ✧ Xo Aisaia, itema sou palomatana mukaukavunu tatei a muxali manina 'o. Muvikalane aloxo 'o,

"IAUE, 'ei umulaxu tanu no anu vaikala noxixe? Xe nini nemaxau xavineni mulai noxi'a ta 'ei?"

³⁹ Ane'i imulaxu tane'i noxou Iesu uasi, xo Aisaia muvikalane la aloxo 'o,

⁴⁰ ✧ "Anu mu'oxo ie'i selevelenu mo mutatusou opone'i.

Tava'u aloxo ne xo anu umasaxa lexe ane'i umomomo sou itongonu xaixai noxou Lataua mo ilavusou mo ilivu ulai noxou sou upamaulane'i la uasi."

⁴¹ ✧ Aisaia muvikalane aloxo ne xo anu mumaisou Iesu solixu la vaivaikala noxou ne sou Iesu'i.

⁴² ✧ Ia tavu'alo noxi'a ta tatila noxi'a ta Iutaia ne mimulaxu tane'i noxou Iesu ia ipala'alixu

✧ **12:35:** Ioa 8:12 ✧ **12:36:** Ep 5:8 ✧ **12:38:** Ais 53:1

✧ **12:40:** Ais 6:10 ✧ **12:41:** Ais 6:1 ✧ **12:42:** Ioa 9:22

tane'i uasi. Xo mi'ume noxi'a ta Palisaio. Ta Palisaio milavu lexe ane'i imulaxu tane'i noxou la ikusai'a mo ilo'a ixolu ipita sou ilotu uasi. ⁴³ ✧ Ane'i ta tatilasi'a ta Iutaia ne imasaxa lexe ta mitema i'itinu ualasi'asi, io imasaxa lexe Lataua u'itinu ualasi'a uasi.

⁴⁴ Iesu mu'ava mulai noxi'a ta mitema aloxo 'o, “Ei ane umulaxu tanu noxilo, la anu umulaxu tanu noxilosi uasi. Anu umulaxu tanu noxou ane mupalusilo ene'e kalumo. ⁴⁵ ✧ Ei ane umaisilo, la anu umaisou anu ane mupalusilo ene'e kalumo.

⁴⁶ Eni ene'e no lia 'o loxo lamana sou lexe anu ane umulaxu tanu noxilo ne uxolu no isivoxo uasi. ⁴⁷ ✧ Ei ane ulomusou vaikala noxilo ia umulinu uasi, la eni umomomo sou atulusou no anu vaivaikala uasi. Xo eni ene'e sou aloxo ne uasi, ene'e sou apamauline'i ta mitema no lia 'o.

⁴⁸ Ei ane uxiu tumalou noxilo mo uno'u vaivaikala noxilo uasi, la anu utulu no anu vaivaikala. Vaikala ane eni alelemolu 'o, anu molu utulusou itema no anu vaivaikala no voxo kaluxusou. ⁴⁹ Vaivaikala e eni alelemolu 'o, eni a'oxonu no anu xavutalaxeni uasi. Anu ane mupalusilo ene'e, anu molu uvikalalelixu, la sou eni apala'alixu noxinge. ⁵⁰ Eni elavusou lexe vaikala noxou Mamilo ne, uxalilixu maui ane kaluxu uasi. La sou vaikala ane eni alelemolu 'o ne, anu molu muvikalalelixu la sou eni alelemolu.”

13

Iesu Mu'uinu ta Molomolou Tava'a

¹ Ioxe, voxo tila noxi'a ta Iutaia isosovosou voxo sou Lataua Iou Muvaxai'a uxali uao, la Iesu mulavusou lexe anu voxo noxou a mune'e

'alai. Voxo sou u'umesou lia no lia 'o, ia ulivu ulai noxou Momu. Anu mumasaxai'a ane'i ta na'u no lia 'o, la sou Anu mulosieixu alauna noxou mukalusi mulai noxi'a. ² ✧ No mine ane'i mipita sou i'ani, la Satani mulosou Iudasi Isikar-ioti, Saimoni 'olu xavutala masua sou lexe anu u'italonu no avo'a ta mitema. ³ ✧ Iesu mulavu lexe Momu mu'italonu mimii latala mukalusi no avolu mo anu molu noxou mo ulivu ulai noxou, ⁴ la sou Anu muavuti mutulu sou muxexeenu tokolomo noxou. Anu muxexeenu mukalu, la muno'u lavalava vile sou iiasiasi no anu la mutupokonu no vaimolu. ⁵ La munixiu lexa mulu'e no anu latotope vile. Munixiu mukalu, la musokou sou mu'uinu tava'a ta molomolou xe uiasoiasou no anu lavalava sou iiasiasi e mutupokonu 'ole. ⁶ Mu'uinu tava'a xe mune'e muxali noxou Saimoni Pita, la anu movikalanu aloxo 'o, "Tila, lovoxaa la sou nini nauinu tava'ilo?" ⁷ Iesu mukolinu aloxo 'o, "Mii ma'ia ane eni a'oxo'oxonu 'o nini nalavusou uasi. Ia ili'i la sou nini nalavusou." ⁸ Ia Pita movikalanu la aloxo 'o, "Mamu, nauinu tava'ilo uasi." Anu movikalanu la aloxo 'o, "Ia lexe eni auinu tava'ine uasi, la umomomo sou nenge nengei taxaxai tapita uasi." ⁹ Saimoni Pita movikalanu aloxo 'o, "Tila, aloxo ne la nauinu tava'ilosi uasi. Nauinu avolo ilou kisilo kalumo." ¹⁰ ✧ Iesu movikalanu la aloxo 'o, "Itema ane mu'ulo mukalu la umomomo sou u'ulo la uasi. Anu uuinu tava'usi. Xo vasimolu ne malemalenga. Ia ngingi malemalenga'inge mukalu, ia ngingi latala ne uasi." ¹¹ Xo Iesu mulavusou lexe vile no taine'i ne, u'italonu no avo'a ta mitema, la sou Anu movikalane'i lexe

✧ **13:2:** Luk 22:3; Ioa 13:27 ✧ **13:3:** Ioa 3:35; 16:28 ✧ **13:10:** Ioa 6:64, 70-71; 15:3

ane'i latala ne malemalenga ukalusi uasi.

¹² Anu mu'uinu tava'a mukalu la mutaa tokolomou, la sou mulivu mulai muxolu no tanixu. Anu muavuti la mutali'isi'a aloxo 'o, “Ngingi ngelavusou mii ma'ia ane eni e'oxonu noxinge 'o? ¹³ Ngingi ngamoxo'ilo lexe itema sou ulosinge lavulavu mo tilasinge. Anu laixe sou lexe ngingi ngamoxo'ilo aloxo ne. Xo eni amitema aloxo ne. ¹⁴ ✧ Aloxo eni tilasinge mo itema sou ulosinge lavulavu e'uinu tava'inge la ngingi nga'uinu ta menexinge tava'a ngatongato'o kalumo. ¹⁵ ✧ Eni e'oxou aloxo ne sou ngingi ngamaisou la ngamulinu aloxo 'o eni e'oxo noxinge. ¹⁶ ✧ Eni avikalangengi manina musuku. Itema sou xaixai vile ne, anu utila noxou tilasou uasi. Mo itema sou upalupalusou ne, utila noxou anu ane mupalusou ne uasi. ¹⁷ Ngingi ngelavusou mimii e eni elosiengixu mukalu. Ia lexe ngingi nga'oxonu la Lataua ualusinge. ¹⁸ ✧ Eni avivikalasinge ngingi latala uasi. Ia eni elavusi'a ta mitema ane eni esosovosi'a. Ia kaukavu vile muai no nano no Lavuku Tavuna teinu muxali manina. Mikaukavunu aloxo 'o, 'Itema ane nexi noxou tava'isuxu la'ilali 'o ne, anu sou utaxapalisilo.' ¹⁹ ✧ Mii ane uxali noxilo uao, la eni avikalangengixu tei. Mo sou mii ane ne uxali, la ngingi ngamulaxu tangengi lexe itema ane ne enisi. ²⁰ ✧ Eni avikalangengi manina musuku. 'Ena'ei ane u'osa sou uno'u itema ane eni epalusou, la anu u'osa sou uno'ilo kalumo.” La 'ena'ei ane

✧ **13:14:** Mat 20:28; Luk 22:27 ✧ **13:15:** Pil 2:5; Kol 3:13; 1Pi 2:21 ✧ **13:16:** Mat 10:24 ✧ **13:18:** Lex 41:9 ✧ **13:19:** Ioa 14:29; 16:4 ✧ **13:20:** Mat 10:40

u'osasilu mo uno'ilo, la anu u'osasou 'ei ane mupalusilo ene'e.

Iudasi Anu sou U'italonu Iesu no Avo'a ta Mitema sou 'Oto'oto

(Mat 26:20-25; Mak 14:17-21; Luk 22:21-23)

²¹ Iesu muvikalane'i aloxo ne mukalu, la tanu lili manina la sou muvikalane'i lamana aloxo 'o, "Eni avikalangengi manina musuku. Vile no taiingengi ne, anu asou u'italoleli no avo'a ta mitema." ²² Ta molomolou milomusou aloxo ne, la ane'i mimatakisi'a ngato'o. La tane'i lili lexe 'ena'ei no taiine'i ne manina. ²³ Molomolou vile ane anu mumasaxau musuku a uxoxolu 'alai no pa'umolu. ²⁴ Saimoni Pita muavuti la iou mukeau la mumunu mulai noxou aloxo 'o, "Natali'isou lexe anu mulemulu 'ena'ei manina?" ²⁵ Molomolo ane Iesu mumasaxau musuku ne, mutao mulai ili'i no tumalou Iesu la mumunu aloxo 'o, "Tila, 'ena'ei manina ne?" ²⁶ Anu mukoline'i aloxo 'o, "Anu moosou ane eni atoonu veleti u'una no latotope ia alosou, la anu ane." Anu muvikala aloxo ne mukalu, la muno'u veleti matovinu vile la mutoonu mu'una no latotope. Mutoonu mukalu la mulosou Iudasi Isikarioti, anu Saimoni 'olu. ²⁷ ✧Alaxu vilesisi Iudasi muno'u veleti mukalu, la Satani mu'una noxou. Iesu mulavu aloxo ne, la muvikalanu aloxo 'o, "Mii ma'ia ane nini nemasaxa lexe na'oxonu, la napasipaa na'oxonu." ²⁸ Ta molomolou ane ilo'a mi'ani'ani no luu ne, ilavusou lexe tava'u loxovaa la sou Iesu muvikalanu aloxo ne uasi. ²⁹ Xo anu usaxila'u lamoli'a la sou se'i noxi'a mikalavoi lexe Iesu mupalusou sou ulai ulotoxa'a la'ilali sou voxo tila ne. Xe se'i mikalavoi lexe anu ulai sou

✧ **13:27:** Ioa 13:2

uloto mimii sou uitixa'a ane'i ane xa'a mimii uasi.
³⁰ Iudasi muno'u veleti mukalu, la alaxu vilesisi
 la mulai no ale. Anu mulutu mulai no ale la tani
 isivoxo.

Iesu Mulosi'a ta Molomolou Lapuloto Alavua

³¹ ✧ Anu mulai no ale mukalu la Iesu mu-
 vikalane'i aloxo 'o, “Vaimomo 'o, ta mitema
 i'itinu Itema 'Olu ualasou la sou ta mitema i'itinu
 Lataua ualasou no anu mii ma'ia Itema 'Olu
 mu'oxonu. ³² ✧ Lexe ta mitema i'itinu Lataua
 ualasou noxou Itema 'Olu ne, la Lataua kalumo
 Anu molu u'itinu Itema 'Olu ualasou. Anu
 u'itinu ualasou alaxu vilesisi. ³³ ✧ Ta molo-
 moloxeni. Nenge nenge'a taxolu maxuveeni
 uasi. La ngingi ngakamulileli. Ia ngaxalisilo
 uasi. Xo eni evikalane'i ta tatila noxi'a ta Iutaia
 ia avikalangengixu la aloxo 'o, ‘No tuala e eni
 alai no anu ne, umomomo sou ngingi ngalai no
 anu uasi.’ ³⁴ ✧ Ia eni alosinge lapuloto alavua
 aloxo 'o. Ngingi ngamasaxainge ngato'o. Aloxo
 eni emasaxainge 'o, la sou ngingi kalumo nga-
 masaxai'a ta menexinge. ³⁵ Ngingi ngamasaxai'a
 ta menexinge, la sou ta mitema imaisinge la
 ilavusou lexe ngingi ta molomolo noxilo.”

³⁶ Ioxe Saimoni Pita muavuti la mutali'isou
 aloxo 'o, “Tila, nini nalai ne'ei?” Anu mukolinu
 aloxo 'o, “Tuala e eni alai no anu ne, umomomo
 sou nini namulileli no 'a vaimomo uasi. Io ili'i la
 sou nini namulileli.” ³⁷ Pita mutali'isou la, “Tila,
 lovoxaa la sou eni amulineni vaimomo la ua? Eni
 emasaxa lexe eni asolisine.” ³⁸ Iesu muvikalanu
 la aloxo 'o, “Nini nevikala lexe nini nasolisilo

✧ **13:31:** Ioa 12:23 ✧ **13:32:** Ioa 17:5 ✧ **13:33:** Ioa 7:33-34

✧ **13:34:** Ioa 15:12, 17; 1Ioa 3:23; 2Ioa 1:5

ne manina? Eni avikalaneni manina musuku. Koko'a u'ava uao la nini nasingisilo alaxu tatalu.”

14

Iesu Anu Vote'i sou Ulai Noxou Lataua Maminge

¹ Iesu musolonu vaikala noxou la aloxo 'o, “Mamu sou tangengi lili mo ngaxavutala piena. Ngamulaxu tangeni noxou Lataua mo ngamulaxu tangengi noxilo kalumo. ² No tani noxou Mamilo ne, la kaveutu tavu'alo a uxolu. Mo eni alai sou apaipounu kaveutusinge. Ia lexe aloxo ne uasi, la eni amomomo sou avikalangengixu aloxo 'o uasi. ³ ✧Ia lexe eni alai apaipounu kaveutusinge ukalu, la sou alivu ane'e sou ano'inge sou nenge'a talai taxolu tapita no tuala ane ne. ⁴ Ngingi ngelavusou vote'i ane eni alai no anu ne.” ⁵ Tomasi mutali'isou aloxo 'o, “Tila, nexi talavusou lexe nini nalai ne'ei uasi. Loxovaa la sou nexi talavusou vote'i ane nini nalai no anu ne?” ⁶ ✧Anu mukolinu aloxo 'o, “Eni vote'i mo manina mo mauli. Evile umomomo sou ulai noxou Mamilo no anu vote'i vile la uasi. Une'e noxilo tei, xo enisisi vote'i ulai noxou Mamilo. ⁷ ✧Ia lexe ngingi ngelavusilo, la ngingi ngelavusou Mamilo kalumo. Ia vaimomo 'o ngingi ngelavusou mo ngemaisou.” ⁸ Pilipi mulomusou vaikala noxou Iesu la muvikalanu aloxo 'o, “Tila, nalosiexixu Mamine mo sou umomomo sou masaxa noxixe.” ⁹ ✧Iesu muvikalanu aloxo 'o, “Pilipi, nenge nenge'a texolu maxuveeni, ia

✧ **14:3:** Ioa 12:26 ✧ **14:6:** Ioa 11:25; Rom 5:1-2 ✧ **14:7:** Ioa 8:19 ✧ **14:9:** Ioa 12:45; Kol 1:15; Eva 1:3

lovoxaa la nini nalavusilo uao? Itema ane mumaisilo, la anu mumaisou Mamilo kalumo. Ia loxovaa la nini nevikala lexe alosiengixu Mamilo 'o? ¹⁰ ✧Loxovaa nini namulaxu taneni lexe eni exolu noxou Mamilo mo Anu muxolu noxilo uasi? Vaivaikala ane eni avivikalangengixu ne, na'axeni uasi. Mamilo ane Anu muxolu noxilo ne, Anu mu'oxonu xaixai na'u. ¹¹ ✧Ngamulaxu tangengi no anu vaikala ane eni elemolu lexe eni exolu noxou Mamilo xe Anu muxolu noxilo. Ia lexe ngingi ngamulaxu tangengi no anu vaikala noxilo uasi, la ngamulaxu tangengi no anu sosovo e eni e'oxonu. ¹² ✧Eni avikalangengi manina musuku. Itema ane umulaxu tanu noxilo, la anu umomomo sou u'oxonu xaixai loxo eni e'oxonu. Mo anu u'oxonu xaixai ne, la xaixai noxou uuaulixu xaixai noxilo, xo eni alivu ulai noxou Mamilo. ¹³ ✧Mo eni a'oxonu mii mai'a ngingi ngalingau no ualasilo. La sou anu 'Olu u'itinu Momu ualasou. ¹⁴ Ngingi ngamasaxau mii mai'a noxilo la ngalinga no ualasilo, la eni a'oxonu.

Iesu Muvikala Lexe Usovanu Uleenu Tavuna Une'e

¹⁵ ✧Lexe ngingi ngamasaxailo la ngingi ngamulinu lapuloto noxilo. ¹⁶ ✧La sou eni alinga noxou Mamilo, la Anu upalusou itema vile sou usaxila'inge. Anu une'e la uxolu noxinge utotomu. ¹⁷ ✧Itema ane ne, anu Uleenu Tavuna maninasou e uxolu noxinge utotomu. Ia ulu'e no lia 'o, la ta mitema i'osadou ino'u uasi, xo ane'i

✧ **14:10:** Ioa 12:49 ✧ **14:11:** Ioa 10:38 ✧ **14:12:** Mak 16:19-20 ✧ **14:13:** Mat 7:7; Ioa 15:16 ✧ **14:15:** Ioa 15:10; 1Ioa 5:3 ✧ **14:16:** Ioa 14:26; 15:26; 16:7 ✧ **14:17:** Ioa 16:13

imaisou mo ilavusou uasi. Ia ngingisi ngelavusou, xo Anu uxolu noxinge mo uxolu no nano no tangengi. ¹⁸ Eni amomomo sou a'italongengi vitanisi loxo ta 'oloxola uasi. Eni alivu une'e noxinge la. ¹⁹ 'Ala'alaisou eni a'umesinge, la sou ta mitema umomomo sou imaisilo la uasi. Ia ngingisi ngamaisilo. Xo eni emauli, la sou ngingi kalumo ngamauli. ²⁰ ✧No anu voxo ane ne, la ngingi ngalavusou lexe eni exolu noxou Mamilo mo ngingi ngexolu noxilo mo eni exolu noxinge. ²¹ 'Ei ane utetelidou mo umulinu lapuloto noxilo, la itema ane ne anu mumasaxailo. Itema ane umasaxailo ne, la Mamilo umasaxau mo eni kalumo amasaxau, la sou eni apala'alixo noxou.” ²² Iudasi, anu Iudasi Isikarioti uasi mutali'idou Iesu aloxo 'o, “Tila, loxovaa la nini nevikala lexe nini namaxa'ine noxixesi? Ia tava'u loxovaa la sou nini namaxa'ine noxi'a ta mitema no lia 'o ua?” ²³ Anu mukolinu aloxo 'o, “'Ena'ei ane umasaxailo la anu umulinu vaikala noxilo. La Mamilo umasaxau itema ne, la sou nexi noxou tane'e taxolu tapita. ²⁴ ✧Ia anu ane umasaxailo uasi, la umulinu vaivaikala noxilo uasi. Vaivaikala e ngingi ngelomusou noxilo ne, anu vaivaikala noxilo uasi. Anu vaivaikala ane ne, noxou Mamilo e mupalusilo ene'e.

²⁵ Nenge nenge'a uao taxoxolu 'o, la eni avikalangengixu mimii ne. ²⁶ Ia itema sou usaxila'inge ne, anu Uleenu Tavuna. Eni atali'idou Mamilo la Anu upalusou ulu'e. La sou Anu ulosiengixu mimii tavu'alo mo usu'ulingengi sou ngaxavutalanu vaivaikala noxilo ukalusi. ²⁷ Eni a'umesinge la alosinge opo se'isisi. Opo se'isisi

ane eni alosinge 'o, anu vilemo. Anu loxo ta mitema no lia 'o ilosinge uasi. Ngingi tangengi lili mo nga'ume uasi. ²⁸ ✧Ngingi ngelomusou vaivaikala eni elemo noxine ne. Evikalangengi tei aloxo, 'Eni a'umesinge mo alai, la sou alivu ane'e.' Lexe ngingi ngemasaxailo la ngingi nga'osa lexe eni alai noxou Mamilo. Xo anu Mamilo Anu tila noxilo. ²⁹ ✧Mii ane uxali uao, la eni evikalangengixu tei. Mo sou anu ulai xe uxali manina, la ngingi ngamulaxu tangengi no anu. ³⁰ Eni amomomo sou avikala tapiena noxinge uasi. Xo itema sou usaxila'u lia no lia 'o, anu a unene'e. Ia anu xaviinu sou u'oxonu mii vile noxilo uasi. ³¹ Ia anu une'e. La uuaulixo uasi, la sou ta mitema ilavu lexe eni emasaxau Mamilo mo e'oxonu mii ma'ia ane anu Mamilo muvikalalelixusi. Ioxe ngatulu mo talai.

15

Iesu Anu Ovu Uaini Maninasou

¹ Eni loxo ovu uaini maninasou. Mamilo anu moosou xai. ² ✧Avolo vile unene'a uasi, la Mamilo ulixinu uxexeenu. Ia avolo vile unene'a mo te-manu, la Anu usaxila'u mo uxexeenu malumalou no anu mo sou unene'a laixe. ³ Ia ngingi ne, no anu vaivaikala noxilosi la mu'oxongengi ngexali malemalenga mukalu. ⁴ Ngingi ngaxolu noxilo mo eni axolu noxinge. Ovu avolu vile uxolu no aiinu uasi, la umomomo sou unene'a uasi. Aloxo ngingi ngaxolu noxilo uasi, la umomomo sou nganene'a uasi. ⁵ Eni loxo ovu uaini, ia ngingi

loxo avoavolu. Itema vile uxolu noxilo xe eni axolu noxou, la anu unene'a laixe. Ia lexe itema vile uxolu va'axu noxilo, la umomomo sou u'oxonu mii vile uasi. ⁶ ✧ Lexe itema vile uxolu noxilo uasi, la anu aloxo ovu avolu ane mixexeenu ia milai misu'a la'oluxu sou u'ela. ⁷ Ngingi ngaxolu noxilo xe vaikala noxilo uxolu noxinge, la ngalingau mii ma'ia ane ngingi ngamasaxau, la anu uxali. ⁸ ✧ Ngingi nganene'a laixe xe ngaxali ta molomolo noxilo, la Mamilo uno'u uala tila. ⁹ Aloxo Mamilo mumasaxailo, la eni emasaxainge kalumo. La sou ngingi kalumo ngamasaxainge ngato'o aloxo eni emasaxainge. ¹⁰ ✧ Lexe ngingi ngamulinu lapuloto noxilo, la ngingi ngamasaxainge ngato'o aloxo eni emasaxainge. Aloxo eni emulinu lapuloto noxou Mamilo, la eni emasaxau Mamilo aloxo Mamilo mumasaxailo. ¹¹ Eni evikalan-gengi aloxo ne, mo sou 'osa'ila noxilo uxolu noxinge mo 'osa'ila noxinge ne u'ana'ana manina. ¹² ✧ Lapuloto noxilo ne aloxo 'o. Ngamasaxainge ngato'o aloxo eni emasaxainge. ¹³ ✧ Itema vile umasaxai'a ta menexu mo usolisi'a, la anu 'ilixo ane ne anu mutila musuku. ¹⁴ ✧ Lexe ngingi ngamulinu vaikala e eni elomolu, la ngingi ngaxolu ta menexilo. ¹⁵ Eni amoxo'inge lexe ta mitema sou ipalupalusi'a uasi. Xo ane'i ilavusou mii ma'ia ane tilasi'a u'oxonu uasi. Ia eni amoxo'inge lexe ta menexilo. Xo eni elosinge mii ma'ia mukalusi ane eni elomusou noxou Mamilo. ¹⁶ Ngingi ngasosovosilo uasi. Eni esosovosinge sou ngalai mo nganene'a. La nene'angenge

✧ **15:6:** Mat 7:19; 13:42 ✧ **15:8:** Mat 5:16 ✧ **15:10:** Ioa 14:15; 1Ioa 2:5 ✧ **15:12:** Ioa 13:34 ✧ **15:13:** Ioa 10:11; 1Ioa 3:16 ✧ **15:14:** Mat 12:50

ne, uxolu laixesi. Xe mii ma'ia ane ngingi ngalingau no ualasilo, la Mamilo anu ulosingesi. 17 ✧Lapuloto noxilo aloxo 'o. Ngamasaxainge ngato'o.

Ta Mitema sou Lia 'o I'oxo 'Ili'ilixo Masua Noxi'a ta Molomolo Noxou Iesu

18 Ia lexe ta mitema no lia 'o imasaxainge manina uasi, la ngalavusou lexe ane'i mi'oxonu noxilo tei aloxo ne. 19 ✧Lexe ngingi loxo ta mitema no lia 'o, la ane'i imasaxainge loxo ngingi ta na'a. Ia ngingi ta mitema no lia 'o uasi, xo eni esosovosinge mo elaangengi. La sou ta mitema no lia 'o, imasaxainge manina uasi. 20 ✧Ngaxavutalanu vaikala ane eni elemolu tei lexe itema sou ipalupalusou ne, anu utila noxou tilasou uasi. Lexe ta mitema i'oxoleli masua la ane'i i'oxo masuangengi kalumo. Ia lexe ane'i imulinu vaivaikala noxilo, la ane'i imulinu noxinge kalumo. 21 Ane'i ilavusou itema e mupalusilo ene'e uasi, la sou ane'i i'oxo masuangengi xo ane'i milavusou lexe ngingi ta noxilo. 22 Ia lexe eni ane'e avikalane'i lamana uasi, la ane'i isusu uasi. Ia vaimomo eni evikalane'i lamana, la sou vote'i vile sou italumeu susu noxi'a uasi. 23 ✧Anu ane umasaxailo manina uasi, la anu umasaxau Mamilo kalumo uasi. 24 Lexe eni a'oxonu xaixai e evile u'oxonu uasi no taiine'i uasi, la ane'i isusu uasi. Ia vaimomo ane'i mimaisou sosovo mose'i noxilo, ia ane'i imasaxaixe noxou Mamilo uasi. 25 ✧Ane'i mi'oxonu 'ilixo aloxo ne, sou umomomo sou

✧ 15:17: Ioa 13:34 ✧ 15:19: Ioa 17:14 ✧ 15:20: Ioa 13:16

✧ 15:23: Luk 10:16 ✧ 15:25: Lex 35:19; 69:4

kaukavu vile muai no nano no Lavuku Tavuna teinu. Mikaukavunu aloxo 'o, 'Ta mitema i'oxo masualeli vitanisi.' ²⁶ ✧No mine eni apalusou itema sou usaxila'inge, anu Uleenu Tavuna maninasou molu noxou Mamilu une'e, la Anu uvikala lamanasilo. ²⁷ Ngingi kalumo ngavikala lamanasilo. Xo ngingi ngexolu noxilo no mine eni esokou xaixai mo mune'e muxali vaimomo 'o.

16

¹ Eni evikalangengi aloxo ne, mo sou ngingi nga'umesilo mo ngalai va'ava'axu uasi. ² ✧Ili'i la ta mitema ikusainge mo ngongi'a ngalotu ngapita uasi. Aloxo ne la voxo vile a unene'e sou ane'i tavu'alo ivenge la ikalavoi lexe ane'i i'oxonu xaixai noxou Lataua ane. ³ ✧Ane'i i'oxonu aloxo ne, xo ilavusixe noxou Mamilu uasi. ⁴ Eni evikalangengixu mii ne, mo sou voxo ane ne uxali la ngingi ngaxavutalanu vaikala noxilo. Eni avikalangengi aloxo ne tei uasi, xo nenge nenge'a texolu.

Iesu Mulemolu Xaixai Noxou Uleenu Tavuna

⁵ Ia eni 'ala'alai sou alai. Alai noxou ane anu mupalusilo ene'e. Ia vile noxinge utali'isilo lexe eni alai ne'ei ne uasi. ⁶ Xo eni evikalangengi aloxo ne, la ngingi tamangenge mulokolangenge manina. ⁷ ✧Ia eni avikalangengi manina. Eni a'umesinge la anu laixe. Xo eni a'umesinge uasi, la itema sou usaxila'inge umomomo sou une'e uasi. Ia lexe eni alai, la eni apalusou une'e noxinge. ⁸ Anu une'e la ta mitema itongonu

✧ **15:26:** Ioa 14:26 ✧ **16:2:** Mat 24:9; Luk 6:22; Ioa 9:22

✧ **16:3:** Ioa 15:21 ✧ **16:7:** Ioa 14:16

laixe lexe susu a loxovaa mo 'ilixo ane mulapu a loxovaa mo Lataua utulusi'a no anu vaivaikala ne, a loxovaa. ⁹ Susu ne laaxu aloxo 'o. Ane'i imulaxu tane'i noxilo uasi. ¹⁰ Mo 'ilixo ane mulapu ne laaxu aloxo 'o. Eni alai noxou Mamilo la ngingi umomomo sou ngamaisilo uasi. ¹¹ ✧Lataua utulusi'a no anu vaivaikala ne, laaxu aloxo 'o. Iesu mutaloxolixu itema sou usaxila'u lia no lia 'o mukalu. ¹² ✧Eni vaikala tavu'alo a uxolu sou lexe avikalangengixu. Ia eni avikalangengi uasi. Xo ngingi umomomo sou ngano'u uasi. ¹³ Ia lexe anu Uleenu Tavuna maninasou une'e, la sou Anu molu ulosiengixu mimii latala mo ngalavusou manina. Anu umomomo sou uvikala no anu masaxa noxou uasi, Anu ulemolu ma'ia ane anu mulomusousi. Mo uvikalangengixu mii ma'ia ane uxali ili'i. ¹⁴ Anu u'itinu ualasilo. Xo Anu uno'u vaivaikala noxilo la sou ulosiengixu. ¹⁵ Mimii latala noxou Mamilo ne, Anu mu'italo mune'e noxilo. Tava'u aloxo ne, la sou evikala lexe Uleenu Tavuna uno'u vaikala noxilo sou ulosiengixu. ¹⁶ ✧Eni 'ala'alai sou a'umesinge la umomomo sou ngamaisilo la uasi. Ia maxuveeni uasi, la ngamaisilo la.”

Tama Ili'i La Uxalixu 'Osa'ila

¹⁷ Ta molomolou se'i noxi'a ne, mitali'isi'a ngato'o aloxo 'o, “Anu muvikala lexe Anu 'ala'alai sou u'umesinge mo umomomo sou tamaisou la uasi, xe maxuveeni uasi la tamaisou la. Mo Anu muvikala lexe Anu ulai noxou Momu. Ia vaikalau ne, laaxu a loxovaa? ¹⁸ Mo Anu muvikala lexe maxuveeni uasi, ia vaikalau ne laaxu a loxovaa? Nenge talavusou ma'ia ane

✧ **16:11:** Ioa 12:31 ✧ **16:12:** 1Ko 3:1-2 ✧ **16:16:** Ioa 14:19

Anu ulelemolu ne uasi.” ¹⁹ Iesu mulavu lexe ane'i imasaxa itali'isou no anu vaikala ane ne, la Anu muvikalane'i aloxo 'o, “Ngingi ngatali-tali'isinge ngato'o no anu vaikala ane evikalan-gengi lexe maxuveeni uasi la ngamaisilo la ua, xe maxuveeni uasi la ngamaisilo la, laaxu? ²⁰ Eni avikalangengi manina musuku. No mine ngingi ngatatama mo ngamatengaleisilo, la ta mitema no lia 'o ane'i i'osa. Ia tama noxinge ne, ili'i la uxalixu 'osa'ila. ²¹ Loxo voxo 'alai sou sema ivo'o la ane ixamulinu navunavu. Ia ivo'onu keakea ukalu, la ixavutalanu navunavu ne la ua. Ane ixolu sou i'osasou 'ilie muxali no lia 'o. ²² Vaimomo 'o, ngingi ngatama. Ia ili'i la eni amaisinge la. Aloxo ne, la 'osa'ila noxinge utila manina. Ia itema vile umomomo sou uxexeenu 'osa'ilo noxinge uasi. ²³ ✧No anu voxo ane ne, ngingi umomomo sou ngalingau mii vile noxilo uasi. Eni avikalangengi manina musuku. Mamilo ulosinge mii ma'ia ane ngingi ngalingau no anu ualasilo. ²⁴ Tei manina utalo vaimomo 'o la ngingi ngalavusou ngalingau mii vile no anu ualasilo uasi. Ngalinga la ngingi ngano'u. La 'osa'ila noxinge ne utila manina.

Iesu Xaviinu Muualixu Xavi Ane sou Lia 'o

²⁵ Eni avivikalangengi la avivikala latilovosi. Ia voxo a unene'e sou avikalangengi latilovo la uasi. Avikalangengi lamanasou Mamilo. ²⁶ No voxo ane ne, ngingi ngalinga ulai noxou Mamilo no anu ualasilo. Ia eni avikala lexe eni aki-lakasinge ulai noxou uasi. ²⁷ ✧Xo Mamilo mu-masaxainge aloxo ngingi ngemasaxailo mo nga-

✧ 16:23: Mat 7:7 ✧ 16:27: Ioa 14:21, 23

mulaxu tangengi noxilo lexe eni melo noxou Lataua. ²⁸ Mamilo mupalusilo elu'e no lia 'o. Ia eni a'umesinge no lia 'o mo alivu alai noxou Mamilo.” ²⁹ Ta molomolou miavuti la mivikalanu aloxo 'o, “Manina. Nini nevikala lamana. Ia navikala latilovo la uasi xo nini nelavusou tali mai'a muxolu no 'a ta mitema xavutalai'a. ³⁰ Vaimomo 'o nexi telavusou lexe nelavusou mimii latala mukalu mo nevikalanexixu. Ia evile umomomo sou utali'isinexu uasi. Aloxo ne la sou nexi telavusou lexe nini mene noxou Lataua mo nene'e.” ³¹ Iesu muvikalane'i aloxo 'o, “Ae, Vaimomo 'o, ngingi ngamulaxu tangengi noxilo? ³² ✧Ngalomu! Voxo a unene'e, ia anu a muxali sou nga'ume'ume ngalivu ngalai no tuatualasinge. Ngingi nga'umesilo, mo enisisi axolu. Ia enisisi uasi xo Mamilo a muxolu noxilo. ³³ ✧Eni evikalangengixu mimii ne mo sou opo se'isisi noxilo uxolu noxinge. No lia 'o, la ngingi ngaxalisou tu'utu'umaxu. Ia ngatulu pekia'inge xo eni etaloxolixu xavi sou lia 'o.”

17

Iesu Mukilaka sou Usu'uline'i ta Molomolo Noxou

¹ Iesu muvikalane'i aloxo ne mukalu, la iou mulai teitexi no opo loxotolo, la mulinga aloxo 'o, “Mamilo, naitinu ualasou 'iline, mo 'iline u'itinu ualasinge.” ² Aloxo nini nelosou 'iline xavi sou usaxila'a ta mitema ukalusi no lia 'o. La sou Anu ulosi'a ta mitema ane'i e nini nelosi'a mauli ane ukalu uasi. ³ ✧Ane'i ane ino'u mauli kaluxu uasi ne aloxo 'o, ane'i ilavusine lexe nini Lataua

✧ **16:32:** Mat 26:31, 56 ✧ **16:33:** Ioa 14:27; Rom 5:1; 1Ioa 5:4

✧ **17:3:** 1Ioa 5:20

vilesisi mo manina, mo ilavusou Iesu Kalisito ane nini nepalusou mune'e. ⁴ ✧Xaixai e nini nelosilo sou lexe eni a'oxonu ne, eni e'oxonu mukalu. La ta mitema mimaisou xavi noxine no anu xaixai ane eni e'oxonu. ⁵ ✧Tatei nini nakoinu mimii no lia uao la eni eno'u xavi tila loxo nenge nengei texolu tepita. Ia vaimomo 'o, Mamilo nini nalosilo xavi ane ne la xo eni alivu alai noxine.

⁶ Eni epala'alixene noxi'a ane'i ane nini nelaane'i no lia 'o mo nelosilo. Ane'i ta na'anini ia nini nelosilo la ane'i mimulinu vaivaikala noxine. ⁷ Mo ane'i milavusou lexe mimii latala nini nelosilo ne, molu noxinesi. ⁸ Xo vaivaikala nini nelosilo xe eni elosi'a, la mi'osasonu mo mino'u. Ane'i milavu manina lexe eni melo noxine mo mimulaxu tane'i lexe nini nepalusilo ene'e. ⁹ Eni akilakasi'a ta mitema ane nini nelosilo, xo ane'i nini ta noxine. Ia eni akilakasi'a ta mitema no lia 'o uasi. ¹⁰ Ane'i ane ta noxilo ne, nini ta na'anini. Mo ane'i ane ta noxine ne, eni ta na'axeni. La sou ane'i i'itinu ualasilo. ¹¹ Eni axolu maxuveeni no lia 'o uasi. Alivu ulai noxine, ia ta mitema noxilo ixolu no lia 'o. Mamilo, nini itoxoneni misevile. Nini nasaxila'a no anu xavi no anu ualasilo ane nini nelosilo. Mo sou ane'i ixali vilesisi loxo nenge nengei. ¹² ✧No mine nexi noxi'a texoxolu, la eni esaxila'a no anu xavi ane nini nelosilo. La sou ane'i isu'a uasi, ia itema vilesisi sou usu'a ne, anu anusisi musu'a sou umomomasou vaikala muai no nano no Lavuku Tavuna teinu. ¹³ Vaimomo 'o eni alivu ulai noxine. La sou eni avikalaneni aloxo 'o no mine eni axoxolu no lia 'o. Mo sou ane'i ino'u 'osa'ila mu'oki manina noxilo. ¹⁴ Eni elosi'a vaivaikala noxine, la ta mitema no lia 'o imasaxai'a uasi. Xo ane'i sou no

✧ 17:4: Ioa 4:34 ✧ 17:5: Ioa 1:1 ✧ 17:12: Ioa 6:39; 13:18

lia 'o la uasi loxo eni. ¹⁵ ✧Eni alinga ulai noxine sou lexe nini nalaane'i no lia 'o uasi. Eni elinga lexe nini natulu xaliausi'a sou nataluxu itema ane masua. ¹⁶ Ane'i sou no lia 'o uasi aloxo eni kalumo. ¹⁷ Ia eni emasaxa lexe nini nasosovosi'a no anu vaikala noxine anu manina lexe ane'i ta na'anini. ¹⁸ ✧Aloxo nini nepalusilo ene'e no lia 'o, la eni kalumo epalusi'a. ¹⁹ Eni melo asosovosilo sou a'oxo xaixai noxine, la sou ane'i me'a milosi'a lexe ane'i ta na'anini.

Iesu Mukilakasi'a Ane'i Ane Imulaxu Tane'i Noxou

²⁰ Eni akilakasi'a ane'isisi uasi. Akilakasi'a ane'i ane ili'i ilomusou a'alo noxi'a, la imulaxu tane'i no anu kalumo. ²¹ Mamilo, eni akilakasi'a aloxo ne, mo sou ane'i ixali vilesisi loxo nini nexolu noxilo mo eni exolu noxine. Ta mitema no lia 'o imaisi'a ixali vilesisi, la imulaxu tane'i lexe nini nepalusilo ene'e 'o. ²² ✧Xe eni elosi'a xavi e nini nelosilo, mo ane'i ixali vilesisi aloxo nenge nengei. ²³ Eni exolu noxi'a xe nini nexolu noxilo. Mo sou ane'i kalumo ixali vilesisi manina. La sou ta mitema no lia 'o ilavusou lexe nini nepalusilo ene'e mo nini nemasaxai'a loxo nemasaxailo. ²⁴ Mamilo, eni emasaxa lexe ta mitema ane nini nelosilo ine'e mo noxi'a taxolu no tuala e eni alai axolu no anu. Mo sou ane'i imaisou xavi ane nini nemasaxailo la sou nelosilo no mine nakoinu mimii no lia 'o uao. ²⁵ “Mamilo lailaixe. Ta mitema no lia 'o ne, ilavusine uasi. Ia eni elavusine mo ta mitema ane nini nelosilo milavusou lexe nini nepalusilo ene'e. ²⁶ Eni epala'alixene noxi'a mo ane'i milavusine mukalu. Ia eni asolonu sou

✧ **17:15:** Mat 6:13; 2Te 3:3 ✧ **17:18:** Ioa 20:21 ✧ **17:22:** Apo 4:32

apala'alixene la. Mo sou ane'i imasaxai'a ngato'o loxo nini nemasaxailo la eni axolu noxi'a."

18

Judasi Mu'italonu Iesu no Avo'a ta Mitema sou 'Oto'oto

(Mat 26:47-56; Mak 14:43-50; Luk 22:47-53)

¹ Iesu mukilaka mukalu la ilo'a ta molomolou milai mixisa'isou lexa ne Kedoroni. Mixisa'i mukalu la milai mixali no xalee vile e no sasila sevile a muxolu. La sou Anu ilo'a ta molomolou mi'unalai no sasila ne. ² Anu Iudasi ane anu u'italonu Iesu no avo'a ta mitema, mulavusou xalee ane ne. Xo Iesu ilo'a ta molomolou ilavusou ilai ixoxolu ane. ³ La sou Anu muulaxune'i ta mitema sou 'oto'oto ne Romu ilo'a ta mitema isaxila'u tani tila noxou Lataua e ta tatilasi'a ta mitema sou i'elaxa'a ta sipsip xe ta Palisaio mi-palusi'a. Ane'i mine'e la mitetelidou telu no avo'a xe tavi ilou viso. ⁴ Iesu mulavusou mimii ane sou lexe uxali noxou, la sou Anu mulai mutali'isi'a aloxo 'o, "Ena'ei manina ane ngingi ngene'e sou ngakakamulinu?" ⁵ Ane'i mikolinu aloxo 'o, "Iesu, Anu sie Nasaleti." La Anu muvikalane'i aloxo 'o, "Eni ano." Ia Iudasi ane u'italonu no avo'a ne, a ututulu no taiine'i. ⁶ No mine Iesu muvikala lexe, "Eni ano," la ane'i mi'ume milivu la milapalapau. ⁷ Iesu muavuti la mutali'isi'a la aloxo 'o, "Ena'ei manina ane ngingi ngene'e sou ngakakamulinu?" la ane'i mikolinu la aloxo 'o, "Iesu, Anu sie Nasaleti." ⁸ Iesu muvikalane'i aloxo 'o, "Eni evikalangengi lexe eni ano. Lexe ngingi ngane'e sou ngakakamulileli, la iengi uvaxai'a ta mitema 'o." ⁹ ✧ Mo sou vaikala ane Iesu mulemolu

✧ 18:9: Ioa 17:12

tei lexe, “Eni axovulaunu evile nini nelosilo uasi,” uxali manina. ¹⁰ Ia Saimoni Pita mutetelidou viso vile, ia muavuti la mulaanu no taasou. Mulaanu mukalu la muxotonu itema sou xaixai noxou kisi'a ta mitema sou i'elaxa'a ta sipsip, sangalou tema. Itema e Pita muxotonu sangalou ne, ualason lexe Malukusi. ¹¹ ✧ Iesu muavuti la muvikalanu Pita aloxo 'o, “Namulaxu visomeni ulivu no taasou. Loxovaa umomomo sou eni aie no anu paku sou navunavu ane Mamilo ulosilo uasi?”

Ane'i Milalixu Iesu Noxou Anasi
(*Mat 26:57-58; Mak 14:53-54; Luk 22:54*)

¹² La sou ta mitema sou 'oto'oto ilo'a tilasi'a mo ta mitema sou isaxila'u tani tila noxou Lataua ane ane'i ta tatilasi'a ta Iutaia mipalusi'a, mitetelidou Iesu. Mukalu la misakisakiinu avolu. ¹³ Misakiinu mukalu la milailixu noxou Anasi, anu Kaiapasi leuanu. Anu Kaiapasi muxolu kisi'a ta mitema sou i'elaxa'a ta sipsip no anu tauu ie ane ne. ¹⁴ ✧ Anu moosou e tei la muvikalane'i ta tatilasi'a ta Iutaia lexe anu laixe lexe itema vilesisi usolisi'a ta mitema.

Saimoni Pita Muvikala Lexe Anu Ulavusou Iesu Uasi La
(*Mat 26:69-70; Mak 14:66-68; Luk 22:55-57*)

¹⁵ Mino'u Iesu milailixu la Saimoni Pita ilou Iesu molomolou vile mimulinu. Molomolou ane ne, kisi'a ta mitema sou i'elaxa'a ta sipsip mulavusou. La sou anu mumulinu Iesu mulai avile no nano no vimelusou taasou kisi'a ta mitema sou i'elaxa'a ta sipsip ne. ¹⁶ Pita mutulu no ale no aitenga pa'umolu ne. Ia molomolo ane

kisi'a ta mitema sou i'elaxa'a ta sipsip mulavusou ne, mulivu mune'e la muvikalane sema sou isaxala'u aitenga ne, la sou Pita mu'una. ¹⁷ Pita mu'una mukalu, la sema ne mimaisou la mitali'isou aloxo 'o, "Nini molomolou itema ane ne uasi, ne?" La Pita mukoline aloxo 'o, "Uasi. Eni uasi." ¹⁸ Sivo kalumo, la ta mitema sou xaixai noxou tatananu tani ilo'a ta mitema sou isaxila'u tani tila noxou Lataua mitauxu navu mo mitulu mixoxosou mo mitutu'e. La anu Pita kalumo mulai mutulu no taiine'i sou utu'e navu.

¹⁹ Ioxe ili'i la kisi'a ta mitema sou i'elaxa'a ta sipsip mutali'isou Iesusi'a ta molomolou mo vaivaikala ane anu mulosi'a ta mitema. ²⁰ Anu mukolinu vaikala noxou aloxo 'o, "Eni utotomu la ta Iutaia ine'e ipita no taasou lalotu noxi'a mo no nano no taasou lalotu tatila noxou Lataua, la elosi'a lavulavu. Eni atalume ia alosi'a ta mitema vaikala vile uasi. Eni etulu mo evikalala no ie'i ta mitema tavu'alo. ²¹ Ia loxovaa la nini netali'isilo 'o? Lexe nini natali'isi'a ta mitema e ane'i milomusou vaivaikala noxilo, la sou ane'i me'a ilemolu noxine lexe eni evikalala a loxovaa. Xo ane'i milavusou mii mai'a eni elemolu." ²² Iesu muvikalalanu aloxo ne la itema vile sou usaxila'u tani tila noxou Lataua a ututulu no pa'umolu ne, muavuti la mulai musavalou no xaleenu. La muvikalalanu aloxo 'o, "Nini nekolinu tila aloxo ne xo ma'ia?" ²³ Iesu muavuti la mukolinu aloxo 'o, "Loxovaa eni elemolu mii vile masua, la navikalala lamana no anu vaikala ma'ia ane eni esusu no anu. Ia lexe eni evikalala laixesi, la loxovaa la nini nene'e nesavalilo?" ²⁴ Anasi mulomusou vaivaikala noxou Iesu mukalu, la mupalusou mulai noxou leuanu Kaiapasi. Ia ilulusou lamota no avolu uasi.

²⁵ Io, Saimoni Pita mutulu mutu'e navu ne, la ta mitema mitali'isou aloxo 'o, "Nini molomolou itema ane ne, uasi ne?" Pita musingisou la muvikala aloxo 'o, "Uasi. Eni uasi." ²⁶ Itema vile sou xaixai noxou kisi'a ta mitema sou i'elaxa'a ta sip-sip muvikalanu aloxo 'o, "Nini nevikala lexe eni amaisine uasi? Uasi, eni emaisine no mine ngingi ngongou ngexolu no xaleenu e telai tetetelisu no anu." Itema ane ilou Pita mi'oxosou anaxa'a ne, anu itema e Pita muxotonu sangalou tulanu vile. ²⁷ ✧Pita mulomusou aloxo ne, la musingisou la. Vaikalau ulai mo ulapau uao, ia alaxu vilesisi la koko'a mu'ava.

Ane'i Milalixu Iesu Noxou Pilato
(*Mat 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5; Luk 23:1-5*)

²⁸ Ioxe, Iesu mulai noxou Kaiapasi mukalu, la ta tatilasi'a ta Iutaia mino'u sou mulai no tani tila noxou itema ane ta Romu misosovosou lexe anu usaxila'u xalee lia tila ne Iutaia. Ane'i mino'u milailixu no kakau manina. Ia milai mixali la ane'i i'unalai no tani uasi. Xo ane'i ta tatilasi'a ta Iutaia ixavutala lexe i'unalai no tani tila la ixali masua no iou Lataua la umomomo sou i'ou la'ilali sou voxo tila noxi'a sou isosovosou voxo sou Lataua Iou Muvaxai'a uasi. ²⁹ Pilato muuatu la mutali'isi'a aloxo 'o, "Ngingi ngexalisou susu ma'ia noxou itema 'o, la sou ngane'enu sou ngatulusou no anu vaivaikala 'o?" ³⁰ Ane'i mikolinu aloxo 'o, "Lexe Anu ususu uasi, la nexi umomomo sou tano'u une'e noxine uasi." ³¹ ✧Pilato muvikalane'i aloxo 'o, "Ngano'u itema ane 'o mo ngalai ngatulusou no anu vaivaikala umomomo no anu lapuloto noxinge." Ia ta Iutaia miavuti

✧ **18:27:** Ioa 13:38 ✧ **18:31:** Ioa 19:6-7

la mivikalanu aloxo 'o, “Nexi umomomo sou tavau itema vile uasi.” ³² ☆Tei la Iesu mulemolu solixu aloxo ne. La sou mimii ane ne muxali sou umomomo sou vaikala noxou ne uxali manina. ³³ Pilato muuatu muvikalane'i mukalu la mulivu mu'unalai no taasou la mu'avalou Iesu mulai noxou la mutali'isou aloxo 'o, “Nini tatananu tuala ne Iutaia?” ³⁴ Iesu muavuti la mutali'isou aloxo 'o, “Nini mene nexavutala lexe eni itema aloxo ne? Uasi, ta mitema mose'i mivikalanenixo aloxo ne?” ³⁵ ☆Pilato mukolinu aloxo 'o, “Eni amitema sie Iutaia uasi. Ia ta mitema tualasine ilo'a ta tatilasi'a ta mitema sou i'elaxa'a ta sipsip, mine'enen noxilo. Ia nini ne'oxo mii ma'ia manina?” ³⁶ Iesu mukolinu aloxo 'o, “Eni tualasilo no lia 'o uasi. Lexe tualasilo no lia 'o, la ane'i ane ivulu noxilo ilo'a ta tatilasi'a ta Iutaia i'oto la umomomo sou itetelisilo uasi. Ia eni tualasilo no lia 'o uasi.” ³⁷ Pilato mulomusou aloxo ne, la muvikalalanu aloxo 'o, “Nini tatananu tuala ane, ne?” Iesu mukolinu aloxo 'o la, “Nini nevikala manina lexe eni tatananu tuala. Eni nenilo mivo'oleli mo ene'e no lia 'o sou lexe apala'alixu vaikala manina. 'Ena'ei ane umulinu vaikala manina ne, la anu ulomu noxilosi.”

³⁸ Pilato mulomusou aloxo ne la mutali'isou aloxo 'o, “Vaikala manina ne, ma'ia?” Mutali'isou mukalu la mulai no ale la, la sou muvikalane'i ta Iutaia aloxo 'o, “Eni axalisou susu vile noxou uasi. ³⁹ Ia no voxo sou ngasosovosou voxo e Lataua Iou Muvaxai'a, la eni alavusou alaanu itema vile uxolu no nano no taasou navunavu uuatu. Ia ngingi ngemasaxa lexe eni alulusou tatananu tuala noxinge 'o?” ⁴⁰ Ane'i mi'ava mulivu aloxo 'o, “Uasi, Anu uasi. Nalulusou Valavasi!” Anu

☆ **18:32:** Ioa 3:14; 12:33 ☆ **18:35:** Ioa 1:11

Valavasi ne, anu itema sou upakapakali.

19

Pilato Muvikala Lexe Iliilixu Iesu no 'a Ovu Valautu

¹ La sou Pilato muno'u Iesu mulai sou mipua-puasou. ² ✧ Ta mitema sou 'oto'oto mipalipaxoxonu savovolu la mitaa no kisou loxo tatananu tuala vile xe mino'u tokolomo malivoloonu vile veveeni la mitaanu no vasimolu. ³ Ane'i mitelonu mimii no vasimolu mukalu la milai lalalaxu noxou la mivikalanu aloxo 'o, "Nexi ta'osasine. Xo nini tatananu tuala ne Iutaia!" Xe miavuti la misavasavalou. ⁴ Pilato mulivu muuatulai no ale noxi'a ta Iutaia la, la muvikalane'i aloxo 'o, "Ngalomu, maasi la eni ano'u uuatu noxinge, mo sou ngingi ngalavusou lexe eni axalisou susu vile noxou uasi." ⁵ No mine Iesu muuatu la mu-taanu savovolu e ane'i mipalipaxoxonu no kisou mo tokolomo malivoloonu vile veveeni. Iesu muuatu mukalu la Pilato muvikalane'i aloxo 'o, "Anu itema ano 'o." ⁶ Ta tatilasi'a ta mitema sou i'elaxa'a ta sipsip ilo'a ta mitema sou isaxala'u tani tila noxou Lataua mimaisou Iesu la alaxu vilesisi, mi'ava aloxo 'o, "Nalilixu! Nalilixu!" Ia Pilato muvikalane'i aloxo 'o, "Ngingi munge ngano'u mo ngalilixu. Xo eni axalisou susu vile noxou uasi." ⁷ Ane'i miavuti la mivikalanu la aloxo 'o, "Nexi lapuloto noxixe a muxolu. No anu lapuloto ne, la Anu usoli. Xo Anu muvikala lexe Anu Lataua 'Olu." ⁸ Pilato mulomu aloxo ne la mu'ume misevile. ⁹ ✧ La anu mulivu mulai no nano no taasou la, la mutali'isou Iesu aloxo 'o, "Nini mene ne'ei?" Ia Iesu ukolinu vile

✧ 19:2: Luk 23:11 ✧ 19:9: Mat 27:12

uasi. ¹⁰ Pilato muvikalanu la aloxo 'o, “Nini namasaxa lexe navikalaleli uasi? Nalavusou lexe eni xavi umomomo sou alulusine mo alilixene no oву valautu uasi?” ¹¹ ✧ Iesu mukolinu aloxo 'o, “Lataua uvikala laixe lexe nini na'oxonu aloxo ne uasi, la umomomo sou nini na'oxonu mii vile noxilo uasi. La sou anu ane mu'italoleli no avone 'o ne, anu mu'oxonu susu tatila manina.” ¹² ✧ No anu vaivaikala noxou Iesu ne, la Pilato ukakamuli vote'i sou lexe ululusou Iesu. Ia ta Iutaia mi'ava la aloxo 'o, “Lexe nini nalulusou itema ulai, la nini navulu noxou Kaisari uasi. Itema ane anu molu uvikala lexe anu tatananu tuala vile, la anu uluau noxou Kaisari kalumo.” ¹³ Pilato mulomu aloxo ne, la muno'u Iesu muuatu. Anu muuatu la muxolu no anu luu sou ulomusou vaivaikala. Ia tani sou ulomusou vaivaikala ne, ilemolu lexe Lavo'o Sou Vote'i. No anu vaikala noxi'a ta Alamu, la ilemolu lexe Gabata. ¹⁴ No voxo ane ne, la anu voxo sou ilalaxi la'ilali sou voxo tila noxi'a sou isovosou voxo sou Lataua Iou Muvaxai'a. La anu aso mukulupa. Pilato muvikalane'i ta Iutaia la aloxo 'o, “Tatananu tuala noxinge ano 'o.” ¹⁵ La ane'i mi'ava aloxo 'o la, “Naxexeenu mo ulai! Naxexeenu mo ulai! Mo nalilixu!” Pilato muavuti la mutali'isi'a la aloxo 'o, “Loxovaa eni alilixu tatananu tuala noxinge 'o?” Ta tatilasi'a ta mitema sou i'elaxa'a ta sipsip milomu aloxo ne, la mikolinu aloxo 'o, “Nexi mexi tatananu tuala vile uasi. Kaisari anusisi.” ¹⁶ Mivivikala mukalu la Pilato muno'u Iesu sou mulai mu'italonu no avo'a ta mitema sou ilai ililixu no oву valautu.

¹⁷ La sou ta mitema sou 'oto'oto mino'u Iesu mulai. Ane'i milai la milosou ovusou sou ililixu no anu, la molu mutavulenu. Anu mutavulenu

✧ **19:11:** Ioa 10:18; Apo 2:23; Rom 13:1 ✧ **19:12:** Luk 23:2; Apo 17:7

mulai no xaleenu ane ilemolu lexe lia sou xavanane'i ta mitema. No anu vaikala Alamu, la ilemolu lexe Xoluxata. ¹⁸ Ane'i milai mixali la mililixu Iesu ilo'a ta mitema tamei no anu oву valautu. Mililixu vile xalee levi xe vile xalee levi, ia Iesu mulili no nixi. ¹⁹ Pilato mupalusou vile noxi'a sou mukaukavunu vaikala aloxo 'o, "Iesu sie Nasaleti, anu tatananu tuala noxi'a ta Iutaia." La mulai mulilinu teitexi no oву valautu. ²⁰ Anu mukaukavunu la mukaukavunu no anu vaikala noxi'a ta Alamu xe ta Romu xe ta Xiliki. La ta Iutaia tavu'alo miitidou kaukavu ane ne, xo xaleenu ane mililixu Iesu no anu ne, muxolu 'alai no tuala ne Ielusalemu. ²¹ Ta tatilasi'a ta mitema sou i'elaxa'a ta sipsip ne Iutaia mila'u latala la milai mixali noxou Pilato. La mivikalano aloxo 'o, "Nakaukavu lexe anu tatananu tuala noxi'a ta Iutaia uasi, ia nakaukavunu lexe anu molu muvikala lexe anu tatananu tuala noxi'a ta Iutaia." ²² Pilato mukoline'i aloxo 'o, "Mii ma'ia ane eni ekaukavunu, la eni ekaukavunu."

²³ Ane'i ta mitema sou 'oto'oto mino'u Iesu la mililixu no oву valautu. Mililixu mukalu la mivelunu tokolomou muxali tami'a, la sou vilevilesi momoxa'a. Ia siovesou tokolomou veveeni ne muai. Anu siovesou ne molu teitexi mulai muxali no lia, ia isimesimenu uasi. Muxolu ovunusi. ²⁴ ✧Ane'i miavuti la mivikalane'i ngato'o aloxo 'o, "Nenge'a takakanu uasi. Ta'oxonu vila'i vile sou talavusou lexe 'ena'ei noxinge uno'u." Ane'i mi'oxonu aloxo ne sou umomomo sou vaikala vile muai no nano no Lavuku Tavuna teinu uxali manina. Muvikala aloxo 'o, "Ane'i mivelunu tokolomoxenisi'a mo mi'oxonu vila'i vile sou sioveneni." ²⁵ ✧Ane'i

mi'oxo'oxonu miumiu aloxo ne, ia 'alai noxou Iesu mine mililixu ne la nenu ilee vimoe mo Malia ane Kilopa semau mo Malia sie Maxatalene a itutulu. ²⁶ ✧ Iesu mulili teitexi, ia iou mulu'e la mumaisie nenu ilou molomolou e Anu mumasaxau piena 'ole a itutulu. La muvikalane nenu aloxo 'o, “Sema 'o, 'iline ane.” ²⁷ Mo muvikalane molomolou kalumo aloxo 'o, “Nenine ane.” No voxo ane nesi la molomolou Iesu ne, muno'e mulailixe no taasou sou musaxila'e.

Iesu Anu Musoli

(Mat 27:45-56; Mak 15:33-41; Luk 23:44-49)

²⁸ ✧ Ili'i la Iesu mulavusou lexe Anu mukalusou mimii latala mukalu, la muvikala lexe, “Esoliu lexa.” Muvikala aloxo ne sou kaukavu vile muai no nano no Lavuku Tavuna uxali manina. ²⁹ ✧ Ane'i milomusou Iesu muvikala aloxo ne, la mino'u kateni la mitaanu no nano no uaini sixula. Xo uaini vexasou vile mitau mu'ana'ana a mututulu ne. Uaini sixula mu'ana'ana no anu kateni mukalu, la mitotolenu no anu ovu vile avolu telexu. Ovu ne, ilemolu lexe Isopi. Mukalu la mitolosou mutelai noxou Iesu anaxu sou muixu. ³⁰ Anu muixu mukalu, la muvikala aloxo 'o, “Mukalu.” Muvikala aloxo ne mukalu, la mutangatulu sou mu'italonu uleenu mulai noxou Momu.

Itama sou 'Oto'oto Vile Noxi'a Mulaanu Lalumiso Muvaxa Noxou Iesu Vaimolu

³¹ ✧ No voxo ane ne, la anu voxo sou ilalaxi la'ilali sou voxo tila noxi'a. Ia loxo ne'ielai la anu voxo tavuna iouvilemo ne uxali. La sou ta tatilasi'a ta Iutaia milai mivikalanu Pilato lexe

✧ 19:26: Ioa 13:23 ✧ 19:28: Lex 22:15 ✧ 19:29: Lex 69:21

✧ 19:31: Lap 21:22-23

ilai ixoxolasou tava'a mo ino'u vasime'a ilu'e mo i'asixa'a lumamo. Xo imasaxa lexe vasime'a ulili no oву valautu no voxo tavuna uasi. ³² La sou ta mitema sou 'oto'oto milai mixoxolasou tava'u itema ane mililixu tei. Mukalu la sou mixoxolasou tava'u menexu la. Ane'i ane mililixa'a ilo'a Iesu miki. ³³ Ane'i mixoxolasou tava'a ilou mukalu, ia mine'e sou lexe ixoxolasou Iesu tava'u la ua. Xo ane'i mimaisou lexe Anu musoli. ³⁴ Ia vile noxi'a ta mitema sou 'oto'oto mulaanu lalumiso movaxa noxou Iesu vaimolu, la sialuxu ilou lexaxu munixi alaxu vile-sisi. ³⁵ ✧Itema ane mumaisou mimii e mi'oxonu noxou Iesu, la anu movikala lamana no anu. Anu vaikala noxou ne manina. Anu mulavusou lexe anu uvikala manina no anu mii ma'ia ane anu mumaisou, mo sou ngingi ngamulaxu tangengi noxou. ³⁶ ✧Ixoxolasou Iesu tava'u uasi. Xo kaukavu vile muai no Lavuku Tavuna teinu uxali manina. Muvikala aloxo 'o, "Umomomo sou ixola'u xinu vile uasi." ³⁷ ✧Mo kaukavu vile la movikala aloxo 'o, "Ane'i ie'i ulai noxou ane mito'omolu."

Ane'i Mimulaxu Iesu Vasimolu no Nano no 'a Lulu Vile Alavua

(Mat 27:57-61; Mak 15:42-47; Luk 23:50-56)

³⁸ Ioxe Iosepu sie Alimatia, anu molomolou Iesu vile. Ia anu upala'alixu noxi'a ta tatilasi'a ta Iutaia lexe anu molomolou uasi. Xo mu'ume'a. Io, anu mulutu la mulai noxou Pilato sou mutali'isouxu Iesu vasimolu. La Pilato movikalanu laixe lexe anu ulai uno'u. La sou anu mulai mulu'enu Iesu vasimolu mukalu la muno'u sou mulailixu. ³⁹ ✧Ia Nikodimo anu itema e mune'e

✧ **19:35:** Ioa 21:24 ✧ **19:36:** Mul 12:46; Iti 9:12; Lex 34:20

✧ **19:37:** Sek 12:10; Pal 1:7 ✧ **19:39:** Ioa 3:1-2

noxou Iesu tei no 'olovoxo, anu mune'e kalumo. Mune'e la muno'u mii vile tuma'u lailaixe. Mii ane ne, anu mupitanu ilou lamalasile tuma'u lailaixe xe aloe, la tu'umaxu muxali loxo Kilo Gramu mavulovexa tatalu. ⁴⁰ Ane'i ilou mino'u Iesu vasimolu, la mimulaxu mii tuma'u lailaixe ne vaxa no vasimolu. Ilou mimulaxu mukalu, la mikuponu no anu lavalava. Ane'i mimulinu loxo ane'i ta Iutaia i'oxonu noxi'a ta mitema isoisoli. ⁴¹ No xaleenu ane mililixu Iesu, la xai oiixu sevile a muxolu ne. Ia no nano no xai oiixu ne, la mi'asou lulu vile alavua a muxolu ne. Ia i'asixu evile no anu uao. ⁴² No voxo ane ne, la ane'i ta Iutaia ilalaxiinu la'ilali sou voxo tila. La sou ane'i ilou mino'u Iesu vasimolu ne, la milai mi'asixu no lulu ane ne. Xo anu lulu ne, muxolu 'alal sesi.

20

Iesu Anu Mumauli

(Mat 28:1-10; Mak 16:1-8; Luk 24:1-12)

¹ Voxo vile ili'i no anu Voxo Tavuna, la Malia sie Maxatalene mi'emo no sivosivo sou milai no lulusou Iesu. Milutu xe milai mixali la mimaisou lavo'o e mitatusou aitenga no anu ne, mixexeenu. ² Mimaisou aloxo ne, la miiave milivu milai noxi'a Saimoni Pita ilou molomolo ane Iesu mumasaxau piena. La mivikalane'i aloxo 'o, "Mo se'i mino'u Tila vasimolu. Ia nexi talavusou lexe mimulaxu vasimolu ne'ei uasi." ³ Ane'i milomusou aloxo ne, la miiave milai no lulu. ⁴ Ane'i ilou miiave milai, la molomolo ane vile muaulixu Pita, la muxali no lulu tei. ⁵ Anu mulai muxali, la mutulu no aitengasi, ia muia'ili mu'unalai. Iou mu'unalai la mumaisou lavalavasi a muai. Ia anu u'unalai uasi. ⁶ Ia Saimoni Pita muili'i xe mune'e muxali la mu'unalai no nano avile.

⁷ La mumaisou lavalava a muai. Mo mumaisou lavalava vile la ane ane'i miisinu kisou no anu ne, mupipinu la mumulaxu va'axu no anu lavalava ane se'i 'ole. ⁸ Pita mu'unalai mukalu, la sou molomolo ane muxali no lulu tei 'ole, mumulinu sou mu'unalai. Anu mu'unalai xe mumaisou mimii ne, la mumulaxu tanu. ⁹ ✧Ane'i ilou mimaisou mimii ane ne, ia ane'i ilou ilavusou vaivaikala muai no nano no Lavuku Tavuna teinu lexe Iesu usoli xe utulu uasi. ¹⁰ Ilou mimaisou mukalu, la milivu no tani.

*Iesu Muxali Noxie Malia sie Maxatalene
(Mak 16:9-11)*

¹¹ Ia ane Malia mitulu mitatama no lulu pa'umolu ne. Ane mitulu mitatama ne, ia miia'ili mu'unalai no lulu. ¹² La mimaisi'a ta angelo tamei mitokolomoxu mii kea mukalusi. Vile muxolu no kisou xe vile muxolu no tava'u. ¹³ Ane'i ilou mimaisie la mitali'isie aloxo 'o, "Sema 'o, natatamasou ma'i?" Ane mikoline'i ilou aloxo 'o, "Mo se'i mino'u Tila noxilo vasimolu milailixu. Ia eni alavusou lexe ane'i mimulaxu ne'ei uasi." ¹⁴ ✧Ane mivikala mukalu, ia iei muxiu la mimaisou Iesu a ututulu. Ia ane ilavusou lexe anu Iesu uasi. ¹⁵ Iesu mumaisie la muvikalane aloxo 'o, "Sema 'o. Natatamasou ma'i? Nini nakakamuli 'ena'ei?" Ane mimaisou Iesu la mikalavoi lexe Anu itema sou usaxila'u xalee lia ane ne. La mivikalanu aloxo 'o, "Tila, lexe nini neno'u vasimolu nelailixu, la navikalaleli lexe nini nemulaxu 'ava? Mo sou eni alai la ano'u." ¹⁶ La Iesu muvikalane aloxo 'o, "Malia." La ane iei muxiu mulai noxou, la mivikalanu no anu vaikala Alamu aloxo 'o, "Raboni. (Laaxu lexe

✧ **20:9:** Apo 2:24-32; 1Ko 15:4 ✧ **20:14:** Luk 24:16; Ioa 21:4

tisa.)” ¹⁷ ✧ Iesu muvikalane aloxo 'o, “Natetelisilo mamu. Xo eni alivu alai noxou Mamilo uao. Ia nalivu nalai mo navikalane'i 'ta vivilo lexe eni alivu ulai noxou Mamilo, anu Lataua noxilo mo ane'i Mami'a mo Lataua noxi'a kalumo.’” ¹⁸ Malia sie Maxatalene milai la mia'alo'i'a ta molomolou aloxo 'o, “Eni emaisou Tila. Mo Anu muvikalaleli lexe eni ane'e aa'alomengi.”

*Iesu Muxali Noxi'a ta Molomolo Noxou
(Mat 28:16-20; Mak 16:14-18; Luk 24:36-49)*

¹⁹ No 'olo'olovoxo no voxo ane ne, la ta molomolou Iesu mipita no tani vile. Ia mitatusou aitenga mukalusi, xo mi'ume'a ta tatilasi'a noxi'a ta Iutaia. La Iesu mune'e mutulu no taiine'i la muvikalane'i aloxo 'o, “Opo se'isisi uxolu noxinge.” ²⁰ ✧ Anu muvikalane'i aloxo ne mukalu, la mulosieixa'a avolu ilou vaimolu. Ane'i mi-maisou Tila noxi'a aloxo ne, la mi'osa manina. ²¹ Anu muvikalane'i la aloxo 'o, “Opo se'isisi uxolu noxinge! Aloxo Mamilo mupalusilo ene'e, eni apalusinge ngalai kalumo.” ²² Muvikala aloxo ne mukalu, la mutauunu tauuxu mulai noxi'a. La muvikalane'i aloxo 'o, “Ngano'u Uleenu Tavuna. ²³ ✧ Lexe ngingi ngaxiunu tumalingeu 'ili'ilixo masumasua itema vile u'oxonu, la eni kalumo axiunu tumalilou. Ia lexe ngingi ngaxiunu tumalingeu uasi, la eni kalumo axiunu tumalilou uasi.”

Iesu Muxali Noxou Tomasi

²⁴ No mine Iesu mune'e muxali noxi'a ne, la Tomasi ualasou vile lexe Didimasi anu ilo'a ixolu uasi. Anu vile noxi'a ane'i ta molomolou mavulovexa mulelia tamei. ²⁵ Anu muxali la

✧ **20:17:** Rom 8:29; Eva 2:11-12 ✧ **20:20:** Ioa 16:22; 1Ioa 1:1

✧ **20:23:** Mat 16:19

ane'i mivikalanu lexe nexi temaisou Tila. Ia anu muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, "Manina lexe eni amaisou lalili tanixu no avolu mo akelelixu avolo simisou no lalili tanixu mo akelelixu avolo no vainu, la sou eni amulaxu taleli noxou."

²⁶ Voxo muxatele tamei mukalu, la ane'i ta molomolou mipita no tani la. No voxo ane ne, la anu Tomasi ilo'a. Ane'i mitatusou aitenga, ia Iesu mune'e la mutulu no taiine'i la muvikalane'i aloxo 'o, "Opo se'isisi uxolu noxinge!" ²⁷ Anu muavuti la muvikalanu Tomasi aloxo 'o, "Namulaxu avone simisou une'e 'o. Mo namaisou avolo. Mo namexiinu avone une'e mo namulaxu no vaileli. Xavutalameni ukalipala mamu. Namulaxu tanenisi." ²⁸ Iesu muvikalanu aloxo ne, la Tomasi muvikalanu aloxo 'o, "Nini Tila noxilo mo nini Lataua noxilo." ²⁹ ✧La Iesu mukolinu aloxo 'o, "Tava'u xo nini nemaisilo, la sou nini nemulaxu taneni? Ane'i ane imaisilo uasi, ia imulaxu tane'i noxilo, la Lataua ualusi'a."

Laaxu Lavuku Ano 'o

³⁰ Iesu mu'oxonu sosovo tavu'alo misevile no ie'i ta molomolou. Ia eni akaukavunu ukalusi uasi. ³¹ ✧Eni ekaukavunu a'alo ane 'o sou lexe ngingi ngaitisou la ngamulaxu tangengi lexe Iesu anu Kalisito, Lataua 'Olu mo ngamulaxu tangengi noxou la ngingi ngano'u mauli ane kaluxu uasi.

21

Iesu Muxali Noxi'a ta Molomolo Noxou Muxatele Tamei

¹ Ioxe, ili'i la Iesu mulai muxali noxi'a ta molomolou la no kupa ne Tiberia pa'umolu.

✧ **20:29:** 1Pi 1:8 ✧ **20:31:** Ioa 3:15; Rom 1:17; 1Ioa 5:13

A'alosou ne aloxo 'o. ² No mine Iesu mulai muxali noxi'a la, la ta molomolou se'i mixolu mipita. Ualaualasi'a aloxo 'o. Saimoni Pita mo Tomasi ualasou vile lexe Didimasi mo Natanaeli tualasou ne Kana no xalee lia tila ne Xalilaia mo Sebedaio ta 'olu ilo'a ta molomolou tamei. ³ ✧ Saimoni Pita muavuti la muvikalane'i aloxo 'o, "Eni alai mo alapu sinana." La ane'i mivikalanu lexe, "Nenge nenge'a." La sou ane'i miuatuuatulai sou mitelo no anu uaxa. Ia no 'olovoxo veveeni ne, la ane'i ilapuunu sinana vile uasi. ⁴ No kakau manina, la Iesu mutulu no tasi'i. Ia ta molomolou itongonu lexe Anu Iesu uasi. ⁵ Anu muavuti la mu'ava mulai noxi'a aloxo 'o, "Ta molomolo! Ngelapu sinana se'i?" La ane'i mikolinu lexe, "Uasi Nexi matalanexe." ⁶ La Anu muvikalane'i la aloxo 'o, "Ngaleanu kaengenge ulai no uaxa pa'umolu no xalee tema, la sou ngingi ngalapu se'i." Ane'i mimulinu vaikala noxou aloxo ne, la mino'a ta sinana tavu'alo. La umomomo sou ilapuune'i itelo uasi. ⁷ ✧ La sou molomolo ane Iesu mumasaxau musuku, muvikalanu Pita aloxo 'o, "Anu Tila ane!" Saimoni Pita mulomusou aloxo ne, la alaxu vilesisi xo anu utokolomo laixe uasi la anu musakiinu tokolomou laixe, la sou muili'e mulu'elai no lexa. ⁸ Ia ta molomolou ane mixolu no uaxa ne, milapunu uaxa ilou kae ane ta sinana mi'una mi'ana'ana no anu 'ole. Ane'i milapuunu sou ilai no tasi'i. Xo tasi'i ne no paxa uasi. Mumomomo loxo Mita itemaxu ta'uvesi. ⁹ Milai mixali no tasi'i la mimaisou Iesu uxuxutuxa'a sinana ilou veleti no navu. ¹⁰ Ane'i milai mixali mukalu, la Iesu muvikalane'i aloxo 'o, "Ngamolo

✧ 21:3: Luk 5:4-7 ✧ 21:7: Mat 14:29; Ioa 13:23

sinana se'i ngelapunu ne une'e." 11 ✧Saimoni Pita mutelai no uaxa la mulapunu kae mulai no tasi'i. Ta sinana tatila tavu'alo mi'una no kae. Itiitisi'a mumomomo loxo itemaxu ta'uve mo mavulovexa ta'uve mo tatalu (153), ia kae ukakaa uasi. 12 Iesu movikalane'i aloxo 'o, "Ngane'e mo nga'ani." Ane'i mine'e la evile utali'isou lexe nini 'ena'ei uasi. Xo ane'i milavusou lexe Anu Tila. 13 Iesu mune'e la muvelunu sinana ilou veleti mulai noxi'a. 14 ✧Anu musoli xe mutulu, ia ili'i la Anu mupala'a noxi'a ta molomolou alaxu tatalusou ano.

Iesu Muvikalanu Pita Lexe Ua'ane'i ta Sipsip Noxou

15 Ane'i mi'ani mukalu, la Iesu mutali'isou Saimoni Pita aloxo 'o, "Saimoni, Ioanesi 'olu. Loxovaa nini nemasaxailo, la masaxa noxine mutila noxi'a ane'i ane 'o?" La anu Pita mukolinu aloxo 'o, "Ani. Tila, nini nelavusou lexe eni emasaxaine." La Iesu movikalanu aloxo 'o, "Na'a'ane'i ta sipsipxeni ta 'ili'a." 16 ✧Iesu mutali'isou la aloxo 'o, "Saimoni, Ioanesi 'olu. Loxovaa nini nemasaxailo?" La anu mukolinu aloxo 'o, "Ani. Tila, nini nelavusou lexe eni emasaxaine." La Iesu movikalanu la aloxo 'o, "Nasaxila'a ta sipsipxeni." 17 Iesu mutali'isou Pita alaxu tatalusou la aloxo 'o, "Saimoni, Ioanesi 'olu. Loxovaa nini nemasaxailo?" Ia Pita opoonu tu'umaxu xo Iesu mutali'isou alaxu tatalu lexe, "Loxovaa nini nemasaxailo?" La sou Pita mukolinu aloxo 'o, "Tila, nini nelavusou mimii latala mukalu. Nelavusou lexe eni emasaxaine." La Iesu movikalanu aloxo

'o, “Nini na'a'ane'i ta sipsipxeni. ¹⁸ Eni avikalakeni manina musuku. No mine nini namaulu la natokolomo no anu masaxa noxine mo nalai ne'ei no anu masaxa noxine. Ia no mine nini naaululu, la natolosou avone la evile utokolomoneni mo uulaxuneni ulailixene no xalee ane nini namasaxa nalai no anu uasi.” ¹⁹ ✧Iesu muvikalalo aloxo ne sou Pita usoli a loxovaa la u'itinu Lataua ualasou no anu. Anu muvikalano aloxo ne mukalu, la muvikalano lexe, “Namulileli!”

Vaikala Noxou Vile Noxi'a ta Molomolo Noxou Ane Anu Mumasaxau Musuku

²⁰ ✧Pita iou muxiu la mumaisou molomolo ane Iesu mumasaxau mumuline'i. Moosou e mi'ani'ani la muxoxolu 'alai no pa'umolu mo mutali'isou lexe, “Tila, 'ena'ei ane sou u'italoneni no avo'a ta mitema?” ²¹ Pita mumaisou la mutali'isou Iesu aloxo 'o, “Tila, loxovaa noxou?” ²² Iesu mukolinu aloxo 'o, “Lexe eni emasaxa lexe anu umauli ulai uxali no mine eni alivu ane'e, ia anu mii noxine uasi. Nini namulileli.” ²³ Iesu muvikalalo aloxo ne, la sou ta molomolou mikalavo'i lexe molomolo ane ne usoli uasi. Ia Iesu uvikalalo aloxo ne uasi. Anu muvikalalo aloxo, “Lexe eni emasaxa lexe anu umauli ulai uxali no mine eni alivu ane'e, ia anu mii noxine uasi.”

²⁴ ✧Molomolo ane nesi, ane anu muvikalalo lamana no anu mimii ane ne mo mukaukavunu. La nexi telavusou lexe vaikala noxou ne manina. ²⁵ ✧Iesu mu'oxonu mimii tavu'alo misevile. Lexe ane'i kaukavunu a'alosou ukalusi, la male lia xalee ukalusi no lia 'o ne, u'ana'ana no anu lavuku e ane'i mikaukavunu, mo taiinu vile sou imulaxu lavuku vile no anu uasi.

✧ **21:19:** Mat 16:24-25; 2Pi 1:14 ✧ **21:20:** Ioa 13:23-25

✧ **21:24:** Ioa 19:35 ✧ **21:25:** Ioa 20:30

Vaikala Noxou Lataua
The New Testament plus Genesis and Jonah in the Ata
language of West New Britain, Papua New Guinea
Buk Stat, Jona, na Nupela Testamen long tokples
Pele-Ata long Niugini

Copyright © 2009 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Pele-Ata

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-01-05

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

4bfa18b4-9930-59a7-95c7-466b1629bee3